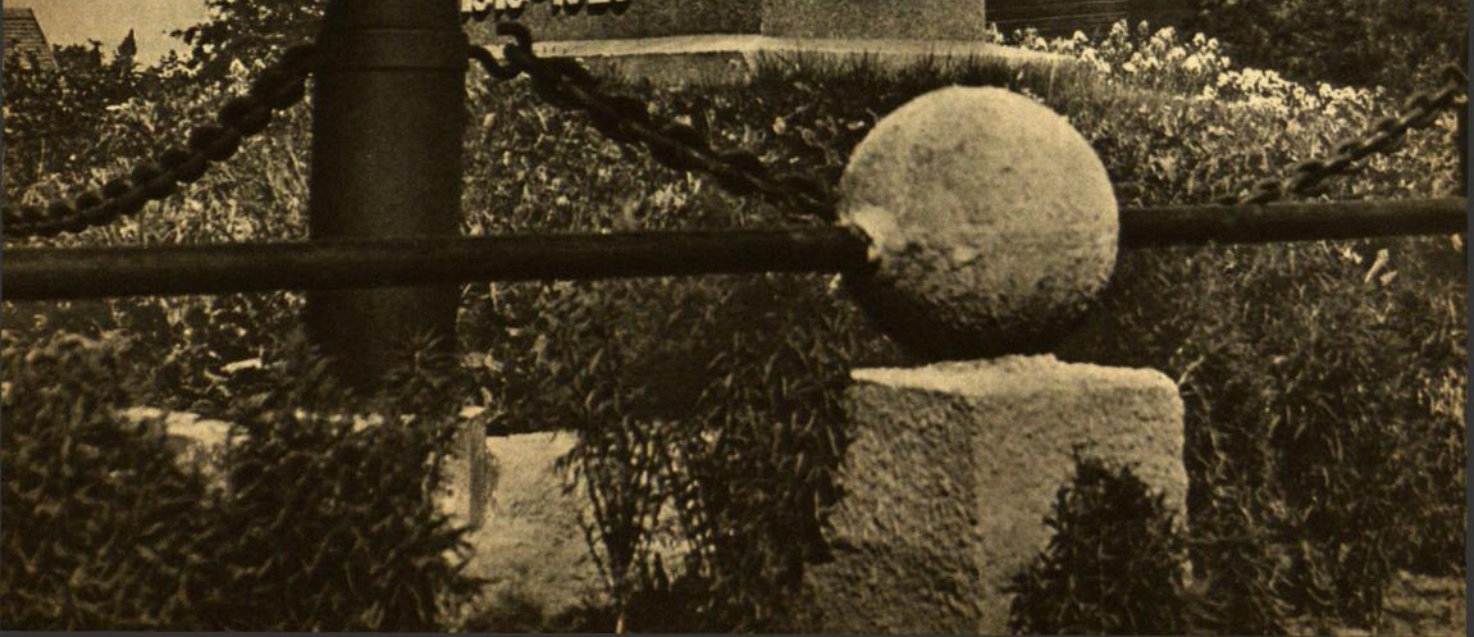

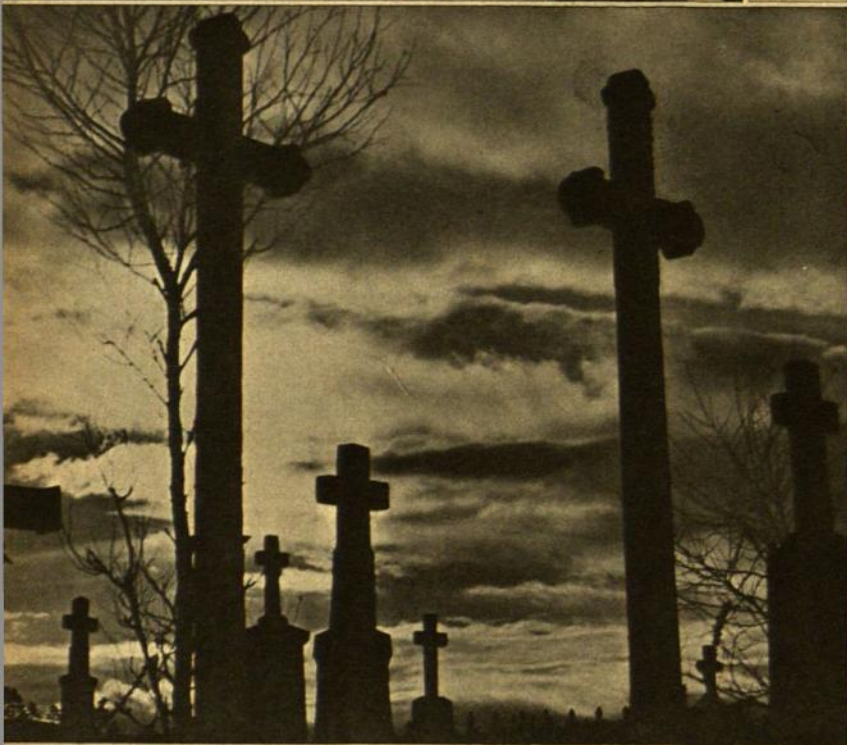
KARŪS

43

2

Kaina 30 ct.

1938 m. spalio 27 d.

Lietuvos kariuomenės

savaitinis laikraštis

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

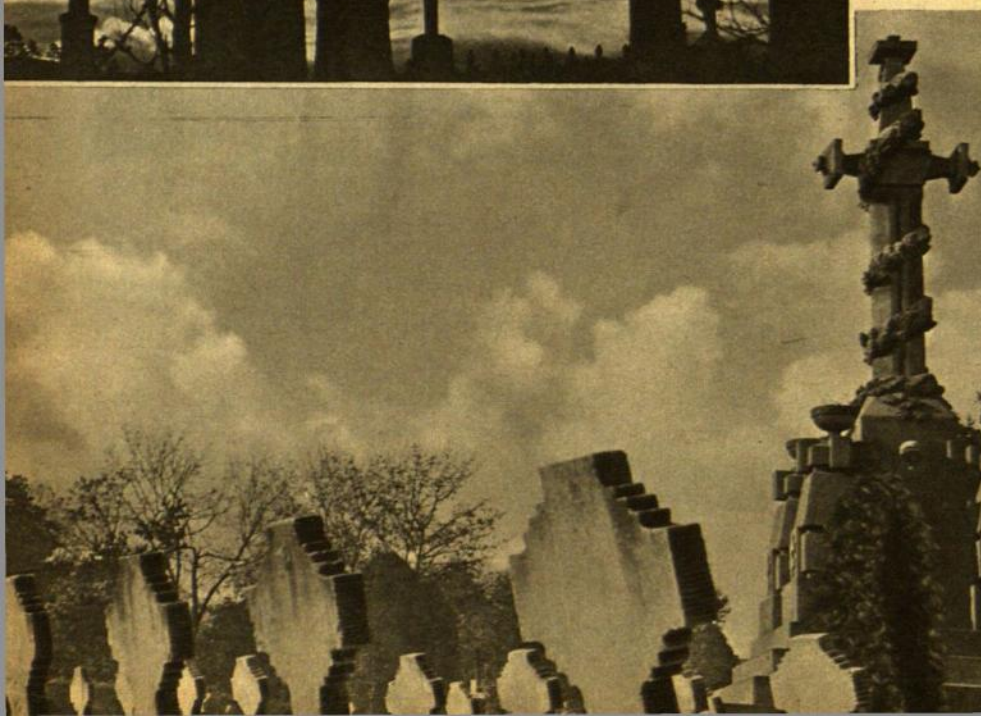
Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

VIRŠELYJE: 1 PSL. — PAMINKLAS ŽUVUSIEMS ŠIRVINTOSE, O. Milaševičiaus nuotr. 4 PSL. — Iz. Girčio nuotr.

Kariai prie Gedimino kapo Veliuonoje. Kryžiai, Vyt. Maželio nuotr. Karių kapai Kauno kapinėse, Iz. Girčio nuotr. Nepriklausomybės paminklas Rokiškyje, O. Milaševičiaus

KARVYS

LIETUVOS KARIŲ MENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

Karių kapuose

Iškilę propelerių kryžiai,
Maži cementiniai už jų. —
Čia ilsis mūs broliai sugrįžę
Iš karo laukų, iš erdvių...

Jie baigė gyvenimo kelią.
Kiti nepaliko vardų:
Nežinomam Kariui kryželį
Čia rasi ne vieną, ne du...

Ant žuvusiems bendro paminklo
Sustingęs šalmuotas karys,
Lyg sako: „— Verti būkit ginklo!
Išplėšė jį mums — tik mirtis.“

Aukoję gyvybę Tėvynei
Užmigot, narsieji kariai!
Jus priglaudė žemės krūtinė,
Plieninės šeimos nariai.

Ilsėkitės, broliai, po kryžiais,
Tebus jūsų miegas ramus:
Aukotis ir mes pasiryžę,
Audra neišgąsdins ir mūs!..

Pilki cementiniai kryželiai
Mums pareigą mūsų primins,
Jų ginklas išlaisvino šalį,
Mūs — kelią į ateitį skins.

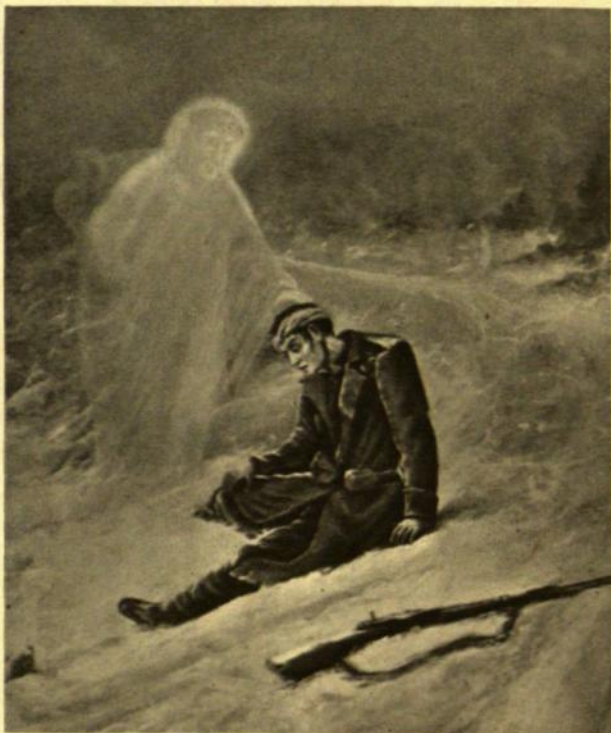
Dim. kpt. L. ZUKAUSKAS

Vėlinės

4

Kai rudenį krinta nuo medžių pageltę lapai ir kai sodrus vanduo vilgo pajuodusią žemę, žmogaus mintys iš šio pasaulio buities skrieja į nežinią. Ypačiai tokia mistinė nuotaika mus gaubia Vėlinių vakare. Mes pakylame nežinion ir Vėlinių vakare ieškome dvasinio ryšio su tais, kurie jau iškeliavę Amžinybėn. Ir kiek senas pasaulis, tiek yra senas žmogaus noras viena ar kita forma rasti atsakymą į tiesą, jog siela gyvena amžinai ir stebi viską, kas dedasi šioje žemėje. Įvairiais laikais šis žmogaus noras buvo išreiškiamas visokiais būdais bei priemonėmis. Palikdami nuoša-

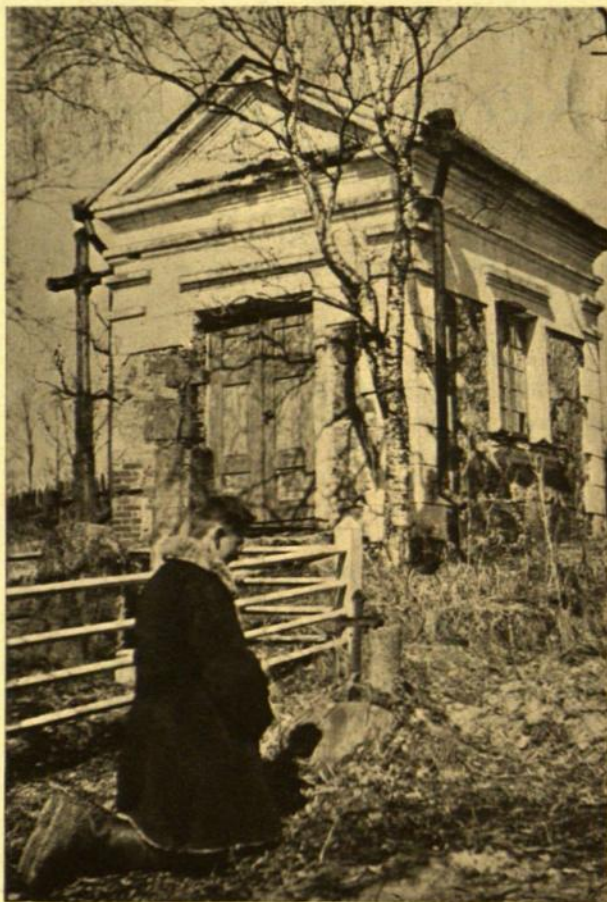
Po kautynių...

ly kitų tautų Vėlinių papročius, mes žvilgtelėkime į lietuvių tautinę kūrybą ir pamatysime, kad joje daug vietos užima žmogaus mirties ir sielos amžinos gyvybės klausimas. Kaip lietuviai ilgus amžius tvirtai tikėjo žmogaus sielos nemirtingumu, galime numanyti ir iš to, jog laidotuvių metu jie mirusiam atiduodavo viską, kas jo gyvenime buvo reikalingiausia. Degindami mirusių karių kūnus, senovės lietuviai drauge degindavo ir jų žirgus, o kardus ir visus kitus ginklus įdėdavo į duobę, nes tikėdavo, jog visa tai kariui ir po mirties bus reikalinga. Kitaip sakant, jie tikėjo, kad mirdamas žmogus išnyksta tik iš šios žemės paviršiaus, bet jis ir toliau gyvena nematomose dausoje. Mūsų tautos kūryba apie pomirtinį žmogaus gyvenimą labai vaizdžiai aprašyta didžiojo dainiaus Adomo Mickevičiaus veikalė „Vėlinės“.

Nemaža dalis gražių papročių pas mus ima nykti, užleisdami vietą naujoviškumui. Tačiau vienas senas, labai gražus ir masinis paprotys tebėra gyvas ligi šių laikų. Tas paprotys yra tai mirusių pagerbimas Vė-

linių vakare. Daugelyje krašto vietų Vėlinių vakare, palikę savo kasdieninius darbus ir rūpesčius, šimtai tūkstančių žmonių traukia į kapines, kur dvasiniais ryšiais susijungia su Amžinybėn iškeliavusiais. Čia mirga mirusių namai nesuskaitoma daugybe šviesų, čia skamba giesmės, raudos, dejavimai, čia tyliai plaukia maldos. Mirusių miesto nuotaika Vėlinių vakare sugraudina kiekvieną užkietėjusią širdį. Atsiveria žmogaus siela ir širdis, ieško ji paguodos ir nusiramavimo. Žmogaus sąmonėje įsiviešpatauja mirties šešėliai. Išnyksta ir blogi sumanymai, ir neapykanta, ir kasdienis materializmas, o jų vietoje nors trumpą laiką gyvena gerosios žmogaus savybės. Tai mirties baimės padarinys. Amžinos ramybės vietoje Vėlinių vakare visi mes tampame žmonėmis tikrąja to žodžio prasme, nes čia išnyksta visi kasdieniškumai, kurie mus išskiria, susilygina ir luomai, ir turtai, ir titulai.

Vėlinių vakare dauguma mūsų pirmiausia aplanko, prisimena ir pagerbia savo artimiausius — šeimos narius, gimines ir draugus. Tai visiškai natūralu. Bet greta tų mirusiųjų, kiekvienas lietuvis turi labai daug

Vėlinių dieną

ir bendrų kapų, kuriuose ilsisi mums visiems lygiai brangūs asmenys. Daug tų kapų, jų pilni mūsų tėviškių laukai. Visiems mums vienodai brangūs kapai tūno ir toli už mūsų valstybės ribų. Tie brangūs kapai yra tai knygnešių, tautos veikėjų ir kautynėse dėl mūsų laisvės žuvusių. Vieni jų skęsta Sibiro taigose,

kiti yra prie Nemuno, Neries, Dubysos, Šventosios, Nevėžio, Dauguvos ir kitų krantų, dar kiti atsidūrę net už Atlanto vandenyno. Trumpai tariant, šių kapų rasime visur, kur tik gyveno, ištrėmime kentėjo ar kariavo mūsų tautos vaikai. Vėlinių vakare, lankydamis savo artimųjų amžino poilsio vietas, neužmirškime ir anų brangių kapų, tų pilkais kukliais kryžiais ar didingais granito paminklais papuoštų. Šiandien prie jų visų mes neturime galimumo nueiti, bet niekas negali sustabdyti mūsų minties veržtis prie jų. Tie kapai — tai brangūs tautos paminklai, tai istorinės vietovės, nes juose palaidoti vyrai kūrė mūsų tautos ir valstybės gražesnę ateitį.

Vėlinių vakare visiems kariams pirmiausia reikia atsiminti tuos savo pirmtakūnus, kurie kraujo ir gyvybės auka nupirko Nepriklausomąją Lietuvą. Visus žuvusius bendrai pagerbiame Vytauto Didžiojo muziejaus sodelyje prie Nežinomojo Kareivio kapo. Kiekvieną vakarą šioje mūsų tautos šventovėje nusielenkiame karžygių atminimui. Tačiau pernai įvesta ir liks kasmetinė vertinga tradicija — visus Lietuvos laisvės kovotojus prie Nežinomojo Kareivio kapo pagerbti Vėlinių vakare. Tai dar naujas dalykas, bet jį reikia ugdyti. Kaip prie Nežinomojo Kareivio kapo, taip lygiai ir visame krašte Vėlinių vakare reikia burtis prie Laisvės paminklų ir visiems lietuviams didžiu susikaupimu reikia pagerbti tautos veikėjus ir mūsų laisvės kovotojus. Savanoriams kūrėjams, šauliams ir kitoms mūsų organizacijoms reikėtų sudaryti tradiciją, kad Vėlinių vakare organizuotoji visuomenė lankytų žuvusių karių kapus. Be to, šia proga reikėtų aplankyti ir apylinkėse esančias Nepriklausomybės kautynių vietas. Tuo būdu susidarytų įspūdingos mistinės visuomenės eitynės, kurios pamažu išugdytų puikias Vėlinių tradicijas, o jaunojoje kartoje būtų tai regima proga skiepyti pagarbą ir meilę Tėvynės aukoms.

Vėlinių vakare mums reikia atsiminti ir mūsų senovės karžygius. Jų kaulai šiandien trūnyja piliakalniuose, alkakalniuose, milžinkapiuose. Bet jų didžioji gyvybės auka nėra užkasta. Lietuvos istorija mums byloja, kaip narsiai didžiosios kunigaikštijos lietuviai kovėsi Kernavėje, Kaune, Vorutoje, Žalgirio laukuose. Jie skersai — išilgai išvaikščiojo Tėvynės laukus ir miškus, gindami juos nuo priešų. Jeigu ne senovės lietuvių karžygiškumas, vargiai ar šiandien mes save galėtume laikyti tauta. Galimas dalykas, jog lietuvių tautos vardas būtų minimas tik greta prūsų ir jotvingių vardų, vadinasi, gal ir mes būtume išnykę. Tad kaip yra ryšys tarp Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos ir dabartinės Nepriklausomosios Lietuvos, taip lygiai yra stiprus kraujo ryšys tarp senovės karžygių ir šiuolaikinės mūsų nepriklausomybės kovotojų.

Kai Vėlinių vakare lankome karių kapus, mūsų mintys veržiasi prie jų aukos, mes atsimename jų pasiukojimą ir karštą savo žemės meilę. Mes žinome, jog šiuose kapuose yra didi jėga, kuri dažnai išblaško mūsų nusiminimą, kuri duoda mums dvasinės stiprybės. Jeigu čia mes ir galvojame apie mirtį, tai atsimename vieną gilią tiesą, jog mintis apie mirtį žmogų moko gyvenimo meilės ir išminties. Ir to mums reikia mokytis. Juk niekas mūsų nežino, kada nutruks jo gyvenimo siūlas. Dėl to Vėlinės mums yra gera proga paskatinti save mesti šalin visa tai, kas nenaudinga, kas menka ir nedora, o imtis bendro darbo, kurio vaisiais galėtų naudotis ištisos kartos.

Vėlinių naktį

Menu tavo žodžius, motule,
Jų reikšmę ir prasmę menu:
... Piliakalniuos karžygiai guli,
Piliakalniuos daug milžinų. . .

Už žemę žaliuojančių girių,
Už laisvę darželių margų
Lietuviai dainuodami mirė,
Prakeikę likimą vergų.

Menu tavo skausmą, motute,
Kai tu nesulaukei sūnaus. . .
Ir žodžius: „Išeisi ir tu ten,
Kai melsvas dangus apsiniauks! . .“

Kryželių pilkų perspektyvoj
Plevena žvakutė maža.
Čia guli sūnus šalia tėvo,
Su savo jaunyste gražia.

Į audrą išėjo jie tąsyk
Garbingai laimėti ar mirt,
Kai Lietuvą urgdami tąsė
Grobuonys suplėšyt, sumint. . .

Jie grūmės. Dirvone sukluėjo,
Kai saulė tekėjo slapčia,
O žodžiai iš stingstančių lūpų:
„Be laisvės gyventi kančia! . .“

Žinau, mano miela motule,
Palaiminsi žygį sūnaus,
Ugny man į apkasus gulant,
Kai melsvas dangus apsiniauks. . .

JONAS DOCIUS

Sunkaus kabelio grandies linijos tiesimas

Sunkaus kabelio grandis, aptarnaudama įvairaus dydžio kariuomenės vienetus, įvairiai ir tiesiai jai pavestą kabelio liniją. Tiesti kabelio liniją gamtos atramomis (žeme, medžiais), yra nusistovėjęs dalykas, tačiau, kaip greičiausiai pratiesti tą pačią liniją ant kartelių, yra vienas iš daugelio mūsų sprendžiamų uždavinių. Šią vasarą, beruošiant pamainas poligonan, man teko praveisti visą eilę bandymų ir lyginti tiesimo rezultatus. Geriausių vaisių davė žemiau aprašytas linijoms ant kartelių tiesti būdas. Minėtai grandžiai gali būti priskirtas porinis vežimas kartelėms vežti, o gali būti paskirtas vežimas kartelėms išvežioti (kartais kartelės išvežiojamos sunkvežimiu). Pradžioje imu geriausių atvejį: sunkaus kabelio grandis turi priskirtą vežimą su kartelėmis. Telefono linija tiesiama vienlaide.

Kaip rišamas kabelis prie kartelių — kiekvienam, dirbančiam toje srityje, aišku, todėl rišimo veiksmus brėžiniais atvaizduoti nėra reikalo. Kabelio izoliacijos tikrinimas (kas daroma tiesiant žeme) atkrinta. Pakanka, kad linijos statytojas raišios ant kartelių kabelį su sveika izoliacija. Jei kartelės sausos, poriniame vežime jų telpa apie 50 — 60 št.

Pradedant darbą, būrio vadas, pasiūkęs grandies v-ką, nurodo žemėlapyje paskirties tašką, nurodo vietoje kryptį, vieną kitą smulkmeną ir grandies v-ką atleidžia. Grandies viršininkas nurodo apytikriai visai grandžiai tiesimo kryptį, atstumus tarp kartelių, o 1 nr. — visai tiksliai tiesimo pradinę kryptį. Po to komanda: „pasiruošk tiesimui“.

Grandies žmonės skubiai ima reikalingąjį turtą ir sustoja linijos kryptimi, kiekvienas savo vietoje (atskaitę tinkamą skaičių žingsnių), o 7 nr. paduoda c-nei kabelio galą ir jį laikinai pritvirtina; atlikęs tą darbą, bėga prie vežimo.

Komanda „Tiesti“ (gali būti švilpuku) — pradedamas darbas.

Numerių pareigos

Kadangi grandyse vienur kabelis nešamas staklėmis, kitur neštuvais, todėl žmonių paskirstymas pareigomis šiek tiek skirsis. Čia pavaizduosiu vieną ir kitą pusę.

Staklės

Gr. v-kas. Nurodo 1 nr. tiesimo kryptį, komanduoja, nutaiko pradinę 3 karteles, žiūri linijos įdirbimą, kartelių tiesumą ir tiesimo greitį; padeda sutvarkyti kampus; nuo kampo nutaiko dvi karteles linijos kryptimi (po to statytojai patys reguliuoja linijos tiesumą). Patikrina pasibaigusios ritės kabelį (paskambina į c-neį).

1 nr. Neša ritę ir eina v-ko nurodyta kryptimi; ritei pasibaigus, 7 nr. padedant, skuba ją pakeisti, nesutrukdydamas linijos tiesimo darbo; duoda ženklą v-kui, kuris pasibaigusį kabelį patikrina. Valdo vežimėlius su ritėmis.

Neštuvai

Tas pats.

Neša ritę su 2 nr.

2 nr. Dalbinis. Linijos statytojo pažymėtoje vietoje iškala duobutę; reikiant, padeda statyti kartelę.

3 nr. Dalbinis. Pareigos kaip 2 nr. Iškalęs duobutę, bėga prie sekančios, aplenkdamas 2 nr.

4 nr. Linijos statytojas. Pradiniam taške ima iš vežimo 1 (ar 2) kartelę ir, atskaitęs nuo pradinio taško 40 žingsnių, pririša prie kartelės kabelį, iškelia kartelę vertikaliai, įtempia kabelį ir seka v-ko ženklus. V-kui davus ženklą (ranka ar švilpuku), pažymi duobutės vietą ir parodo ją dalbiniui. Žiūri, kad įstatyta kartelė būtų vertikali, o duobutės kraštus užtrambuoja su koja. Po to, bėga linijos kryptimi ir atsistoja priešais 6 nr. prie paguldytos kartelės; dabar kartelę 4 nr. pats taiko sulig pastatytos linijos tiesiosios.

5 nr. Linijos statytojas. Ima iš vežimo 1 kartelę, nuo 4 nr. atskaito 60 žg., pririša kabelį ir laukia kol 4 nr. pastatys kartelę; 4 nr. pabaigus darbą, įtempia su pririšta kartele kabelį ir seka v-ko ženklus. Gr. v-kui davus ženklą, pažymi duobutės vietą ir įstato kartelę. Toliau dirba paskui 4 nr.; kartelę nutaiko pats.

6 nr. Linijos statytojas. Pareigos tos pačios kaip ir 5 nr. Dirba paskui 5 nr.

7 nr. Paduoda c-nei kabelio galą, įtvirtina jį ir bėga prie vežimo; linijos kryptimi atskaičiavęs 50—60 ž., guldo statmenai linijos karteles. Suriša nutrūkusį ar pasibaigusios ritės kabelį; padeda paimti ir sutvarkyti 1 nr. ritę; valdo vežimą su kartelėmis.

Kartelėms įstatyti, duobutė iškalama 30—40 cm gylio; kampinės ir per kelias kartelės statomos 50 cm gilumoje. Ilgesnės kartelės turi būti laikomos perėjimams per kelius (6 m). Rišant kabelį prie kartelės, žiūrėti, kad medį liestu sveikas su izoliacija kabelis.

Normaliomis sąlygomis 1 nr. negali nutolti nuo statytojų toliau, kaip per du protarpį, o ritės nešėjas — per vieną protarpį nuo 7 nr., nes atsitinka, kad kabelis trūksta arba išdygsta nenumatytas kampas.

Neša ritę su 1 nr.

Dalbinis. Iškalęs tam tikrą skaičių duobučių, perduoda dalbą sekančiam nr. (4 nr.).

Pastaba: Dalbinio pareigose keičiasi visi nr. iš eilės.

Linijos statytojas.

Pareigos tos pačios.

Linijos statytojas.

Pareigos tos pačios.

Linijos statytojas.

Pareigos tos pačios.

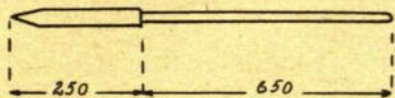
Pareigos tos pačios.

Jei kuriam numeriui pakelyje pasitaiko medis, jis privalo kabelį užkelti arba prie medžio pririšti. Tą darbą atlikti padeda iš eilės sekantis numeris. Šakutę paruošia 7 nr.

Kaip rišamas kabelis prie kampinių kartelių? — Imama viena kartelė ir užneriama ant jos kilpa (tokią pat, kokią daro linijos statytojai); 10 cm protarpų užneriama tokia pat kilpa ant kitos kartelės. Po to abi kartelės glaudžiamos ir ant jų užneriama tokios pat dvi kilpos (stiprumo dėlei). Kartelė, kuri sudarys linijos tąšą, įstatoma vertikaliai (šiek tiek atlošta) į 0,5 m. iškalną duobutę, kita kartelė įbedama atsvaros taške.

Sustiprinti linijos atsparumą vėjui ir pačią liniją padaryti gražesne, patartina nors 10-me protarpųje statyti atramas.

Kadangi praktikoje panašios linijos statomos ant paprasčiausių, miške iškirstų, kartelių, kurių pašakniai stori, todėl kyla reikalas turėti specialią dalbą — laužtuvą (žiūr. brėž.).

niai stori, todėl kyla reikalas turėti specialią dalbą — laužtuvą (žiūr. brėž.).

Kareivių uniforma — sargybinė.

Vienlaidės kabelio linijos nuėmimas

1) Darbas su staklėmis: 1 ir 7 nr. nr. pakaitomis vynioja kabelį; likusieji numeriai nuima liniją. Darbas: nuiminėtojas, ištraukęs kartelę, nuriša kabelį ir su ja bėga toliau. Taip surinkęs keletą kartelių, deda jas į vežimą. Reikalui esant, nuiminėtojai keičiami su kabelio vyniotojais.

2) Darbas su neštuvais:

1, 2 ir 7 nr. nr. tarpusavyje pasikeisdami vynioja kabelį, likusieji numeriai nuima kabelio liniją aukščiausiai paminėtą tvarka.

Dvilaidės kabelio linijos tiesimas.

Jei ant kartelių tiesiama dvilaidė kabelio linija, darbas atliekamas dviem būdais:

1) Kabelis ritėse iš anksto susuktas. Tiesimo būdas toks pat, kaip vienlaidės linijos. Rišant prie kartelės, rišimo vietoje reikalinga kabelis praskėsti, padaryti kiekvieno laido atskirą kilpą ir jas po vieną užnerti ant kartelių, paliekant apie 20 cm protarpį. Tokia dvilaidė linija nuimama, kaip vienlaidė linija.

2) Kabelis išvyniojamas nuo dviejų ričių. Darbo greitis žymiai skirsis, jei bus dirbama nuo staklių, ir nuo neštuvų.

Darbas su staklėmis.

1 ir 2 nr. neša kabelio rites;

3 — dalbinis;

4, 5 ir 6 — linijos statytojai;

7 — kartelių išnešiotojas.

Darbas su neštuvais.

1-2, 3-4 nr. neša rites;

5 — dalbinis;

6, 7 — linijos statytojai.

Pastaba: linijos statytojai patys nuo vežimo ima karteles.

Vienlaidės kab. linijos tiesimas pusgrandimis

Kartais tenka statyti kabelio liniją ant kartelių pusgrandimis. Sunkaus kabelio grandis į pusgrandžius suskirstoma sekančiais:

I pusgr. — gr. v-kas 2 nr., 4 nr. ir 6 nr.;

II pusgr. — 1 nr., 3 nr., 5 nr. ir 7 nr.

Darbas su staklėmis

Gr. v.	1 nr.	Pusgrandės viršininkai; padeda statyti liniją.
2 nr.	3 "	Neša kabelio ritę; padeda uždėti naują ritę 4 (5) nr.
4 "	5 "	Dalbiniai; padeda darbe 4 nr.; suriša ir izoliuoja kabelį.
6 "	7 "	Linijos statytojai; ima karteles nuo vežimo; keičiasi pareigomis su 4 (5) nr.

Darbas su neštuvais

Gr. v.	1 nr.	Pusgrand. viršininkai; be priklausomų (grand. v.) pareigų, eina ir linijos statytojo pareigas; ima karteles nuo vežimo ir valdo vežimą.
2-3	3-5	Neša ritę; pakeičia pasibaigusią ritę; padeda valdyti vežimą.
6	7	Dalbiniai; atlikdami savo darbą, padeda statytojui.

Pastaba: dalbiniai ir statytojai keičiasi pareigomis su ričių nešėjais.

Linijų nuėmimą kai kur nepaminėjau vien todėl, kad čia galioja bendra taisyklė: susukant ritę, prie staklių ar neštuvų turi būti minimumas žmonių. Reikalui esant galima juos keisti su linijos statytojais.

Ltn. Paulėnas

Propelerių kryžiai

Kariuomenės šventei artinantis

Šie metai tiek mūsų valstybei, tiek ir kariuomenei yra jubiliejiniai. Ir viena ir kita jos švenčia savo gyvavimo 20 metų sukaktuves. Nepriklausomybės 20 metų sukaktuvės visame krašte iškilmingai paminėtos didesnėmis ar mažesnėmis šventėmis, kurių metu buvo iškelti, parodyti ir apžvelgti mūsų laisvo gyvenimo kūriniai bei laimėjimai. Tomis progomis buvo užsibrėžti artimiausios ateities darbų planai, kurie įvairiose srityse jau pradėti realizuoti. Šią vasarą jubiliejinius metus kai kurios mūsų organizacijos atžymėjo didžiuliais sąskrydžiais. Čia tenka paminėti pačius didžiuosius, būtent: savanorių kūrėjų ir pavasarininkų kongresus, o taip pat ir didžiąją skautų tautinę stovyklą. Jubiliejinius metus prideramu pasirodymu atžymėjo ir mūsų sporto organizacijos, suruošdamos Pirmąją Lietuvos Tautinę Olimpiadą. Atitinkamais pasirodymais valstybės nepriklausomybės sukaktį minėjo ir mūsų ekonominės bei visos kitos organizacijos, įvairiomis progomis parodydamos savo sugebėjimus ir nuveiktų darbų vaisius. Taigi, šiais metais gražiai ir vaizdžiai pasireiškė visos gyvosios Lietuvos pajėgos, kurioms tik nors kiek rūpėjo valstybės išgyventas nepriklausomybės laikotarpis ir Tėvynės ateitis.

Bet šiais metais tokį patį jubiliejų, kaip ir valstybė, švenčia ir mūsų kariuomenė. Lapkričio 23 d. sueina 20 metų nuo Lietuvos kariuomenės atgaivinimo. Tad šiemetinė kariuomenės šventė nėra eilinė šventė. Ji ypatinga tiek kariuomenei, tiek ir visiems krašto piliečiams. Juk prieš dvidešimt metų lapkričio 23 dieną Lietuvos valstybė gavo realią savo laisvės reiškęją — kariuomenę, kurios žygiai ir nuopelnai jau nereikia smulkiai aiškinti, nes jie pakankamai gerai žinomi ir visų prideramu rimtumu bei pagarba vertinami.

Kariuomenės šventė sparčiai artėja. Paliko vos vienas mėnuo laiko ligi tos visam kraštui brangios dienos. Kariuomenė savo šventei ruošiasi skyriumi, bet dabar pats paskutinis laikas susirūpinti ir visuomenei, kad kariuomenės įsikūrimo 20 metų sukaktis nevirstų eiline švente, o būtų atžymėta taip, kaip kariuomenė yra, iš tikrųjų, užsitarnavusi. Visuomenės organizacijoms, jų vadams ir paskiriems veikėjams metas subrusti ir ruoštis šiai didžiai, galima sakyti, visos Lietuvos šventei. Kuo gi vertingesniu kariuomenės šventę galėtų atšvęsti visuomenė ir jos organizacijos?

Ginklų Fondo akcijos sustiprinimas bus vienas konkrečiausių ir regimiausių visuomenės darbų. Prieš ketverius metus atgaivintas Ginklų Fondas yra pirmasis realus ir didžiai reikšmingas mūsų kariuomenės su visuomene bendravimo pasireiškimas. Ligšiol visuomenė Ginklų Fondui aukų nepašyškstėjo. Jos ypač gausiai plaukė šiais metais. Bet tai tik pradžia, nes didžioji krašto gynimo pareiga reikalauja nuolatinio budėjimo, nuolatinio darbo ir pasiaukojimo. Šiam reikalui valstybė skiria dideles sumas, tačiau sėkmingas krašto saugumo darbas jų reikalauja dar daugiau. O dalis tų sumų kaip tik ir turėtų ateiti iš visuomenės, tai yra iš tų pačių krašto piliečių, kurių gyvybę, laisvę ir visas kitas gėrybes saugoja kariuomenė. Dabar rūdens metas. Visos šiemetinės ūkio gėrybės jau sudotos. Dalį šių gėrybių ypač ūkininkai galėtų pa-

skirti kariuomenės reikalams. Ir niekas iš jų neatsako tokių kuklių aukų, tik visuomenės organizacijoms reikia dabar sustiprinti Ginklų Fondo akciją. Be to, šiais metais po atmintino ultimatumo daugelis organizacijų, ekonominių įstaigų, privačių įmonių ir paskirų piliečių pasižadėjo tam tikras sumas paskirti Ginklų Fondui. Jeigu kas dar šio savo pasižadėjimo neištesėjo, tai dabar, kariuomenės šventės proga, yra kaip tik geriausia proga atiduoti savo auką. Tad visuomenės tvirtas pasiryžimas ginkluoti kariuomenę yra geriausias pilietinio susipratimo ir krašto saugumo reikalų supratimo įrodymas.

Karinis organizuotas jaunuomenės lavinimas ir karinės propagandos sustiprinimas turėtų taip pat įeiti į visuomenės organizacijų, ypač jaunojo organizacijų, programas. Būtų labai naudinga, kad karinis lavinimas jaunojo organizacijose būtų rimtai sustiprintas neatidėliojant. Kariuomenės jubiliejinė šventė gali būti geras jaunojo organizacijoms paskatinimas. Čia norisi priminti ir pakartoti savanorių kūrėjų kongreso metu pareiktą mintį, kad visos mūsų jaunimo ir sporto organizacijos susiburtų į vieną bendrą organizaciją, kurioje galėtų bendrai išeiti karinio parengimo programas, čia susipažintų su ginklais ir ypač su priešlėktuvine bei priešchemine apsauga. Nenorima skatinti, kad pas mus išnyktų visos jaunimo ir sporto organizacijos, kitaip sakant, kad jos atsisakytų savo programų ir susiliėtų tik į vieną organizaciją. Paskiros jų ideologinės programos gali būti vykdomos atskirai. Bet nė viena jaunimo ar sporto organizacija neginčys, kad jos nariams reikalingas sustiprintas karinis parengimas. Dėl to, kad tas parengimas būtų rimtas, vaisingas ir turėtų vieną, visų bendrai vykdomą programą, reikia, kad karinį parengimą jaunimo ir sporto organizacijų nariai išeitų bendrai. Karinei propagandai varyti reikėtų, kad visuomeninės organizacijos susirūpintų krašte kuo gausiau paskleisti karinės literatūros ir dažniau suruoštų karinio turinio paskaitų.

Nepriklausomybės kovose žuvusių karių sąrašų sutvarkymas, tiesa, nors jau pradėtas, bet šis darbas galėtų būti paskubintas. Apsileidimo žyme reikia laikyti faktą, kad per 20 metų nesuskubome sutvarkyti, paskirose lentose surašyti ir garbingose vietose iškabinti Laisvės kovose žuvusiųjų pavardes. Tokios lentos visų apylinkių gyventojams, kur tik jos bus iškabintos, bus tikras paminklas ir rimtas pasiaukojimo paskatinimas. Ypač jos teigiamai veiks jaunuomenę ir joje žadins pasiaukojančią kovos dvasią.

Nepriklausomybės kautynių vietų atžymėjimas yra lygiai tiek pat svarbus, kaip ir žuvusiųjų karių sąrašų sutvarkymas. Šioms vietoms atžymėti nereikalingi dideli paminklai. Pakanka nors ir kuklių parašų, kuklių kryžių ar kitokių regimų ženklų, kurie ir apylinkių gyventojams ir atsitiktiniams praiviams primintų mūsų karžygių kraujo auką. Čia norisi paskatinti visuomenės organizacijas atkreipti dėmesį į vieną faktą. Būtent, kai jos kuriame nors mieste ar kaime ruošiasi statyti kam nors bendrus paminklus, ar ne geriau būtų jiems vietas parinkti nepriklausomybės kautynių laukuose? Tai būtų ir nepriklausomybės

A. a. dim. b. gen. Stasys Nastopka

Spalių 19 d. 10 val. 15 min. Biržuose mirė dimisijos brigados generolas Stasys Nastopka... Šią žinią pakartojo spauda, žmonių lūpos... ir Tėvynės žemėj vėl supiltas naujas kapas. Rodos, taip viskas natūralu, taip su mirtimi esame apsipratę, kaip su neišvengiamu likimu, kad vieno kito pasitraukimas iš gyvųjų eilių,

A. a. dim. b. gen. Stasys Nastopka

tartum, mūs nebejaudintų. Tačiau, iš tikrųjų, yra kitaip. Artimųjų mirtis ištraukia iš sielos gelmių atodūsi ir ties nauju kapu nuleidi galvą... susimąstai.

Ties generolo Nastopkos kapu sustos ne vienas vyras atiduoti jam pagarbą ir tarti nuoširdų lietuviškąjį:

kautynių vietos atžymėjimas ir brangi aplinka, kurioje prie paminklų įvairiomis progomis galėtų susirinkti tu pačių organizacijų nariai.

Pašto ženklai kariuomenės jubiliejinės šventės proga vertėtų išleisti. Į šį reikalą norisi atkreipti Pašto Valdybos dėmesį. Jeigu pašto ženklai galima išleisti mažesnių sukakčių progomis, tai kariuomenės sukakties proga neišleisti nė vienos serijos tokių ženklų būtų lygu apsilaidimui.

Pats laikas pradėti ruošti kariuomenės šventės pravedimui, nes laiko liko jau visai mažai. Didesniuose miestuose ir miesteliuose kiekvienai šventei pasirošti reikia mažiau laiko. Bet kariuomenės šventės minėjimai turėtų būti išpūdingi ir kaimuose. Ligšiol daugelio sukakčių minėjimai buvo ruošiami daugiausia miestuose ir miesteliuose. Tačiau reikia atminti, jog mūsų krašto gyventojų dauguma gyvena kaimuose, todėl dėmesį reikia kuo daugiausia kreipti ne į miestus, bet į kaimus. Kiekviename kaime yra pradžios mo-

„amžinas atilsis tau, generale!“ Sustos, susimąstys ties jo kapu ir mintimis perbėgs pro aną praeities kovų metą, kur savo vaizduotėje pamatys generolą, savo buvusįjį vadą. Tai Nepriklausomybės kovų vyrai, kurių daugeliui generolas Nastopka buvo pažįstamas iš 1918 — 1921 m. Tokie šią mirties žinią sutiko su giliu atodūsiu. Juk drauge buvo vargta, drauge kovota dėl mylimosios šalies laisvės, o štai... ir vėl mūsų eilės praretėjo vienu — ir tai žymiu Nepriklausomybės kovų dalyviu.

Dim. b. gen. St. Nastopka buvo mūs kariuomenės pirmūnas, savanoris kūrėjas ir Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereus. Tų kasmet retėjančių eilių narys. Gimtojo Rinkuškių kaimo kapinės amžinai priglaudė savo žemėse tąjį kovų dalyvį, nemaža išgyvenusį dėl savo krašto laisvės.

Nors trumpai pažvelkime į velionies gyvenimą. Dim. b. gen. Stasys Nastopka gimė 1881 m. birželio 19 d. Rinkuškių kaime, Biržų vl. ir aps. 1907 m. baigęs Vilniuje karo mokyklą, pradėjo karinę tarnybą rusų kariuomenėje. Tarnavo 3 pėst. Kauno pulke, 2 Varšuvos tvirtovės pulke ir 178 pėst. Vendeno pulke. Rusų revoliucijos metu — nuo 1917 m. rugpiūčio 4 d. buvo Vendeno pulko vadu. Rusų kariuomenę baigė pulkininko laipsniu. Dalyvavo vokiečių ir austrų frontuose, ir du kartu buvo sužeistas.

Prasidėjęs Rusijoje lietuvių karių tautiniam sąjūdžiui, b. gen. Nastopka pasitraukė iš rusų dalių. Stoją į steigiamus lietuvių tautinius batalionus. Nuo 1918 m. sausio 23 d. iki balandžio 18 d. buvo Vitebske stovinio lietuvių bataliono vadu. Bolševikams išformavus batalioną, velionis grįžo į Lietuvą.

Tačiau ne kariui ramiai ilsėtis namie, kada Tėvynei reikalinga ginkluotosios jėgos jos laisvei ginti. Pradėjęs Lietuvos kariuomenės atgaivinimo darbą, vos išgirdęs apie tai žinią, velionis nepaiso Didžiojo karo nuovargio ir tuojau pat vyksta į Vilnių. Čia įstojo į kariuomenę savanoriu ir 1918 m. lapkričio 23 d. buvo paskirtas Apsaugos Tarybos nariu. Gruodžio 4 d. skiriamas Apsaugos rikiuotės viršininku, o gruodžio 24 d. Apsaugos Ministerijos viršininko padėjėju.

kykla, daug kur kooperatyvas, pieninė, šaulių namai. Taigi, būstinių pakanka. Visi Lietuvos gyventojai kariuomenės šventės dieną savo namus ir sodybas turėtų papuošti tautinėmis vėliavomis, o vakare rinktis į būstines ir čia pareikšti savo meilę bei pagarbą krašto ginkluotosioms pajėgoms. Kariuomenės šventę turėtų pajusti, suprasti ir išgyventi visi Lietuvos piliečiai, nes kariuomenė saugoja visus, nežiūrėdama turto, įsitikinimų ir visuomeninės padėties.

Dauguma čia pareikštų minčių nėra naujos. Tačiau kai kurios jų, nors jau ir anksčiau keltos bei girdėtos, nėra pasenusios ir, atrodo, visuomenė, ypačiai jos organizuotoji dalis, kariuomenės šventės proga galėtų subrusti įgyvendinti tai, kas jau atrodo geriausia ir naudingiausia. Kariuomenės šventė yra visos tautos bei valstybės šventė ir todėl kiekvienas krašto pilietis savo darbu, raštu ar širdin smingančiu žodžiu turėtų ją atžymėti taip, kad ji paliktų ilgai neišdylančių žymių.

1919 m. pat pradžioj prasideda mūsų savanorių kovos su bolševikais. Nuo 1919 m. kovo 11 d. b. gen. skiriamas atskiros brigados viršininku ir nuo kovo 13 d. dalyvauja karo veiksmuose. Bolševikai iš Lietuvos išvejami ir mūsų kariuomenė sustoja prie Dauguvos krantų Latvijos teritorijoje. Žemaitijoje atsiranda antras priešas — bermontininkai. Kovų metu su jais — nuo 1919 m. spalio 7 d. b. gen. Nastopka skiriamas Generalinio Štabo (dabar Kariuomenės Štabas) viršininku, kuriuo būna iki 1920 m. liepos 13 d. Nuo tos dienos velionis skiriamas armijos vadu ir tenka jam išgyventi mūsų kariuomenės liepos mėn. žygį į Vilnių ir visą tuo laiku susidariusią būseną, kada lenkams traukiantis Varšuvos link, mūsų kariuomenė Vilniaus krašte susitiko su rusų raudonąja armija.

1920 m. rugpjūčio 23 d. b. gen. Nastopka buvo paskirtas I pėst. divizijos vadu. Tose pareigose jam esant, prasidėjo mūsų sunkios kovos su lenkais. Tuo laiku velioniu teko išgyventi ir skaudus smūgis. Spalio 22 d. stiprios lenkų kavalerijos jėgos prasiveržė I pėst. divizijos kairiajame sparne ir užėjo toli divizijai į užpakalį. Velionis su savo štabo dalimi pateko į lenkų nelaisvę, iš kurios grįžo tą pat metų gruodžio 4 d.

Nuo 1921 m. liepos 29 d. velionis ėjo kariuomenės inspektoriaus pareigas, o nuo 1923 m. spalio 22 d. buvo paskirtas I rūšies ypatingą reikalų karininku prie kariuomenės vado. Nusilpus jo sveikatai, 1924 m. liepos 26 d. buvo paleistas į dimisiją.

Už pasižymėjimus kovose velionis buvo apdovanojamas Vyčio kryžiaus 5 laipsnio ordinu ir už kovos nuopelnus Latvijos teritorijoje latvių buvo apdovanojamas „Lačplėšo“ ordino. Taip pat turėjo ir daugelį rusų ordinų.

Spalio 22 d. 11 val. buvo a. a. dim. b. gen. Nastopkos laidotuvės. Palaidotas pagal velionies norą jo gimtojo kaimo kapinėse — Rinkuškėse, 4 km nuo Biržų.

Į laidotuves atvyko ir latvių kariuomenės delegacija: tech. div. vadas gen. Kurelis, kariuomenės dalių intendantas plk. Skurbe ir kpt. Tomas. Delegacija padėjo ant a. a. b. gen. Nastopkos kapo gražų gyvų gėlių vainiką su šitokiu užrašu. Vienoje pusėje: „L.K.O. Lietavas armijas gener. ltn. Stasys Nastopka“. Kitoj

Sesės lanko brolių karių kapus

VĒLINIŲ GIESMĖ

Kryžius prie kryžiaus,
Takas prie tako,
Aplinkui sunykus gamta.
Vėlinių giesmę
Šlamena čia šakos
Ir lapai krentą...

Daugelis vyrų,
Paniekinę kančią,
Paniekinę mirtį, skausmą, —
Krito kovoj
Ties Dubysa ar Ančia,
Palikę gimtuosius namus.

Gedi jų žemė,
Gedi jų dangus,
Gedi šalis Lietuvos.
Mums gi, kariams,
Šiandieną jie brangūs,
Parodę kaip mirt dėl tautos.

Lekia nuo medžių
Per kapą ir lauką
Lapai papuvę, gelsvi.
Lekia ir šnabžda:
„Per mirtį ir auką
Šiandieną mes esam laisvi!“

E. Spiridavičius

pusėje: „Lačplėša kara ordino dome 1919—19/10 — 38“. Iš mūsų kariuomenės dalyvavo šie atstovai: III pėst. div. vadas b. gen. Gerulaitis, III pėst. div. štabo viršininkas gen. št. plk. Urbšas, III pėst. div. št. gen. št. mjr. Listopadskis, 4 pėst. pulko vadas gen. št. plk. Žadeika, 3 pėst. pulko atstovas kpt. Juškevičius, 1 pėst. pulko atstovas kpt. Ikamas. Iš kariuomenės dalinių dalyvavo: 8. PP vienas pėst. batalionas, 4 art. pulko viena baterija. Tam junginiui vadovavo 8. PP vadas plk. Butkevičius.

Prie kapo buvo pasakytos kelios kalbos. Kalbėjo gen. Kurelis latviškai. Kalbos turinys šitoks: savo kariuomenės vado gen. Berkio esu siunčiamas atiduoti paskutinę pagarbą a. a. gen. Nastopkai, kuris petys į petį drauge su latvių kariuomene mūsų bendrą priešą. Priminė, kad velionis gen. Nastopka buvo geras jų kariuomenės vado gen. Berkio draugas, kurie kartu mokėsi realinėj mokykloj Bauske ir kartu baigė karo mokyklą Vilniuje.

Pirmuoju pasakė kalbą III pėst. div. vadas b. gen. Gerulaitis. Kalbėjo ir kiti, būtent: Pirmūnų vardu plk. ltn. Mikalauskas, Biržų apskr. komendantas, Savanorių kūrėjų atstovas ir lietuvių evang. reformatų bažnyčios atstovas. Pamaldos už velionį buvo evangelikų-reformatų bažnyčioje. Pamaldas atlaikė evang. reformat. klebonas Balčiauskas.

Iš mūsų pusės buvo padėta ant kapo 11 vainikų, tame skaičiuje — Kar. Štabo, III pėst. div. št., I pėst. div. št. ir įvairių organizacijų.

Žmonės, prisiekę ištikimybę Dievui ir Tėvynei

„Brangindamas savo garbę aš pasižadu visomis jėgomis stengtis tarnauti Dievui ir Tėvynei, padėti artimui ir vykdyti skauto įstatus“.

Šitokią priesaiką duoda žmogus, studamas į skautų organizaciją. Šitokie žodžiai buvo pasakyti keleto lietuvių jaunuolių Vilniuje 1918 metų lapkričio 1 d., susibūrusių į pirmąją lietuvių skautų draugovę. Įsidėmėtina, kad šitos draugovės pirmasis rėmėjas buvo karininkas a. a. A. Juozapavičius.

Štai jau 20 metų gyvuoja atgijusioji valstybėj lelijos ženklų organizacija. Nūn jau skaitoma arti 20.000 aktyvių ir apie 100.000 pasyvių, skautų eilėse buvusiu

Vyr. sktn. Dr. J. Alekna, Lietuvos skautų šefo pavaduotojas ir LSS tarybos pirmininkas

skautų. Kariai labai dažnai susitinka su skautais. Žiūrėk, manevrų ar pratimų metu miškuose ar laukuose randa stovyklaujančių ar iškylaujančių skautų būrį; vyresnieji kariai, kaip instruktoriai, kviečiami pas skautus pamokyti karinių dalykų, paruošti skautus tokioms pareigoms, kurias šie galės Tėvynei pavojaus metu atlikti, neretai skautai prašo ir gauna visokios paramos iš kariuomenės. Yra ir nemaža panašumo tarp skautų ir karių. Kariai prisiekia visomis jėgomis tarnauti ir ginti Tėvyne, ir skautai prisiekia. Kariai kiekvienu atveju yra pasiryžę padėti civiliams gyventojams (gaisrų, potvynių ar kitokių nelaimių metu), skautai — taip pat. Organizaciniu susitvarkymu taip pat daug bendra galima pastebėti. Karių kautynių skyrių atitinka maždaug skautų skiltis, susidedanti iš 8—12 jaunuolių, keletas tokių skilčių sudaro draugovę. Kiekvieną skiltį vadovauja skiltininkas, kurs vadovauja jos

užsiėmimus ir prižiūri kiekvieną savo skilties skautą. Yra nemaža panašių dalykų ir pratimuose. Skautų žaidimai miškuose yra labai panašūs į lauko manevrinus-taktinius pratimus kariuomenėj. Juose skautai įpranta sekti, sėlint nepastebimai į priešą, maskuotis, žvalgyti ir t. t. Topografija privaloma ir skautams mokėt. Signalizacija, Morzės abėcėlė įeina į skautų mokymosi programą. Be to, didelė dalis skautų specialistų yra karių išmokomi telefonijos, radijo ryšių tarnybos, pionerijos dalykų. Sanitarija, priešlėktuvinės ir priešdujinės apsaugos tarnyba ypačiai paskiausiai vis daugiau ir daugiau rūpinamasi skautų organizacijoj. Vyresnio amžiaus skautai mokomi vartoti ginklus, kad reikiant galėtų stoti į Tėvynės gynėjų eiles, kaip pasiruošę kovotojai. Šiek tiek išorinio panašumo yra tarp karių ir skautų, ypačiai, kada šie vyksta kuprines užsidėję į iškylas ar stovyklas. Tada ne vienas prašalaitis sako: „Štai berniukai, kurie žaidžia kareivius“.

Iš čia nusakymo panašumo kiekvienas skaitytojas turėtų suprasti ir tikslą, kuriam tarnauja skautybė mūsų valstybėje. Didele dalimi, kaip matome, skautų ir karių tikslai sutampa. Nenuostabu todėl, kad gražus skaičius karininkų dirba skautų organizacijoj kaip vadai. Lig šiol buvę vyriausieji skautininkai — taip buvo pirma vadinami skautų vadai, — ir dabar skautų brolijos vadas, yra aukštieji karininkai. (plk. J. Šarauskas, plk. M. Kalmantas, mjr. V. Šenbergas). Skautų rajonų vadai ar tuntininkai dažniausiai taip pat karininkai.

Yra tačiau daugiau dalykų, kurie reikia paminėti kalbant apie skautų reikšmę tautos gyvenime. Kiekvienas skautas pasižada tarnauti Dievui ir Tėvynei. Tuo pačiu jis išpareigoja darytis toks, gyventi taip, kad tiktų Dievo ir Tėvynės tarnybai. Dievui reikia žmogaus dorą, švaraus, skausaus, teisingo, o Tėvynei mylinčio ją, ištikimo ir sąžiningo piliečio, kuris gerai atliktų savo pareigas, kurs išaugtų stiprus, sveikas, užsigrūdinęs, kuris reikiant būtų jos laisvės geras, nenugalimas gynėjas. Gal aiškiausiai bus matyt, kas yra skautas, iš jo įstatų. Štai jie: 1. Skautas tiesus ir laikosi savo žodžio. 2. Skautas ištikimas Dievui ir Tėvynei. 3. Skautas naudingas ir padeda artimiesiems. 4. Skautas draugas savo artimui ir brolis kitam skautui. 5. Skautas mandagus ir riteriškas. 6. Skautas gamtos draugas. 7. Skautas klusnus tėvams ir vyresnybei. 8. Skautas linksmas, susivaldo ir nenustoja vilties. 9. Skautas taupus. 10. Skautas blaivus ir skausus savo mintyse, žodžiuose ir veiksmuose. Geležinis įstatas: skautas sąžiningai atlieka savo pareigas.

Minėjau apie skautų užsiėmimus, kurie yra panašūs į karių užsiėmimus. Reikia šia proga pasakyti, kad kai kas, gerai neįsižiūrėjęs, tik iš pirmojo išpūdzio, tuojau nusprendžia, kad skautai tai „trumpakelniai dykaduoniai, kurie laksto po miškus ir laukus, raišioja mazgelius, kurena ugnis ir daugiau nieko...“ Žinoma, nereikia norėt, kad jauni berniukai ramiai kur susėdę filosofuotų, politikuotų ar alų sriubčiotų. Žaidimai, keliavimai, gyvenimas miškuose juos daug labiau traukia, negu suaugusius. Štai kodėl skautų vadai ir stengiasi savo berniukus kiekviena pasitaikiusia proga išsivesti į miškus, kur daug ko gero galima jiems duot. Pirmiausia, gamtoje jaunuoliai užsigrūdina, įpranta prie

Žydų karių, dalyvavusių Lietuvos Nepriklausomybės atvadavime, Sąjungos penkmetis

1933 m. išikūrusi žydų karių sąjunga š. m. spalio 22—24 d. d. minėjo 5 metų savo veikimo sukaktuves. Ta proga Kaune įvyko dalyvavusių Lietuvos Nepriklausomybės kovose žydų karių suvažiavimas. Dalyvavo visi 33 s-gos skyriai (tik dėl dim. b. gen. Nastopkos mirties negalėjo dalyvauti Biržų skyrius). Suvažiavimo išvakarėse, spalio 21 d. 20 val., radiofone s-gos reikalais kalbėjo s-gos centro vald. pirmininkas ats. ltn. adv. Goldbergas ir vicepirmininkas ats. ltn. Bregšteinas.

Spalio 22 d. 22 val. Karininkų Ramovėje s-ga suurošė balių. Spalio 23 diena buvo pradėta pamaldomis Choralinėje Sinagogoje. Kalbą sakė dr. Feldšteinas, savo kalboje pabrėžęs ypatingus mūsų Valstybės Prezidento nuopelnus tautai ir valstybei. Čia pat buvo pagerbti nepriklausomybės kovose žuvę žydai kariai. Pamaldose, be s-gos narių, su vėliavom dar dalyvavo žydų studentų korporacijos ir sporto organizacijos. Specialios maldos buvo atlaikytos ir už asmenišką Tautos Vado laimę ir gerovę. Po pamaldų dalyviai hebrajiškai sugiedojo Tautos himną. 14 val. 30 min. suvažiavimo dalyviai (jų buvo per 400) su vėliavomis ir orkestru žygiavo pasveikinti Tautos Vadą. Pasirodžius Tautos Vadui, dalyviai jį ilgai ir entuziastiškai sveikino. Buvusių karių žydų vardu Tautos Vadą pasveikino s-gos centro vald. pirmininkas ats. ltn. adv. Goldbergas, priminęs, kad pavojaus valandą žydai su visa tauta pasiryžę eiti išvien. Tautos Vadas už sveikinimus ir linkėjimus nuoširdžiai padėkojo ir pasveikino s-gą jos sukaktuvių proga. — „Neabejoju, kad prirėkusi visi, kaip vienas, vėl stosite į eiles Tėvynei pašaukti. Būkite ryžtingi ir ištikimi mylimai Tėvynei!“ — šituos paskutinius Tautos Vado žodžius žydai, buv.

kariai, palydėjo Tautos himnu ir triukšmingais valio. Iš prezidentūros — eisena į Karo Muziejaus sodelį. Iki 15 val. 45 min. tęsėsi Vytauto Didžiojo Muziejaus apžiūrėjimas, ir po to — iškilmės prie paminklo žuvusiems dėl Lietuvos Laisvės. Lietuvos ir Latvijos žydų karių atstovai uždėjo vainikus. Kalbas sakė ats. ltn. adv. Gonionskis ir Latvijos žydų karių atstovas adv. Elijaševas. Lietuvos Latvijos himnais, vėliavos nuleidimo apeigomis bei maldomis pasibaigė iškilmės Karo Muziejaus sodelyje.

Tą pačią dieną, 20 val., Baltosios Gulbės salėje, dalyvaujant aukštiesiems svečiams ir žydų organizacijoms, s-gos pirmininkas atidarė iškilmingą suvažiavimo posėdį, ir į garbės prezidiumą pakvietė atsilankiusius aukštuosius svečius: Kariuomenės štabo viršininką b. gen. Černių, Seimo atstovą ats. b. gen. Čapliką, Kauno miesto burmistrą ats. plk. Merkį, savanorių kūrėjų s-gos pirmininką ats. plk. ltn. Gužą ir kt. Pradėję posėdį, suvažiavimo dalyviai tylos minute pagerbė buv. kariuomenės vadą, sąjungos garbės narį, a. a. gen. S. Žukauską. S-gos pirmininkas savo kalboje, tarp kitko, nurodė s-gos tikslus. Anot pirmininko, svarbiausi žydų karių s-gos tikslai yra šie: 1) prisidėti prie Lietuvos nepriklausomybės išlaikymo; 2) patraukti žydų visuomenę prie ginkluotų pajėgų rėmimo bei stiprinimo; 3) suartinti žydų visuomenę su lietuvių; 4) stiprinti kariuomenės ir visuomenės bendradarbiavimo ryšius ir 5) kovoti su svetimų kalbų vartojimu žydų visuomenės tarpe. — Visa tai siekti padeda s-gos leidžiamas lietuvių kalba savaitraštis „Apžvalga“. Toliau pirmininkas užtikrino, kad s-ga ir toliau žengsianti tuo pačiu Tėvynei lojaliu keliu.

Kariuomenės vadovybės vardu s-gą sveikino ir ge-

šiočio tokio vargo, nepatogumų. Jau jiems paskui nebaisu bus niekur, jau jie nebebus „mamytės sūneliai“, apie kuriuos su tokia pašaipia šneka kariuomenė senai, užsigrūdinę kariai. Pagaliau skautų užsiėmimų metu mokomasi šiaipjau gyvenime naudingų dalykų. Yra iš-tisa eilė, taip vadinamų, specialybių (pav., aviatorius, dailidė, daržininkas, fotografas, kalvis, pionierius, radistas, sanitaras, telefonistas, ugniagesis, virėjas ir t.t.), kurių nors keletą skautas turi išmokyti. Be to, visas skauto lavinimasis taip pat suskirstytas dalimis, kurias jis išaina per visą laiką, būdamas skautu. Jūrų skautai, be to, dar mokosi jūrininkų mokslų; visur jie agituoja, kad tauta susirūpintų jūros reikalais.

Skautų yra visose šalyse. Šiuo metu visame pasaulyje skaitoma apie 3.000.000 skautų. Viso pasaulio skautai stengiasi tarpusavy bendrauti. Kasmet kur nors įvyksta didesnio masto stovyklos. (Panašios, kaip šiais metais pas mus A. Panemunė). Nereikia nė įrodinėti, kaip yra naudingas šitoks skautų bendravimas. Kiekvienos tautos skautai tada turi labai geros progos ne tik pažinti kitų tautų gyvenimą ir žmones, bet ir savo tautą, savo kraštą gali gražiai pareklamuoti, įgyt jam draugų ir bičiulių kitose tautose. Mūsų skautai, kiek galėdami, stengiasi šitas progas išnaudoti. Ir todėl Lietuvos skautai yra buvę šių tautų skautų stovyklose: Danijoje, Švedijoje, Prancūzijoje, Latvijoje,

Anglijoje, Čekoslovakijoje, Estijoje, Vengrijoje, Austrijoje, Olandijoje ir net Amerikoje.

Ne kartą ir pas save įvairių valstybių skautų susilaukdavo mūsų skautai. Štai 1928 m. A. Panemunė įvyko pirmoji tautinė stovykla su 420 asm., 1933 met. Palangoje sulėkė iš visos Lietuvos net 1700 skautų priimti 650 Anglijos skautų ekskursijai ir lordui generolui R. Baden-Powell'ui, skautų įkūrėjui ir šefui. Pagaliau šiais metais A. Panemunė buvo II taut. stovykla, kurioje dalyvavo mūsiškių apie 2000 ir nemažas būrys užsienio skautų. Tuo pačiu metu buvo ir skaučių jubiliejinė stovykla Pažaislio miške.

Tai šitaip, trumpai nusakius, atrodo skautų organizacijos veikimas. Vyriausybė, norėdama, kad Lietuvos jaunuomenė išaugtų visais atžvilgiais gera, savo kraštui, savo tautai naudinga, 1930 m. išleido net įstatymą, kuriuo skautų organizacijai davė teisę dirbti mokyklose ir burti mokyklinį jaunimą.

O kiekvienas skautas didžiuojasi, kad jo šefas yra Respublikos Prezidentas A. Smetona. Aukštoji šefo globa, vyriausybės parama ir dėmesys vis tai rodo, kad Lietuvos skautija greta su kariuomene, su šaulių S-ga ir kitomis organizacijomis ruošia mūsų tautą geresnei ir gražesnei ateičiai. Dieve, padėk visiems tiems, kurie tiek laiko, tiek energijos padeda bedirbdami skautų eilėse. Viskas tai yra Tėvynei geresnei ir šviesesnei ateičiai.

Pr. Karalius

ros kloties palinkėjo Kariuomenės Štabo viršininkas b. gen. Černius, tarp kitko pastebėjęs: „Tamstos atlikote savo pareigą ir galite džiaugtis, kaip ir visi piliečiai, laisvo gyvenimo gėrybėmis. Tik visi turim žiūrėti, kad mūsų laisvė būtų išsaugota. Žiūrėkime į ateitį su optimizmu, į vyriausybę — su pasitikėjimu, gerai atlikime savo pareigas, — ir mums bus malonu ir gera gyventi mūsų bendroje Tėvynėje“. — Burmistras Merkys sveikino Kauno miesto ir atsargos karininkų s-gos vardu. Savo sveikinimo kalboje burm. Merkys s-gai palinkėjo geros sėkmės ir priminė, kad žydai kariai į s-gą susibūrę ne tam, kad gyventų ir dalintųsi atsiminimais. „Jūsų susibūrimas į s-gą“, — kalbėjo burmistras Merkys, — „rodo, kad jūs ir toliau su visa tauta esat pasiryžę stovėti mūsų krašto nepriklausomybės sargyboje“. — Ats. b. gen. Čapliko nuomone, „šiandien daugiau, nei kada nors, reikalingas bendras sugyvenimas ir teisingumas. Jėga — laikinas dalykas. Kas naudoja jėgą, tas ir žūsta“. Ats. plk. lt. Gužas, savanorių kūrėjų s-gos pirmininkas, pabrėžė, kad frontas sujungė visų tautybių bei tikybių žmones, nes „niekas taip žmonių nesujungia, kaip kautynės“. Mažos tautos juk turinčios būti vieningos ir pasirėngusios. Turinčios jungtis, ne skaldytis. Anot plk. lt. Gužo, savanoriai kūrėjai, atlikę savo uždavinį ir visa perdavę mūsų garbingajai kariuomenei, — turį išauklėti jaunąją kartą — tiek lietuvių, tiek žydų, — kad ji eitų jų pėdomis. Be to, savanorių-kūrėjų s-gos pirmininkas ragino visiems remti kariuomenę visomis išgalėmis. Šaulių Sąjungos vardu s-gą sveikino mjr. Karaša, sveikinimo kalbą už-

baigęs šiais žodžiais: „Jūsų darbus telydi viena bendra mintis mūsų brangiajai ir bendrajai Tėvynėi!“ — Dar sekė kalbos latvių atstovo ir kitų garbės prezidiumo narių.

Po kalbų s-gos sekretorius Liščicas perskaitė sveikinimus, prisiųstus s-gai jos penkmečio proga. Sveikinimų gauta iš ministro pirmininko V. Mirono, einančio krašto apsaugos ministro pareigas kariuomenės vado b. gen. Raštikio, Karo Mokyklos viršininko b. gen. Musteikio, ats. b. gen. Grigaliūno-Glovackio, Raseinių komendanto plk. Liormano, Prekybos ir Pramonės Rūmų direktoriaus Baltuškos, kariuomenės žydų kapeliono rab. Sniego, L. A. K. ir kt. (iš viso apie 50 sveikinimų iš Lietuvos ir užsienio). Ministro pirmininko ir kariuomenės vado sveikinimus lydėjo itin griausmingi ir entuziastiški valio. Pasibaigus posėdžiui, suvažiavimo dalyviai aukštuosius svečius išlydėjo dideliu entuziazmu.

Spalių 24 d. — paskutinė suvažiavimo diena. Tą dieną vyko darbo posėdžiai. Rinkta valdyba, revizijos komisija, įsteigti garbės teismas ir savišalpos fondas (fondo pradžiai garbės narys Frenkelis paaukojo 1500 lt.). S-gos garbės nariais pakviesti Seimo atstovas ats. b. gen. Čaplikas ir „Ž. Balso“ vyr. redaktorius dr. Rubišteinas. Dar paskutinę dieną s-ga gavo sveikinimų ir linkėjimų. S-ga savo penkmečio proga išleido specialius ženklelius, kuriais buvo apdovanota apie 100 asmenų. Be to, nustatytos naujos gairės ateičiai, ir suvažiavimas baigtas Tautos himnu.

Sp.

ORINIO PUOLIMO PRATIMAI

Spalių 20 d. vakare Kaune įvyko orinio puolimo pratimai. Priešlėktuvinės Apsaugos Rinktinės v-ko nurodymu, pratimų tikslas buvęs dvejopas: patirti, kaip greitai miesto gyventojai, išgirdę pavojų įspėjančius ženklus, užtemdys šviesą ir parodyti, kaip aktyviosios priešlėktuvinės priemonės ginsis nuo orinių puolimų. Pirmasis tikslas pavykęs gerai, nes šviesos buvo greitai užgesintos. Apie kai kur neužgesinusius šviesas gyventojus žinios renkamos. Antrasis pratimų tikslas dėl nepalankių oro sąlygų nepasiektas.

Tomis pat dienomis mūsų priešlėktuvinės apsaugos keliai atliko ir kitus priešlėktuvinio pavojaus pratimus bei darbus tam pavojui sutikti. Spalių 21 d. Kauno laikraštinių būrys turėjo gerą progą pamatyti, kaip rengiasi oro pavojų sutikti mūsų karinės jėgos. Vaizdžiai buvo pademonstruota prieš lėktuvų sekimas mūsų teritorijoje, kurį sėkmingai atlieka lėktuvų sekimo postai. Pastebėtas lėktuvas ar jų dalinis labai greitai sekimo postų nurodomas centrinėje sekinkloje, kuri vėliau kitų postų gaunamais pranešimais seka prieš lėktuvų skridimo kryptį. Įsitikinus, kad prieš lėktuvai tikrai gresia ginamajam objektui, staugiai duodami uždaviniai karo aviacijai, visoms aktyviosioms priešlėktuvinėms priemonėms ir, jeigu reikalinga, ginamojo objekto gyvenvietėje skelbiamas orinis pavojus.

Pro mūsų krašte suorganizuotą sekimo tinklą prieš lėktuvai praskristi nepastebėti negali. Įvykusieji pratimai tai patvirtino visu šimtu nuošimčių. Laiku pastebėti ir atitinkamai pasiruošus sutikti prieš lėk-

tuvai nuo galingos, tikros priešlėktuvinų pabūklų ugnes turėtų didelių nuostolių. Taigi, visas pasyviojo ir aktyviojo orinio pasipriešinimo darbo sėkmingumas pagrįstas laiko laimėjimu prieš lėktuvų sekimo ir pasirėngimo juos sutikti darbe.

Taigi, keletą valandų stebėjus ši sudėtingą, minutes tikslumu vykdomą mūsų priešlėktuvinės apsaugos karių darbą, susidarai daug realesnį orinio pavojaus vaizdą ir nuo jo gynimosi galimumą, negu kartais įvairių fantastinių nespecialistų nuomonių prisiklausius ar įvairių pigių sensacijų prisiskaičius. Ir šioje kovoje nulemia besiginančių organizuotumas, pasirėngimas, išsimiklinimas, na, žinoma, ir pakankamas apsiginklavimas.

NAUJAS TANKAS SU PRIEŠLĒKTUVINE PATRANKA

Visai neseniai New-Jersey valstybėje buvo išmėgintas naujas lengvas tankas, kuriame yra įmontuota priešlėktuvinė patranka. Be to, tanke yra radijo siųstuvai, radijo imtuvai ir trys kulkosvaidžiai. Tankas geru keliu gali pasiekti 150 km greitį per val., o prastu keliu — 105 km per valandą.

KELEIVINIO LĒKTUVO KATASTROFOJE ŽUVO 18 ŽMONIŲ

20 mylių nuo Melbourne, atsimušęs į kalną sudužo keleivinis lėktuvas. 14 keleivių ir 4 įgulos nariai užsimušė. Zuvusiųjų tarpe yra ir buv. Austrijos ministras Harwkeris.

DIDELĒ PRAMOGA GINKLŲ FONDUI PAREMTI

Sąjungos Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Centro Valdyba lapkričio 5 d. Karininkų Ramovės salose rengia didelį koncertą-balių, kurio metu bus ir loterija. Loterijai fantus gausiai aukoja ir kviečiamas aukoti įvairios prekybos įmonės ir fabrikai. Aukos loterijai galima pristatyti į S. G. Kr. P. R. Centro valdybos būstinę, Žemaičių g. 7 nr., telef. darbo val. — 2-27-98.

NARSIEJI VYRAI

Jie žuvo Nepriklausomybės kovose

ALGIRDĖNAS, ŽUVĖS DĖL NEPRIKLAUSOMYBĖS. Šis atvaizdas gautas iš ats. vrs. Prano Liutkaičio. Antroje atvaizdo pusėje parašyta: „Garbingai žuvo mūšyje su bolševikais 1919 metais prie Suvėkų kaimo. 2 pėst. D.L.K. Algirdo pulko 2 bataliono 4 kuopos 2 būrio“. Atskirame rašte ats. vrs. Pr. Liutkaitis rašo: „Jeigu rasite tinkamą, tai prašau įdėti į „Kari“ šitą vieno 2 pėst. pulko 4 kuopos kareivio, žuvusio ties Suvėkų km., atvaizdą. Šis kareivis, nors ir buvo mano valdinys, bet jo pavardės nebeatmenu“.

„Kario“ redakcija prašo, kas iš šio atvaizdo pažintų šį kareivį, kad redakcijai praneštų jo vardą, pavardę ir, jeigu žino, kilimo vietą.

Be to, pakartodama „Kario“ redakcija prašo pranešti ir apie buvusį Vilniaus bataliono kareivį Stasį Žalalį. Plačiau apie jį skaitykite š. m. „Kario“ Nr. 39 psl. 1091. Minimas kareivis, be mūsų kariuomenės, dar yra tarnavęs ir rusų kariuomenėje. Tokių pavardžių, rodos, girdėti Rokiškio, Panevėžio ar Utenos aps.

Eil. Lecnas Vacbergis. Turėdamas 17 metų amžiaus, stojo savanoriu į kariuomenę. Jo tėvas buvo Zoknių dvarelis (Šiaulių priemiesty) savininkas. Bolševikams užėmus Šiaulius, jis slapta išvyko į Kauną ir čia stojo į gusarus, o paskui į ryšininkus.

Žuvo 1919 m. balandžio 4 d. bolševikų fronte ties Strošūnais, eidamas ryšininko pareigas. 1920 m. jo

kūnas buvo perkeltas ir palaidotas Zoknių dvare — šeimos rūsyje. Jis buvo Šiaulių gimnazijos moksleivis, žuvęs dėl Tėvynės laisvės. Jo atvaizdas pakabintas Šiaulių gimnazijos salėje greta karo lakūno ltn. Kumpio.

Eil. Jonas Pauliukevičius. Jo kilimo vieta arti Kauno (Vienur rašoma kilęs iš Petrošiūnų, o kitur iš Garliavos val.). 1919 m. kovo 22 d. stojo savanoriu į

Eil. J. Pauliukevičius

Eil. L. Vacbergis

Vilniaus batalioną (dabartinį 5 pėst. pulką). Buvęs jo kuopos vadas, dabar gen. št. plk. Kiršinas, rašydamas atsiminimus, tarp kitko, šiaip jį apibūdina: Daugelyje susirėmimų dalyvavo Jonas. Visur laimė jo neapleisdavo; visuomet pareidavo lyg iš linksmos puotos. „Nuostabus žmogus. Kur 10 priešų, siųsk Pauliukevičių vieną ir tai jis nugalės“, — sakydavo draugai. Į pagyrimus be pasididžiavimo Jonas atsakydavo: „Tėvynei dirbti — kiekvieno pareiga!“

1919 m. rugpiučio 30 d. Vilniaus bataliono daliniai puolė bolševikus Grivoje (prie Daugpilio). Šiose kautynėse eil. Pauliukevičius su mokomosios komandos vrs. Andriumi Gudaičiu ir dar keliais kareiviais narsiai kovėsi vienoj Grivos m. gatvių, tai mėtydami šautuvines granatas į trobesius, iš kurių šaudė priešas, tai šaudydami iš šautuvų. Lenkai savo kulkosvaidžių ugnimi iš šono suvaržė kai kurių mūsų dalinių veikimą. Tuo pasinaudodami bolševikai pradėjo smarkiai lietuvius spausti. Viršila Gudaitis buvo mirštamai sužeistas (mirė po 4 dienų). Mūsiškė kuopa pradėjo trauktis, tačiau Pauliukevičius nesitraukia ir vis kausi. Jis rūpinasi žūt būt išnešti sunkiai sužeistą viršilą, kad nepatektų priešui. Su kitu kareiviu paima nešti viršilą, nebeturėdamas laiko slėptis nuo priešų kulkų. Jau buvo nebetoli savo apsikasančios kuopos, kai priešų sviedinys sprogo šalia ir jo skeveldra įsmigo į Pauliukevičiaus galvą. Paaukojęs savo gyvybę už kovos draugą, mirė garbingąja karžygio mirtimi, parodęs kilnųjį kario broliškumą — nelaimėje nepalikti draugo,

SVETIMŪJŲ EILĖSĖ

Mūsų baterija apsistojo toli Rusijoje — Verhianskenskio dykumų stovykloje. Vienoje mūsų būstinės pusėje pušų žaluma pasipuošę kalnai, kitoje — vingiuota upė. Jau antras mėnuo kai čia stovime. Vakara, kada raudonas saulėlydis pažvelgdavo į būstinės langus ir kažkokiu nesuprantamu ilgiesiu pripildydavo mūsų sielas, puskarininkis Kaniševičius paimdavo armoniką ir pradėdavo griežti. Armonika verkėdavo įvairias tolimos Tėvynės dainų melodijas: apie karklus kalne siūbuojančius, apie mergelę pakalnėje vaikščiojančią. Nulenkėdavo galvą, užsimastydavo tas, kuriam reikėjo vilkėti svetimo kario mundurą, klausytis ir vykdyti prispaudėjų komandą. Tik tada, kai muzikantas užgrieždavo padūkusią polką, užsimiršdavom sunkią rusų kareivio būklę ir visi paskęsdavom jaunatvės dūkimo įkaršty: šokdavom iki prakaito, iki galutinio nuilsimo. Taip raminom save tarnaudami svetimoji kariuomenėje, toli toli nuo tėviškių Sibiro dykumose.

Vieną 1914 metų vakarą aplankė mus nelaukta žinia: prasidėjo rusų - vokiečių karas. Kelias dienas ėjo pasirengimas. Gavom naują mundiruotę. Galvotrūkiškais rengėmės tolimam ir nežinomam žygiui. Palikę baterijos būstinę su gražia aplinka, traukiniu vykom į frontą.

Vagone kamšatis, tvanku, daug prirūkyta, bet už tai daina skamba kaip vakarėliuose. Dainuoja vyrai patriotines ir liaudies dainas, dainuoja pritardami vagonų ratų ritmui, nenujauzdami, ką lems rytojus. Tik lietuviai Kaniševičius tyli užgulęs atvirų durų štangą — užsimastęs ir susirūpinęs.

— Tai ką, Vinceli, karo bijaisi, — sakau jam uždedamas ant peties ranką. Jis pasižiūri į mane drumzlinom akim ir tyliai atsako:

— Karo nebijau. Tik sunku, kad galvą reiks paguldyti už svetimuosius.

Jis patyli, pagalvoja, ir priduria:

— Jei taip už Lietuvą, už savo kraštą, nebūtų liūdna ir į patį pragarą nueiti.

Aš raminu Kaniševičių:

— Nenusimink, jei išliksim gyvi — dar visko galim sulaukti.

— Rusai mūsų kraštą alina, brolius kankina, o dabar reikia juos ginti, už juos kariauti, — skundžiai si Kaniševičius.

Aš nutyliu matydamas, kad užpakaly stovi ir klausosi mūsų nekenčiamas grandinis Jeremenka. Kiekviena proga jis skūsdavo mus lietuvius baterijos vadovybei. Mes nueinam į vagono kampą, kur susibūrę lietuviai kareiviai jau visą valandą pasakoja anekdotus.

Pagaliau arti fronto. Apsistojam Varšuvos apylinkių laukuose. Kalnelių dengiama mūsų baterija užima laikinas pozicijas. Čia dar visai ramu. Pirmosios pozicijų linijos labai toli. Nėra ko veikti. Kas eina savo tarnybines pareigas, liekasi vietoje, o kiti pasipila po apylinkę apsidairyti.

Grupė rusų kareivių grįžta nešini nešuliais. Vienas jų, Prelepovas, džiaugiasi:

— Apžiūrėjom katalikų bažnyčią. Įsilaužėm į vidų. Žiūrim — aukų dėžutės. Sulaužom — tuščios. Tada kyšt nosį į tokį mažytį kambarį. Ugi skudurų visokių... Aš čiupt, kur gražesnį ir, štai, atsinešiau.

Jis nuima nuo rankos visą pundažą bažnytinėms apeigoms skirtų drabužių ir iškėlęs veik naują baltą kamžą rodo visiems, sakydamas:

— Autų bus... Visai baterijai autų...

Vieni kareiviai šypsosi, o kiti nustebę tyli. Tik mes, lietuviai, neiškentę užprotestuojame.

— Pasielgta gyvuliškai, — sakome. — Plėšikai, ir tai ne visi bažnyčias plėšia... — Pasitarę pranešėme vadui, kuris griežtai įsakė grąžinti bažnyčiai išvogtus drabužius. Nepatenkinti kareiviai įvykdė vado įsakymą.

Už kelių dienų bateriją permetė arčiau į frontą, prie Varšuvos — Lodziaus plento. Užimam pozicijas nepergeriausioj vietoj. Aplinkui plynas laukas, net mažiausio krūmokšnio nematyt. Mūsų vienintelė priedanga — plento pylimas. Tokia padėtimi nepatenkinti nei vada, nei kareiviai. Bet geresnės vietovės baterijai nėra. Iš mūsų kairės pusės vien tik plynūs laukai, iš dešinės — vienintelis malūnas.

Pradedam rengtis kautynėms. 17 vyrų būrys ap rūpinam patrankas sviediniais.

— Pasvilinsim vokiečius, — sako man aleksotiškis Nenortas. — Parodysim rusams kaip lietuvius moka kariauti.

Jis nustato patrankos taikiklį ir greit po to sudreba žemę, ausis apkurtina pragariškas trenksmas. Priešas atsako tuo patim. Mūsų užimtame plote sprogs ta sviediniai, švilpauja šrapneliai. Vadų komanda, sužeistųjų dejavimas, kareivių riksmas susilieja į vieną keistą garsų virtinę, kuri tęsiasi pusę paros ir nutrūksta tik pradėjus temti. Priešo baterijas nutildome, bet už tai netenkam 14 vyrų. Nukentėjo kairysis baterijos sparnas — 7 ir 8 patranka. Prie abiejų patrankų liko tik po vieną žmogų. Tai buvo Nenortas ir Kaniševičius. Likę vieni, kautynių metu jie aptarnavo savo patrankas, kiekvienas dirbdamas už 7 vyrus. Abu lietuviai buvo pakelti į puskarininkio laipsnį ir už narsumą apdovanoti šv. Jurgio kryžiais.

Baterija nukentėjo todėl, kad malūne, iš kurio puikiai buvo matyti mūsų pozicijos, lindėjo vokiečių šnipas ir saviesiems pranešinėjo apie mūsų pozicijų padėtį. Šnipą užtiko lietuvis Golikas, kažkokiu reikalu užklydęs į malūną. Jis atsivarė jį baterijon ir atidavė kazokams.

Už poros dienų priešas traukėsi Lodziaus link. Džiaugdamiesi pergale, vyrai krėtė išdaigas ir juokavo. Kiti kareiviai, sudarę būrį, apiplėšė vietos gyventojus — krautuvinius. Ieškojo vyno ir papirosų, bet atsinešė tik saldinių. Nepasitenkinę tokiu laimikiu, jie vėl tarėsi eiti plėšti.

Lietuviai juos atkalbinėjo:

— Bus blogai, vyrai. Meskite tokias užgaidas.

— A, šventieji, mat, atsirado, — atrėžia mums vienas susimokėlių. — Mes lietuvių neklausome.

Jie nueina neatsigrįždami, o kai grįžta papildę naują nusikaltimą, netikėtai susitinka generolą Zubovą. Šis, supratęs iš nešulijų, iš kur grįžta kareiviai, smarkiai supyksta:

— Ko čia atvykot: kariaut ar plėšt? — sugriaudžia jis ir pirmam pasitaikiusiam vyrui revolverio rankena smogia į antakį. Po to nusikaltėlius atidavė vadui nubausti.

J. Aleksandravičius

Naminės degtinės vartotojai Tėvynei ginti netinka

Kad alkoholiniai gėralai, kokia forma bei kaip jie būtų pagaminti, yra žalingi mūsų sveikatai, jau labai seniai patirta. Kitų tautų tikyba draudžia alkoholinius gėralus vartoti. Kas geria, daro didelę nuodėmę.

Alkoholiniai gėralai gaunami įvairiais būdais ir visada stengiamasi juos pagaminti taip, kad jie būtų mažiausia žalingi žmogaus sveikatai. Tačiau tos žalos visiškai pašalinti neįmanoma. Jau nekalbant apie žalą alkoholinių gėralų, kurie yra gaminami labai tobulais instrumentais ir patyrusių specialistų, reikia atkreipti akys į didelę žalą visam žmogaus organizmui, kurią daro naminė degtinė jos vartotojams. Naminė degtinė, kad ir iš kokių produktų ji bebūtų gaminama, kad ir kaip ji būtų vadinama, be gryno alkoholio, turi dar daug įvairių priemaišų, kurios, gaminant degtinę namie ir primityviu būdu, nėra iš jos pašalinamos ir geriančių yra suvartojamos. Šios priemaišos, sakysime, fuzelinis aliejus ir metilinis alkoholis, yra tokios žalingos žmogaus organizmui, jog užtenka jų visai mažos dozės, kad žmogus apaktų ar kitaip kaip būtų sutrikdyta jo kūno sveikata. Be čia nusakytos žalos mūsų organizmui, kurią daro namie pagaminti alkoholiniai gėralai, nereikia užmiršti ir jų įtakos geriančiųjų dvasiai. Naminės degtinės vartotojai dažniausiai, o gal būt ir visada, būna silpnabūdžiai. Žmonės pasiduoda įvairioms pagundoms, kurios dažniausiai pridaro daug žalos, o kartais ir pražudo. Jeigu paimsime nusikaltimus, tai didelė jų dalis padaroma girtų arba išgėrusių žmonių, o kiek apsikrėtimų venerinėmis ligomis įvyksta tik dėl to, kad išgėręs žmogus labai neatsargiai pasirenka „drauge“ arba nesiima tinkamų priemonių nuo tų ligų apsaugoti. Yra sakoma, kad girtam žmogui jūra esanti tik iki kelių. Vadinasi, jis nenumato aiškiai jam gresiančio pavojaus. Todėl dažnai mes nugaristame ar laikraščiuose skaitome, kad vienur ar kitur vieniokiu ar kitokiu būdu girtas žmogus rado sau galą.

Kariai gerai žino, kad kol jie patenka į garbingų karių eiles, juos ir jų sveikatą patikrina tam tikra speciali komisija su gydytoju. Tik visai sveiki jaunuoliai į kariuomenę priimami. Jie taip pat gerai žino, kad atsiranda ir tokių naujokų, kurių komisija neranda tinkamais ir kurie dažniausiai tik šioje komisijoje patiria, kad jie esą nesveiki ar netinkamai išaugę ir negali atlikti drauge su kitais tos garbingos karių pareigos — visur ir visada ginti savo Tėvynę nuo įvairių priešų.

Betyrinėjant priežastis, dėl kurių naujokai dėl savo sveikatos ar fizinio išaugimo netinka tarnauti kariuomenėje, rasta, jog didelę žalą jų sveikatai daro jų tėvų arba jų pačių naminės degtinės vartojimas. Jeigu tėvai vartoja naminę degtinę, o ypačiai motina nėštumo metu, tai beveik visada vaikai gimsta dvasiškai ar fiziškai nesveiki. Tokie, aišku, ir kariuomenėje tarnauti netinka.

Šiam klausimui pavaizduoti parodoje naminės degtinės žalai pavaizduoti yra sudaryta diagrama, kur paimta 12 valsčių, kuriuose plačiai vartojama naminė degtinė, ir 12 valsčių, kuriuose naminė degtinė negaminama ir negerinama. Ir rezultatai yra štai kokie: iš tūkstanties naujokų tų valsčių, kur naminė degtinė paplitusi, netinkamų kariuomenei rasta atskiruose valsčiuose nuo 9,93 iki 5,34, o tuo tarpu tuose valsčiuose, kur naminė degtinė nevartojama, netinkamų

kariuomenei naujokų yra žymiai mažiau: nuo 3,15 iki 1,27 vienam tūkstančiui šaukiamųjų. Tai yra labai reikšmingas faktas.

Visos tautos jau nuo senų senovės rūpinosi ir tebesirūpina savo narių sveikatingumu ir skatindavo ir tebeskatina sportą, kuris žmogų stiprina fiziškai ir dvasiškai, o taip pat drausdavo ir tebedraudžia visa tai, kas tautos sveikatai yra pražūtinga. Ir Lietuvoje yra valdžios susirūpinta tautos sveikatingumu. Ir čia įvairius sportus yra labai propaguojamas bei valdžios remiamas. Tuo tikslu net įsteigta vadinamieji Kūno Kultūros Rūmai.

Tačiau visi geri norai ir geros pastangos turės nueiti niekais ir neduos laukiamų vaisių, jeigu mūsų kaimuose ramiai sėdės degtindariai ir toliau varys pragaištingą savo darbą, nuodydami mūsų tautą — josios kūną ir dvasią, silpnindami ją ir mažindami jos atsparumą.

Naujokai, kurių nepriima į kariuomenę tik dėl silpnos jų sveikatos ar dėl dvasinių pakrikimų, yra be naudos žuvę Tėvynei. Juos nužudo kitoks tautos priešas, ne vienu atveju — naminė degtinė. Todėl, visi kuriems rūpi, kad mūsų karių šeima būtų gausingesnė, fiziškai ir dvasiškai stipresnė, turi kovoti su naminės degtinės gamintojais ir jos vartotojais lygiai taip pat, kaip su didžiausiais mūsų krašto priešais. Kariai yra pašaukti ne tik kovoti su išoriniais mūsų tautos ir valstybės priešais, bet, reikiant ir atsiradus didesniems pavojams viduje, juos pašalinti. Nemažiau garbingą pareigą kariai atlikti, tiek tarnaudami kariuomenėje, tiek ir išėję iš jos eilių, paskelbdami mūsų tautos priešams žūtibūtinę kovą. Kokia laiminga būtų mūsų tauta, jeigu kiekviename kaime ar miestelyje, kur tik atsiduria mūsų kariai, būtų išnaikinti visi degtindariai ir pašalintas jos vartojimas. Bet ar tai yra įmanoma įvykdyti? Taip, tai yra įmanoma, nes gamintojų ir vartotojų yra kol kas žymiai mažiau, negu padorių piliėčių. Tai galima pasiekti, aiškinant naminės degtinės vartotojams ir gamintojams jų daromą tautai žalą arba, jeigu pirmųjų priemonių nepakanka, atiduodant juos policijai ir teisingumo saugotojams. Šitaip palaipsniui reikia mažinti mūsų tautos duobkasių eilės, kol jie iš mūsų tarpo visai išnyks. Visada reikia turėti galvoje, kad jie silpnina ir žaloja mūsų tautos sveikatą ir dvasią, palaipsniui retina vis labiau mūsų karių šeimą. Visada atsiminkime, kad naminės degtinės vartotojas Tėvynei ginti netinka.

F. Bortkevičius

ISIGYKITE LEIDINĮ „LIETUVOS KARIUOMENĖ“

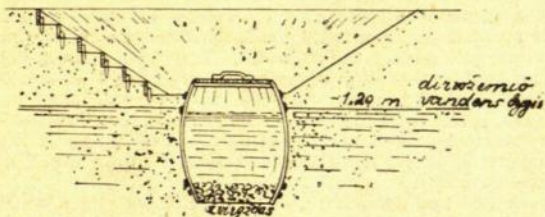
Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Sąjunga yra šiais metais išleidusi iliustruotą leidinį Lietuvos Kariuomenė, kuriame iliustracijomis bei straipsniais pavaizduojama visos mūsų kariuomenės ginklų rūšys. Šis leidinys nori patarnauti Lietuvos karinių pajėgų stiprinimo darbui, tinkamai paruošti ginti savo kraštą, savo žmones bei jų dvasines ir medžiagines gėrybes nuo priešų naikinamosios galios.

Šio leidinio pilnas skiriamas sąjungos veiklai išplėsti bei sustiprinti, o sąjungos veiklos tikslas yra: a) Stiprinti krašto apsaugą nuo išorinių pavojų; b) Suburti visus be išimties moraliai ir materialiai remti mūsų Ginklų Fondą ir Karo Laivyno Fondą, o per juos ir mūsų ginkluotas pajėgas; c) Propaguoti kariuomenės ir visuomenės susiartinimo bei bendradarbiavimą idėją.

ŠULINIAI

Šiame rašiny suglaustai aptarsime kasamųjų medžio-rentininių ir gręžiamųjų-vamzdinių šulinių statybos techniškąją pusę.

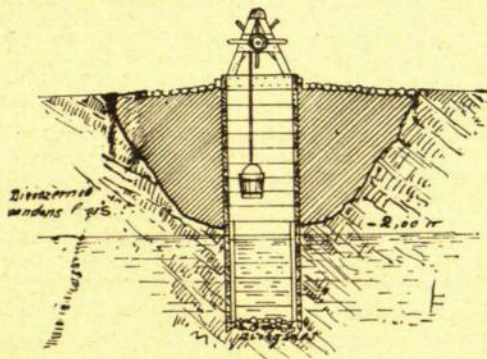
Lauko aplinkybėmis, kad būtų galima suskubti patiekti kariuomenci reikiamą vandens kiekį, dažnai tenka naudotis paprastosios konstrukcijos šuliniais (brėž. 1). Panašūs šuliniai galimi tik ten, kur vanduo yra ne-

Br. 1. Lauko tipo šulinys smėlio dirvožemyje

giliai, būtent, apie 2 m. Šių šulinių paskirtis — surinkti dirvožemio vandenį. Tad panašių lauko tipo šulinių statyba galima dirvožemio ir smėlio kietžemio padermėse. Kastuvais iškastoj duobėj pastatoma paprasta medinė statinė be dugno, arba galima pastatyti tam tikro pločio medžio dėžę. Šio šulinio statinės viršų galima įtaisyti dangtį.

Be šio šulinio, daromi ir kitoki lauko šuliniai. Šios rūšies šuliniai pasižymi konstrukcijos paprastumu ir kasami atvirai, atkasus žemę iki dirvožemio vandens lygio. Po to iškasos dugne statoma patvari medinė dėžė; sukalta iš 6—7 cm storio lentų. Apatinės lentų eilės,

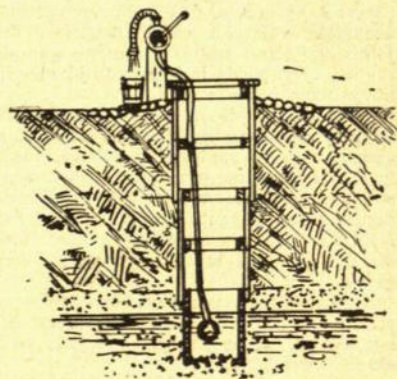

Br. 2. Lauko tipo šulinys: lentų rentinis ir vandens iškėlimo įtaisas

kurios šliejasi su vandeningu žemės sluoksniu, lentų šonai aštriai nusmailinami. Dėžės išmatavimas paprastai nebūna didesnis 1,00 × 1,00 m. Giliau šulinys kasamas įleistos dėžės viduje. Iš vidaus, nuo dugno, imama žemė ir pasikasama po dėžę. Netekusi pagrindo, dėžė, jeigu ji žemės iš šonų neprislėgta, grims ir užims laisvą vietą. Atsitinka, kad dėžė laisvai negrimsta, tada iš viršaus mušama kūlės smūgiais per šulinio dėžę; nuo smūgių ir nuo savo svorio ji leidžiasi žemyn. Į reikiamą gilumą dėžci nugrimzdus, viršuje pradedama dėti irgi 6—7 cm storio lentų rėmai (vainikai); aplink, išorėj dėžės pusėj pilama žemė ir iki kietumo trambuojama. Šio šulinio rentiniai pakeliami virš žemės horizonto 0,40—0,50 m. Prie viršutinio šulinio rėmo (vainiko) pripilama žemės, kad susidarytų nuo šulinio einanti

nuožulnoma drumzlėtam lietaus vandeniui nutekėti. Aplink šulinį aikštelė išgrindžiama skalda ar lauko akmenimis. Vandens iškėlimui įrengiamas horizontalai padėty gulis volas-suktuvas, ant kurio, sukant rankeną, vyniojasi lynas, grandinė ar virvė su prikabintu kiburu.

Brėžiny 3 parodytas lauko tipo šulinys. Šiam laikino pobūdžio šuliniai vartojamos statmenės lentos iki 2 m ilgio. Statmenės lentos horizontaliais ramsčiais viduje atramstomos. Šis šulinys eina į dugną siaurėjantį. Į pat šulinio dugną įleidžiama lentų dėžė. Vandeni semti vartojamas rankinis siurblys su lanksčia gaisrine žarna. Šios žarnos gale yra įtaisytas rutulio formos metalinis tinklas, kuris košia vandenį. Ant dugno pripilama žvirgždo, skaldos ar smulkių lauko akmenėlių.

Br. 3. Lauko tipo šulinys, atviros konstrukcijos, su įleidžiama dėže be dugno ir įtaisytu rankiniu siurbliu

Ilgesniam laikui apsisostojusiai kariuomenei vandenį tiekia nuolatinių šulinių pagalba: iš betono rentinių, medžio rentininių ir gręžiamųjų šulinių. Nuolatini kasamąjį šulinį statant, visų pirma ieškoma tinkamos vietos, kuri būtų saugi nuo įvairių nešvarumų. Tačiau negalima pasitenkinti rastąją vietove, kuri būtų saugi nuo žemės paviršiumi tekančių sruvų ir kt. nešvarumų. Reikia nepamiršti, kad kai kurie nešvarumai ar paplovos gali patekti į šulinį ne žemės paviršiumi, bet dirvožemio sluoksniu. Negalima nepastebėti netoliesiecsantieji tvartai, išvietės, paplovų duobės.

Br. 4. Netinkamoj vietoj iškastas ir blogai užlaikomas šulinys

Isisteigė Lietuvos trumpųjų bangų radijo mėgėjų draugija

Neseniai Kaune buvo Lietuvos trumpųjų bangų radijo mėgėjų draugijos steigiamasis susirinkimas. Į susirinkimą atvyko gražūs būrelis lietuvių, radijo mėgėjų iš visų Lietuvos kampų. Susirinkimo dalyviai rūpestingai apsvarstė būsimosios draugijos įstatus. Lietuvos trumpųjų bangų radijo mėgėjų draugija vertė steigti pats gyvenimas, nes visos pasaulio kultūringos valstybės turi šimtus panašių draugijų bei organizacijų, kurių darbai įrodo jų naudingumą valstybei. Minėtų draugijų nariai savo asmeniškai nenuilstamu darbu duoda pasauliui naujų išradimų, praktiškų patobulinimų radiotechnikoje bei reprezentuoja savo tėvynę pasauliui.

Pas mus Lietuvoje, palyginti, radijo mėgėjai pradėjo dirbti gana vėlai, tuo tarpu kai kitose valstybėse, pav., Amerikoje, Anglijoje ir kt., buvo radijo mėgėjų jau milijonai. Tačiau lietuviai radijo mėgėjai jau ir per trumpą laiką sušpejo pagarsėti visame pasaulyje laimėdami radijo mėgėjų konkursuose net pirmąsias vietas! Tiesa, kai kurie atskiri asmenys ir pas mus dirba labai seniai.

Radijo mėgėjų draugijos tikslas: a) organizuoti visus Lietuvos radijo mėgėjus ir jiems prijauniančius, b) ruošti radijo srities praktikus, c) jungti savo narius radijo srities žinių ir patyrimo gilinimui, d) bendradarbiauti radijo reikalais su draugiškų valstybių radijo mėgėjais, draugijomis, organizacijomis, e) remti radijo reikmenų gamybos organizavimą Lietuvoje, f) rūpintis ir kurti radijo mėgėjams tinkamesnes darbo sąlygas ir reikmenis.

Draugijos tikslai visiškai aiškūs ir svarbūs. Lietuvos trumpųjų bangų radijo mėgėjų draugija savo veikla ruošia būsimuosius karo radiotelegrafistus. Vieni iš jų pradines žinias ir to darbo pamėgimą įgauna jau mokyklos suole, kiti tarnaudami kariuomenėje radijo ryšių daliniuose. Pirmieji ateina į kariuomenę jau beveik paruošti karo radijistais, antrieji, išeidami iš kariuomenės, įgytą savo karinę specialybę pamėgę, kasdien kartoja, laikydami ryšį su viso pasaulio radijo mėgėjais.

Krašto saugumo sumetimais būtų pravartu draugiją materialiai ir moraliai paremti: padėti sudaryti draugijai geresnes darbo sąlygas, organizuojant radijo mėgėjų konkursus, skirti premijas ir t.t.

Būtų naudinga, kad išduodant radijo mėgėjui leidimą, būtų iš jo reikalaujama tam tikrų kondicijų, kokios yra kitose valstybėse. Tikslas — kad radijo mėgėjai būtų daugiau pasiruošę savo žinias pritaikyti krašto gynimo reikalams. Tie reikalavimai maždaug būtų: a) minimalus raidžių priėmimas ir perdavimas (siūla 60 raidžių per minutę); b) būtinas karinės radijo korespondencijos ženklų išmokymas ir kt. Tai būtų galima atlikti egzaminų forma. Pats pasiruošimas galima pavesi per kultūrinės organizacijos, pav., L. Š. Sąjungoje sudaryti radijo mėgėjų sekcijas. Mūsų valstybinė radijo stotis galėtų duoti visiems radijo mėgėjams klausos pamokas. Draugijai galima tvirtinti, kad lavintųsi didelis radijo mėgėjų skaičius ir daugelis tarnavusių radijo daliniuose atsargos karių.

Nuo čia minėtų ar kitų panašių vietų šulinį galima kasti ne arčiau 30—40 m. Iš anksto šulinio gylį nustato gręžiamojo žvalgymo būdu arba teiraujamas pas vietinius žmones, kurie artimose vietose būtų kasę šulinius. Medinio šulinio rentinui vainikai daromi iš rąstų 18—22 cm skersmeny arba tašų (dilių) 15—20 cm skersmens storio. Šiam tikslui tinkamiausias medis — ąžuolas bei juodalksnis. Šulinio rentinio dalis, nesiekianti vandenį, dažnai statoma iš pušinių rąstų, o į vandenį gramzdinama ąžuolas ar juodalksnis. Aplamai nepatariama šulinių statybai vartoti medį, kuris gadintų vandens skonį.

Iškasus platesnę duobę, apie 1,5 — 2,5 m gilumą, jos dugne padedamas pirmasis rentinio vainikas, kuris iš apačios smailiai nutašomas; ant pastarojo dedami sekantieji rentinio vainikai. Kas kartą vis augęs medžio rentinys leidžiamas į gilumą šiuo būdu: viršum duobės įrengiamas horizontaliai pritvirtintas volas, kurį sukdami vyniojame ant jo lyną, grandinę ar virvę, kuri gale pririšamas kibiras ar kitas kuris indas. Kibirą

Žuvusių 1919-1920 m. Lietuvos karių iškilmingas minėjimas Červonkoje. Ilūkštos krašte

Žuvusių 1919—20 m. Ilūkštos krašto laukuose mūsų karių dvasia gyva ir metais iš metų čia palaidotų Lietuvos karžygių minėjimas išsilieja į dideles iškilmes.

Š. m. spalio 16 d., gražiame Červonos kapinių kalne (tarp Eglaitės ir Subato), kame amžinai ilsisi mūsų karžygiai, ties pastatytu jiems pagerbti įspūdingu paminklu buvo jų pagerbimo ir minėjimo iškilmės, į kurias atvyko Lietuvos karo atstovas Latvijoje plk. Meškauskas, konsulas Daugavpilyje M. Savickis, Zemgalijos divizijos vadas ir Daugavpilio įgulos viršininkas generolas Ž. Bachas su štabo viršininku, pulkų vadais ir kitais palydovais, Ilūkštos apskr. viršininkas ir aizsargų (šaulių) pulko vadas, Daugavpilio latvių-lietuvių vienybės dr-jos ir kitų organizacijų bei įstaigų atstovai, taip pat svečiai iš Lietuvos: Rokiškio komendantas plk. Itn. Jašinskas su uniformuotų šaulių būriu ir didelis skaičius ekskursininkų, be to, lietuvių organizacijų ekskursijos iš Rygos, Daugavpilio ir įvairių Ilūkštos krašto vietų ir didelė minia vietos gyventojų.

12 val. ties paminklu atlikė iškilmingas pamaldas Ilūkštos dek. kun. Samušas ir pasakė pamokslus lietuvių ir latvių kalba. Pamaldų metu giedojė Daugavpilio rajono lietuvių choras ir griežė latvių raitininkų pulko karo orkestras. Pamaldoms pasibaigus, orkestrui griežiant gedulingą maršą, prie paminklo sudėjo vainikus: Lietuvos kariuomenės vardu plk. Meškauskas, Latvijos karo ministro ir kariuomenės vado — gen. Bachas, Ilūkštos apskr. v-kas savo ir Ilūkštos krašto aizsargų vardu, be to — mazpulkų (jaun. ūkininkų rateliai), Latvijos lietuvių sąjunga ir kitos liet. organizacijos, Vienybės draugija ir gudų organizacijos.

Prisimindamas žuvusius didvyrius, plk. Meškauskas savo kalboje pareiškė, kad šiuos naujus milžinkapius — šventas Lietuvai vietas mes neturime pamiršti, mes turime jas lankyti, be to, kiekvieno lietuviuo pareiga iškilmingai pasižadėti šiose šventovėse: „Lietuvos karžygiai, aš esiu jūsų pėdomis aš aukosiu taip, kaip jūs ant Tėvynės aukuro savo protą, darbą ir gyvybę ir tik šiuos pažadus ištesėję mes būsimė verti vadinintis Laisvosios Lietuvos vaikais“. Plk. Meškauskui ir gen. Bachui kalbas baigus, buvo sugriežti Lietuvos ir Latvijos himnai.

Po iškilmių buvo įteiktas Ilūkštos dek. kun. Samušui D. L. K. Gedimino III laipsnio ordinas. Vėliau svečiai buvo pakviesti mokyklon pietų.

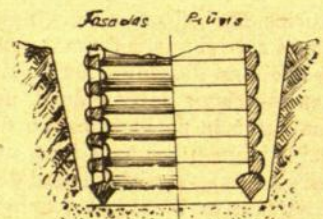
sudarius jiems tinkamas sąlygas. Kaip tai įvykdyti čia jau atskiras klausimas, reikalaujantis platesnio masto darbo.

Tik toks radijo mėgėjas bus naudingas krašto gynimui, nes iš jo jau turėsime kvalifikuotą radijo telegrafistą, kuris sugebės dirbti sunkiausiose sąlygose, nes radijo mėgėjo darbas yra su labai dideliais trukdymais, reikalauja prityrimo ir sumanumo.

BR

įleidžia, pripila smėlio ir volo pagalba ištraukia lauk. Nuolatos pasikasant po šulinio rentinio pamatais, ir pačio rentinio svoriui slegiant, jis leidžiasi žemyn, užimdamas iškastos žemės vietą. Rentinio viršuje į nu-

Br. 5. Šulinio rentinio nuleidimas pasikasino būdu

sileidusio vainiko vietą dedamas naujas; vainikai tarpusavy sutvirtinami neplačiomis lentomis ar geležinėmis sankabomis. Lentos ar lystės prikalamos vinimis. Šulinio dugnas tol kasamas ir gilinamas, kol susidaro pakankama vandens atsarga — apie 1 m vandens stulpas.

(B. d.)

VI. Mingelevičius

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

Prie šešių cementinių kryžių

Ak, tūkstančiai įspūdžių, tūkstančiai kurtų pasaulių taip staigiai nunyra į begalinę laiko uždangą, ir aplinkui matyti gyvenimo pilkuma, kasdien kuriantį begales idėjų, teikiantį vilčių, svajingai šnaranti ateities vilčių žibėjimu.

Nežinau, kodėl didelis kasdieniškumas, ritmingai besikartojas darbas vis tiek teikia malonumą gyventi ir kurti. Rodos, tokia triukšmingame laiko rate mažytis žmogus turėtų išnykti, susilieti su begaline dienų srove.

Sėdžiu aš savo mažyčiam kambarėlyje. Aplinkui vieniša tylą. Su ja, atrodo, kovoja tik sieninis laikrodis, skaitydamas pragyvento laiko sekundes, tartum žymėdamas kažkokioje pasaulio knygoje mano naudingai ir nenaudingai praleistą laiką.

Kartais aš sugrįžtu į mažas kūdikystės dienas, į tą kuklų pasaulį. Tada gera sielai. Kartais aš įsibraunu į ateities gyvenimo dienas. Tada siela nerami, lyg ieško kažko, blaškosi...

Baigiant skaityti vieną knygą, pas mane užsuko Jonas. Geras tas Jonas. Jo jaunatvė, rodos, netelpa netingiam kūne, ji sklinda iš akių, ji spinduliuoja kiekviename judesyje.

Pradedame kalbą. Iš karto, kaip paprastai, apie pamokas, apie vieną kitą sunkesnę uždavinį. Bet ta kalba greitai išsisemia. Jonas žiūri pro keturkampiškus lango stiklus, už kurių viešpatauja ruduo, kur vėjas sukuriuodamas blaško geltonus lapus, ir smulkus lietus merkia palangę.

— Algirdai, matai — gamta miršta, — kalba jis iš lėto.

— Nemiršta... Eina miegoti, kad pavasarį vėl sužydėtų, — atsakau.

Tačiau ši mažytė kalba nesiriša. Jonas kažką galvoja. Aš stebiu jo veidą. Jame matyti slypinti kažkokia paslaptis.

— Klausyk, Algirdai, — vėl pradeda Jonas, — ar tu atsimeni tokius rudenus, kai mes dar ganėme. Kai laukuose kepėme bulves ir keikėme darganotas dienas?

— Atsimenu... Ir pasakysiu, man jos dabar tokios gražios atrodo. Taip norėčiau jas susigražinti, pagyventi.

— Niekai, — pertraukia Jonas. — Romantika. Va, šios dienos reikalauja iš mūsų kitokių darbų.

— Kitokių darbų?

— Taip, mums reikia atsisteisti, atsimokėti karžygiams už jų aukas, padarytas mums...

— Mums? Tu šiandien paslaptingas, Jonai.

— Nepaslaptingas. Tik tu keistai supranti. Algirdai, sakyk, ar tu nori suprasti mūsų mokslo ir darbų prasmę? Ar nori žinoti, kodėl tu kasdien ruoši pamokas ir veržiesi baigti gimnaziją?

Jono akyse blykstelėjo ugnelės. Jos smigo į mane, tiesiog kiuramai verdamos, norėdamos suplėšyti mano protą, suplėšyti sielą.

— Ko nori? — keistai paklausiau.

— Imk apsiaustą. Eisime, — pasakė Jonas.

— Bet juk lyja!

— Imk, sakau!

Pasidaviau draugo įtakai. Nejučiuomis pasiėmiau apsiaustą, užsidėjau kepurę.

— Kur vesi?

— Einam. Einam, parodysiu tokį dalyką, kuris tau suprasms visą darbą.

Abudu pasukome siauresnėn gatvelėn ir atsidūrėme prieš miesto kapinių tvorą. Pro pravertus geležinius kapinių vartus įėjome į vidų. Po kojų nejučiai sušnarėjo nukritę lapai. Aplinkui alsavo ramybė, mirtis. Pajuodę kryžiai varvino sunkius lietaus lašus. Jie buvo apsamanoję, vietomis pavirtę.

Zengėme toliau. Siauručiu takeliu prisiartinome prie karių kapų. Čia kelių didelių medžių paukšmėje, tartum pasislėpę nuo praeivių akių, slypėjo šeši kuklūs cementiniai kryžiai. Priešęs prie jų Jonas išmeigė savo žvilgsnį ir ilgai ty-lėjo. Ar jis mąstė, ar meldėsi — nežinia. Aš pažvelgiau į jį klausiamu žvilgsniu.

Tada Jonas tyliai pradėjo:

— Matai šešius karžygius. Matai jų žuvimo datas. Tie metai mums laisvę atnešė, kuria mes šiandien džiaugiamės ir didžiuojamės, kuriai tikime ir dirbame. Gal būt, mes kartais kasdieniniame gyvenimo sukuryje savo laisvę suprantame tik paviršutiniškai, gal pasakome apie ją tik skambius sakinius, be jausmo, be įsitikinimo...

Tačiau reikia ateiti prie šių karžygių kapų. Reikia su jais pasikalbėti. Nuoširdžiai pasikalbėti. Tada jie pakyla iš savo kapų ir kalba lietuviui didžius žodžius. Įsiklausyk, ar jie tau nepradeda kalbėti. Ar jie nepasakoja širdies balsu žodžių, kurie, kaip gyvybės ugnis degina lietuvių širdį ir skatina nuoširdžiam, pasiaukojimo vertam darbui.

Štai jie kalba... Aš girdžiu juos pasakojant... Jie pasakoja, kaip lietingais vakarais stovėjo pasiryžę prie Tėvynės sienų ir savo jaunomis krūtinėmis dengė besiveržiantį grobuonišką priešą. Jie saugojo mūsų tautą, šventai ją pamilė, atnešė ant jos aukuro savo didžiausią turtą.

Ar jie žinojo, ar tikėjosi, kad kiti jaunuoliai ateis prie jų kapų pasiklausyti amžių šventos kalbos? Nežinia. Juos įkvėpė Tėvynė, ir jie vyli. Širdžių glūdumoje jie jautė, kad naujoji karta supras jų žygius ir gražiai įvertins.

O jeigu Tėvynės laisvės padangė pradėtų niukti debesys, šitie karžygiai atsikeltų naujuose vyruose ir eitų drauge mirti dar kartą. Eitų mirti dėl savo teisių, dėl laisvės, kuria turi gyventi ir džiaugtis kiti lietuviai.

Nesuprantama kartais atrodo, kodėl tie jaunatvė degą vyrarai drąsiai ištraukė į kovų lauką. Juk jų neviliojo turtai, jų nesamdė vadai. Ne, jie tik jautė, jie girdėjo sielos šauksmą ir juo tikėjo.

Kaip gera čia... Čia nejauti mirties alsavimo. Čia visur tylu, bet ir paslaptinai gyva. Čia stovėdamas pajunti tikrąją gyvenimo prasmę, čia pasidaro aiški Tėvynės meilės idėja.

Jonas vėl nutilo. Jis dar žiūrėjo į tuos kryželius. Jo akyse buvo pagarba ir meilė laisvės karžygiams.

— Temsta. Grįžkime, — pagaliau jis pratarė.

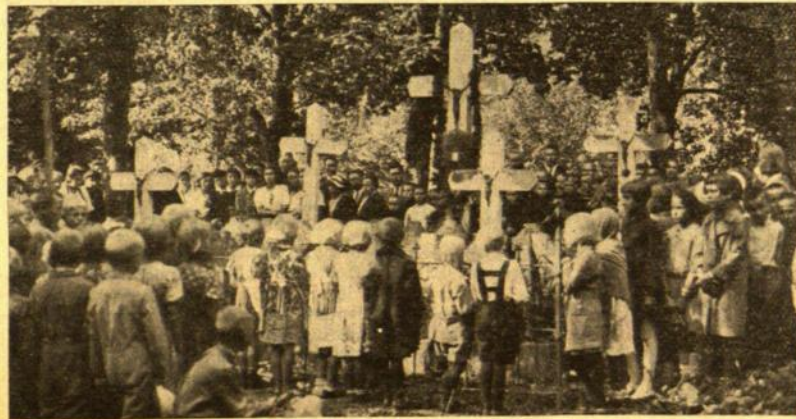
Vėl ėjome gatve, kur retkarčiais oraskubėdavo žmogus ar pravažiudavo vežimas. Čia buvo kasdieninis gyvenimas.

Jono kalba ir karžygių kapų aplankymas mane keistai nuteikė. Veltui tokiais atvejais bandytum papasakoti, ką jauti, — to, gal būt, neatsiektė nė vienas rašytojas. Tada matai gyvus daiktus, matai ir negyvus, tačiau jie atgyja, jie kalba, jie pasakoja tai, ko kasdieniniame gyvenime pasakojant neužgirstama.

Eidamas greta Jono paklausiau:

— Ar tu dažnai nueidavai prie tų kapų?

— Taip... Dažnai. Aš einu jų atsi-prašyti.

„Aušros“ gimnazijos moksleiviai, 1939 m. išsirašę „Kari“.

Pavyzdingi „Kario“ skaitytojai

„AUŠROS“ BERN. VALST. GIMN. MOKSLEIVIAI, IŠSIRAŠĘ „KARI“ 1939 M. 1. A. Nevinskas. 2. J. Daunoras. 3. V. Macevičius. 4. V. Šakalys. 5. V. Stankevičius. 6. L. Jeleniauskas. 7. V. Počvaitis. 8. K. Žolpis. 9. A. Rudminas. 10. V. Linartas. 11. S. Stripeikis. 12. O. Gešventas. 13. V. Pauliukaitis. 14. V. Kvilius. 15. J. Čeičys. 16. J. Brazaitis. 17. T. Aravičius. 18. M. Yčas. 19. V. Dargis. 20. V. Žeronas. 21. D. Tovstenko. 22. K. Budrevičius. 23. G. Kačanauskas. 24. D. Zundovičius. 25. A. Kaukorius. 26. J. Mažylis. 27. A. Butkevičius. 28. A. Miknevičius. 29. V. Miliukštis. 30. G. Ruzgys. 31. V. Grubinskas. 32. J. Vaineikis. 33. J. Sadauskas. 34. G. Kalpokas. 35. St. Radzevičius. 36. K. Jonynas. 37. J. Langlebenas. 38. V. Kryževičius. 39. P. Osmolskis. 40. V. Gosas. 41. V. Ožinskas.

Šios visos prenumeratos gautos iš platintojo P. Osmolskio.

MOKSLEIVIAI, VISI IŠSIRAŠYKIME „KARI“ 1939 METAMS!

— Atsiprašyti? Kaip tai? — nustebau.
— Tai ilgas pasakojimas.
— Papasakok, — įsinorėjau.
— Tai atsitiko prieš kelerius metus. Tu atsimeni mūsų kaimo invalidą savanorį Sugintą. Jis pernai mirė. Taigi, prieš kelerius metus kartą aš susitikau jį einantį iš miško. Nešėsi glėbį žagarų. Pamatęs mane, paprašė pagelbėti, tačiau aš nubėgau tolyn, palikdamas jį besvyruojantį. Nubėgau į mišką, ten ilgai uogavau.

Grįžtant namo pro tą pačią vietą, kur buvau susitikęs Sugintą, aš jį vėl prisiminiau. Bet prisiminiau daug ryškiau. Aš tartum mačiau jo akis, man prikaišiojančias.

Ir vėliau šis mano neteisingas ir negražus pasielgimas man nedavė ramybės. Aš supratau, padaręs negražų darbą, tačiau atitaisyti nemokėjau. Ir besimokydamas mieste prisiminčiau tą raišąjį savanorį, kuris savo atviru žvilgsniu tada daug pasakė. Dar pradžioje aš maniau užsimiršiu, bet tas faktas iš atminties nedilo. Ir gerai. Aš dabar suprantu ir įvertinu mūsų karžygius daug giliau. Todėl aš ir kapus jų dažnai lankau, drauge tyliu žvilgsniu atsiprašu jų, jeigu savo gyvenime padarau kai kurių netikslumų. Aš jiems prisiekiau. Prisiekiau eiti jų keliais, kai tik bus reikalas, kaip Tėvynei kilns pavojus, o dabar — atiduoti savo darbą ir jėgas jos garbei.

— Ir aš su tavimi, Jonai! — paspaudžiau savo draugui ranką. — Tu nepaprastas žmogus.

Kareivinių rajone pasigirdo dainų sutartinė. Mes pasiekėme namus. Temo.

J. Jg.

Mūsų jėgos, mūsų širdys Lietuvai Tėvynei

(1918. XI. 1. — 1938. XI. 1.)

Jūs gimėt prieš dvidešimt metų
Senoj Gedimino pily;
Jūs broliais skaityt mes pripratom:
Jūs augot auður sūkury.

Šalta ir niūri rudeninė
Lapkričio pirmoji diena, —
Bet degėte meile Tėvynei:
Jūs skautiška šildė liepsna.

Kai arėm granatomis lauką,
Kai vertėm pirmąsias vagas —
Tėvynei prie ginklo pašaukus, —
Atidavėt širdis, jėgas.

Jūs jėgos ir širdys — Tėvynei
Nuo pat kūdikystės dienų;
Jai gražų vainiką nupynėt
Iš skautiškos meilės liepsnų.

Ir šiandien, po dvidešimt metų,
Jūs plieno šeimos nariai:
Ryžtingus ir budinčius mato
Jūs laisvės sargyboj kariai.

Mes žinom, jei šauktų Tėvyne —
Ją skautai pirmiausia išgirs:
Prirėikus, už šalį gimtinę,
Už laisvę, už Lietuvą mirs.

Tad tariame: sesės ir broliai,
Garbingo gimimo proga.
Lai bus mūs visų, kaip lig šioliai,
Tėvynei širdis ir jėga!

Dim. kpt. L. Žukauskas

Didi mokyklos auka Perlojos šauliams

Spalių 24 d. Perlojoje (Alytaus apskr.) įvyko vietos šaulių būrio dvidešimties metų kovų ir darbo sukakties minėjimas. Šventės metu buvo pašventinti kovose žuvusių partizanų Vinco Kaminsko ir Antano Dobrilkos ir mirusių partizanų kun. Petkelio ir Jaskonio kapai. Pašventino klebonas kun. Svirskis, drauge ta proga pasakęs gražų žodį. Orkestrui griežiant „Kritusiems šauliams“, šaulės papuošė kapus gelėmis. Partizanų vardu kalbą pasakė Perlojos partizanas šaulys Lukoševičius.

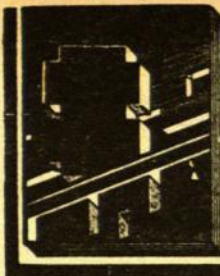
Pagerbus amžino atminimo laisvės kovų vyrus, šventės dalyviai susirinko prie Vytauto Didžiojo paminklo. Čia Kaino V-sios gimnazijos atstovai mokytojai Dambraszkas ir Vasiliauskas įteikė Perlojos šauliams tos gimnazijos mokinių ir mokytojų aukomis nupirktus keturis karinius šautuvus ir šovinių. Šia proga gražiu žodžiu atsakė šaulių Sąjungos štabo kultūros ir švietimo skyriaus viršininkas V. Daudzvardas.

Vėliau buvo atidaryti šaulių namai. Ta proga pagerbti Respublikos Prezidentas Antanas Smetona ir kariuomenės vadas b. gen. Raštikis.

Šventė praėjo didžiu nusiteikimu, ją ypačiai sustiprino mokinių ir mokytojų nuoširdi dovana narsiems Perlojos šauliams. Z.

Skautai dzūkai — šaunūs raitininkai

Dzūkai yra dideli žirgų mylėtojai. Jau prieš 4 metus Alytaus gimnazijos skautai įkūrė savo raitininkų šimtinę. Jojom pamokoms arklus gauna iš vietinio pulko. Šiemet raitelių šimtinė tęsia savo darbą toliau. Buvo daug naujų prašymų įstoti į šimtinę, bet patenkinti galima buvo tik 9. Skautų raitininkų šimtinė yra Alytaus rajono tunto pasididžiavimas. Vadovauja vyr. valt. B. Makaraitis. Instruktorius ltn. psktn. Banaitis. Va

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PAMINKLO PROJEKTAS KARŪZUI JURGIUI SIDARAVIČIUI. P.L.P. Karo Mokykloje norima turėti paminklas pirmajam žuvusiam dėl Lietuvos nepriklausomybės šios mokyklos auklėtiniui karūzui Jurgiui Sidaravičiui. Todėl spalį 20 d. Karo Mokyklos viršininkas pasiūlė kariūnams bei aspirantams pagaminti paminklo projektą. Paminklui vieta — kariūnų parkas arba aikštelė prie dabar statomųjų klasių. Už geriausią paminklo projektą būtų išmokėta premija. Pagamintus projektus pagedauiama pristatyti Karo Mokyklos adjutantui iki š. m. lapkričio 30 d. J. Zonys

RYŠIŲ BATALIONAS. Ryšinių tarpe vyrauja gana gražus paprotys Ginklų Fondui taupyti centus ir spaudos pagėgimas. Kadangi netrukus mokomiečiai baigs mokomąjį kursą, tai paskiausiai Ginklų fondui aukojimas eina sparčiai. Pažymėtina, kad šiemet mokomosios kuopos kiekvienas būrys atskirai ruošiasi nupirkti po šautuvą. Taip pat daugelis mokomiečių taupo centus „Kariui“ išsirašyti.

Daugelis ryšinių, matyt, labai mėgsta nauuosius karinius vokus su gražiais paveikslais ir tokius pat laiškų popierius rašyti ir tėvėms. Namiškiai irgi domisi tokiais laiškais, nes jie sukelia didesnį susidomėjimą mūsų kariniu gyvenimu. Be to, daugelis ir civilių perka iš bataliono krautuvis šių karinių vokų ir laiškų. B. B-nis

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Poligono pratimams ir manevrams pasibaigus, šarvuočių rinktinėje vėl pradėjo veikti liktinių puskarininkių choras. Kapitono Ambraziūno paraginti, chore dalyvauja beveik visi be išimties liktiniai puskarininkiai ir kandidatai. Choras dirba pilnu tempu ir ruošiasi kariuomenės šventei. Per trumpą laiką sūspėjo išmokyti keletą naujų dainų ir pakartoti senas. Kpt. Ambraziūnui paraginęs, įsteigtas ir liktinių puskarininkių vaidintojų mėgėjų būrelis, kuris rūpinsis visą laiką intensyviai ruošti vaidinimus ir padės švietimo karininkui daly ir visoje įguloje palaikyti karių švietimą, be to, kartu bendradarbiauti ir su visuomene.

Lapkričio 23 jau ruošiamas pastatyti pačių jėgomis sukurtą ir kariuomenės šventei pritaikytą vaidinimą.

PALYDĖTI Į ATSARGĄ TRYS KARO AVIACIJOS KARIAI. Spalį 15 d. karo aviacijos puskarininkių ramovėje buvo suuruoštos išleistuvės išeinantiems į atsargą liktiniam: sanitarijos viršilai Jokūbui Freitakai, puskarininkui Marijonui Kuzminskui ir jaun. puskarininkui Vladiui Miškinui. Šių išleistuvių pobūvyje-pietuose dalyvavo karo aviacijos komendantas karo lakūnas mjr. Motuzas, puskarininkių ramovės valdybos pirmininkas karo lakūnas kpt. Vaičius ir visi karo aviacijos Kauno įgulos puskarininkiai. Pobūvio metu buvo pasakytos nuosirdžios atsisveikinimo kalbos ir viršilai Freitakai, kaip ilgai ištarnavusiam karo aviacijoje, buvo įteikta dovana — gražus sieninis laikrodis ir jo žmonai gėlių puokštė.

Viršila Jokūbas Freitakas gimęs 1902 metais Tauragės aps., Naumiesčio vl., Jokūbiškių kaime. Karinę prievolę atlikti buvo pašauktas į kariuomenę 1923 m. kovo 1 d. ir paskirtas į 6 pėst. pulką. Kaip turįs pakankamą išsilavinimą, gabus ir drausmingas karys, buvo komandiruotas į sanitarijos puskarininkių mokyklą, kurią baigęs tuojau buvo pakeltas į jaun. puskarininkio, puskarininkio ir vėliau į viršilos laipsnius. Išformavus 6 pėst. pulką, san. viršila Freitakas išėjo į atsargą. Apie porą metų pabuvęs atsargoje, stėjo liktiniu į karo aviaciją ir tarnavo iki šiol, eidamas sanitarijos punkto viršilos pareigas. Viršila Freitakas buvo kuklus, darbštus ir savo pareigas uoliai atlikdavo nepaisydamas net savo pašilysios sveikatos. Tik vėliau ligos įveiktas turėjo išvykti į sanatoriją pasigydyti.

Už nuopelnus Lietuvai buvo apdovanotas trečio laipsnio D. L. K. Gedimino ordino medaliu. Sveikatos tikrinimo komisijos pripažintas nustojęs sveikatos, paskyrus pensiją, paleistas į atsargą.

Puskarininkis Marijonas Kuzminskas, gimęs 1912 m. kovo 20 d. Naujamiesčio miestelyje, Panevėžio aps. Mokėsi Panevėžio gimnazijoje ir baigė 5 klases. Karinę prievolę atlikti buvo pašauktas į kariuomenę 1932 metais ir paskirtas į

karo aviaciją. Visą tarnybos laiką ėjo karo aviacijos technikos dalies raštininko pareigas. Išlaikęs reikalingus puskarininkio laipsnius įgyti egzaminus, buvo pakeltas į jaun. puskarininkio ir vėliau į puskarininkio laipsnius. Buvo draugiškas ir linksmas. Iki šiol ištarnavęs, paties prašymu, paleistas į atsargą. Atsargoje žada neužmiršti gražaus ir prasmingo karinio gyvenimo ir dirbti šaulių eilėse.

Jaun. puskarininkis Vladas Miškinis gimęs 1914 m. vasario 3 d. Rusijoje. Mokėsi Kauno II vidurinėje mokykloje ir baigė 4 klases. Turėdamas didelį patraukimą skraidyti, 1932 metais stojo į karo aviacijos mokyklos puskarininkių lakūnų klasę. Sėkmingai baigęs mokyklą, buvo pakeltas į jaun. puskarininkio laipsnį ir buvo jam suteiktas II eilės karo lakūno vardas. 6 eskadrilėje ėjo lakūno pareigas. Tik, deja, nelgailai jam teko ražyti Lietuvos padangę; 1935 metais, vykdamas tarnybos uždavinius, lėktuvo avarijoje buvo sunkiai sužeistas ir iki šiol turėjo gydytis. Sveikatos tikrinimo komisijos pripažintas nustojęs sveikatos, paskyrus pensiją, paleistas į atsargą.

Tenka pažymėti, kad jaun. puskarininkis Miškinis buvo geras sportininkas, darbštus ir ryžtingas karys ir geras lakūnas. Visų buvo mėgiamas ir gerbiamas.

Psk. P. Kaunietis

KĖDAINIŲ ĮGULA. Spalį 22 d. vietos įgulos karių (buv. gimnazijos) salėje buvo surengtas atliekantiems įguloje karo pratimus ats. kareiviams muzikos ir literatūros šiuipynis. Daugeliui atsarginių šios rūšies pramoga buvo naujiena, todėl visi nepaprastu susidomėjimu sekė programą, kurią atliko patys įgulos kariai, būtent: psk. Narijauskas paskaitė iš knygos „Savanorių Žygiai“ apie tai, kaip Nepriklausomybės atgavimo metais buvo kovojama ties Kėdainiais su bolševikais ir kaip žuvo dėl Lietuvos laisvės kareivis Povilas Lukšys ir kiti. Po šio likt. j. psk. kand. Balkaitis su pėst. pulko orkestro aukl. Padleckiu solo smuiku ir pritariant akordeonui pagriežė keletą gražių muzikos dalykėlių. Taip pat visiems nepaprastai patiko ir ksilofono muzika, ant kurio mikiškai paskambino jaunas karys-auklėtinis Cerba. Nutilus ksilofonui, psk. Narijauskas paskaitė linksmą ir nuotaikingą karinį feljetoną: „Kaip drąsus Lietuvos kareivis Ikuolis pralaužė lenkų frontą“. Pabaigoje pėst. pulko didų orkestras, kapelm. Jautako vadovaujamas, atliko koncertinę programą, kuri susidėjo daugiausia iš lietuviškų veikalų. Pagaliau prieš atsisveikinant su atsarginiais buvo jiems palinkėta, kad visa tai, ką jie per, palyginti, trumpą laiką, būdami kariuomenės eilėse, pakartojo bei pasipildė naujomis karinėmis žiniomis, brangintų ir kiek galima ilgiau neužmirštų, žodžiu, kad jie kiekvieno momentu būtų tinkamai pasirengę ginti nuo visokių pavojų savo Tėvyne.

Beveik ta pati su mažais pakeitimais programa kitą dieną buvo pakartota Darbo Rūmų Kėdainių kultūrinio klubo būstinėse. Karių programą atlikti pakvietė vietos darbininkų kultūrinio klubo ir šaulių rinktinės vadovybė, kurių iniciatyva čia, be to, buvo rengiama paskaita „Kodėl mes turime mylėti karius ir šaulius?“

Kėdainių įgulos likt. puskarininkių meno sekcija nutarė kariuomenės šventės proga, lapkričio 23 d., suvaidinti kariams bei kviestiesiems svečiams Kariuomenės Štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus pirmuoju premijuotąjį Lauciaus veikalą „Signalas“, kuris, nors gana ilgokas, bet dėl savo karinių ir patriotinių minčių yra gražus. Minimą Nepriklausomybės kovų dramą pradėta sparčiai repetuoti.

RADVILIŠKIO ĮGULOS likt. psk. ramovė įsigijo naujų paveikslų. Jau kuris laikas, kai įgulos psk. ramovė turi gražias ir aukias būstines su gražiais moderniškais baldais. Tik vis dar trūko paveikslų. Dabar psk. ramovė įsigijo du didelius paveikslus, vaizduojančius Nepriklausomybės kovas, kurie gražiai puoš ramovės salę. Paveikslus piešė menininkas ats. gr. Alfonsas Motiejūnas. Lėšos paveikslams įsigyti paskirtos iš ramovės ekonominių sumų. N.

NAUJAS ŽURNALISTŲ SAJUNGOS NARYS. Šion sąjungon stoja ir daugelis karių žurnalistų. Nesenai šios sąjungos valdyba savo posėdyje priėmė ir sąjungą nariu-korespondentu puskarininkį Zenoną Gerulaitį, bendradarbiaujantį „Karyje“, „Trimitė“ ir kitoj spaudoje.

KORRESPONDENTAI, BŪKITE ATIDESNI! „Kario“ Nr. 41 korespondencijoje 5 p. pulko eil. L. Kančausko rašyta, kad geležinkelių šaulių būrio š. Valatkaitis 2 kuopai įteikė šautuvą. „Kario“ Nr. 42 klaidų atitaisyta atitaisyta ta prasme, kad šautuvą įteikė ne šaulys Valatkaitis, o gelež. šaulių būrys, o šaulys Valatkaitis buvo tik įgaliotas įteikti.

Tikrumoje yra taip: š. m. rugpjūčio prie 5 pėst. pulko 2 kuopos buvo šaulių būrių vadų ir jų padėjėjų 4 savaitių kursai. Kursams pasibaigus, išleistuvėse 5 p. pulko puskarininkių ramovėje dalyvaujant šaulių sąjungos vadui, 5 p. pulko vadui ir kursų vyresnybei, buvo suaukota ir nutarta nupirkti šautuvą. Šautuvui įteikti buvo išrinktas komitetas. Šio komiteto pirmininkas šaul. Valatkaitis, gyvenantis Kaune, ir buvo visų kursantų įgaliotas įteikti 2 kuopai šautuvą, kurį š. m. spalį 8 d. ir įteikė, bet ne šaulių gelež. būrio vdu.

Tenka apgailėstauti, kad atsiranda tokių žmonių, kurie rašo korespondencijas, nežinodami tiesos.

Vrš. Granickas

IR BLOGAM ORE GERAI PASIRODĖM. Pagėgių įgula spalį 13 d. savo šaudykloje atliko prizinį šaudymą iš šautuvų, lengvųjų kulkosvaidžių ir pistoleto. Iš šautuvų geriausiai sušaudė: iš karininkų — kpt. Jasiulionis, viršilų — kuopininkas Rakauskas Vacys, iš puskarininkių psk. Šikšnius Ildifonsas ir psk. Atkočaitis Kleopas. Iš kareivių — eil. Liekis Petras ir eil. Kurlinkus Stasys.

Iš lengvųjų kulkosvaidžių geriausiai sušaudė psk. Atkočaitis Kleopas, kliudydamas visus taikinius. O iš pistoleto, karininkų grupės kpt. Jasiulionis, viršilų — kuopininkas Rakauskas Vacys ir iš puskarininkių psk. Atkočaitis Kleopas.

Atsižvelgus į oro blogumą ir į kareivių įvargimą, kurie per visą dieną išstovėjo suliję ir sušalę, reikia pripažinti, kad sušaudė neblogai.

San. psk. M. Grinius

KARIAI SUGAVO BRAKONIERIUS. Bemanevruodami Seredžiaus įgulos kariai laukuose sugavo brakonierius. Jie buvo sugauti nusikaltimo vietoje, pašovę netoli manevruojančių karių zuikį. Savo nusikaltimą norėdami paslėpti, šautuvą ir zuikį buvo paslėpę šiaudų kūgyje, bet budrių karių buvo sugauti ir nusikaltimą įrodą daiktai surasti. Brakonieriai buvo pristatyti į štabą, ir kur jie buvo perduoti policijai.

SEREDŽIAUS ĮGULA. Spalį 10—13 d. įgulos šaudykloje atliktas prizinis šaudymas. Per prizinį šaudymą iš šautuvų geriausiai sušaudė 6 kuopa. Kadangi į prizinį kuopų šaudymą įskaitoma ir iš lengvųjų kulkosvaidžių šaudymas, tai kuopa I vietą užėmė 4 kuopa. Pažymėtina, kad 4 kuopa jau 3 metai, kai pirmąją šaudyme.

Paskiri kuopų geriausieji šauliai: 6 k. gr. Plaučiūnas, gr. Lieponis, eil. Račkauskas, 4 k. vrš. Oleškevičius, j. psk. K. Merčaitis, eil. Šuopis, 5 k. eil. Kiminius ir eil. Barzdinas.

Iš pistoleto įgulos likt. psk. I v. laimėjo: 4 k. vrš. Oleškevičius, 5 k. vrš. Palulius ir štabo k-dos psk. Sabaliauskas.

4 kuopos atsarginiai, išvykdami namo, priklausantį maisto davinį paaukojo Ginklų Fondui.

San. psk. Grigoras

MATĖM GRAŽŲ VAIDINIMĄ. Spalį 16 d. į Pagėgių atvyko Klaipėdos valstybinis teatras, kuris Duonelaičio gimnazijos salėje suvaidino K. Binkio 5 veiksmų pjesę „Atžalynas“. Teatras įgulos kariams į visas vietas davė 50% nuolaidos. Ateityje teatras pasižadėjo karius pirmiausia ap rūpinti vietomis ir kiek galima didesnėmis nuolaidomis. Kariams ir visuomenei veikalas labai patiko.

San. psk. M. Grinius

KARO AVIACIJA. Spalį 17 ir 18 d. A. Fredos šaudykloje buvo karo aviacijos karininkų ir liktinių puskarininkių prizinis šaudymas iš pistoleto. Karininkų grupės geriausiai šauliais pasirodė mjr. Kutka Antanas, kpt. Bulvičius Albinas ir kpt. Brazauskas Mečys. Puskarininkių grupėje geriausiai sušaudė j. psk. Mažeikis Petras ir psk. Dikinis Bronius.

Alb. St-lis

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. Geresniam karių kultūriniam gyvenimui ir tinkamesniam spaudos sukoncentravimui spalį 24 d. atidaryta prie bibliotekos skaitykla ir svečių kambarys. Skaityklos būstinės gražiai atremontuotos, tinkamai dekoruotos ir apstatytos sudaro malonų ir jaukų įspūdį. Ir nenuostabu, kad skaitykla tuoj pasidarė karių kultūrinis židynis, spaudos centras ir naudingai atlieka-

mo laiko praleidimo vieta. Dabar į naująją skaityklą pareina apie 20 įvairių laikraščių ir žurnalų. Tvarkai ir švarai palai-kyti skiriamas budėtojas.

Psk. Mažrimas

PO ŠEŠIŲ METŲ. Lietinga spalį mėn. diena pripildė 8 pėst. pulko rajoną naujomis jėgomis, kurios susirinko atlikti pakartotinus karo pratimus.

Nors privatus gyvenimas ir sąlygos buvo mus visus išskyrę ištisus šešis metus, bet įspūdziai iš karinės tarnybos laikų pas visus pasiliko.

Atėjus 10 val. ir susirinkus pulko vadovybei, prasidėjo išskirtymas. Į ilgas išsirikiavusias įvairių dalių ir pasiskirčių atsargos karių eiles, mūsų vadovybės pasveikinimas „Sveiki, vyrai“ buvo sutiktas griausmingu ir sutartinu atsakymu „Sveikas, tamsta“. Nenuostabu, kad tiek karininkų, tiek pačių atsargos karių veiduose buvo matomas šypsny. Nei vieni, nei antri negalėjo tikėtis, kad po šešių nesimatymo metų būtų galima tikėtis tokio sutartinio atsakymo. Linksma ir džiugu. Pasibaigus išskirtymui, kuopose prasidėjo apmūdiravimas. Reikia pabrėžti ir džiaugtis tuo reiškiniu, kad kaip anksčiau, pirmiausiai šaukimo metais, dauguma atvyko pulkan senais, nunešiotais drabužiais, o dabar naujom išieginėm eilutėm, kas aiškiai parodo mūsų pačių susipratimą ir išnykusį rusų kariuomenės laikų taringumą, kad kariuomenė viskas gadinama.

Žymus pasikeitimas jaučiamas ir pačiose kareivinėse. Prieš šešis metus retai kuomet tekdavo matyti papuoštas sienas įvairiais gražiais šūkais, įžymių vyrų atvaizdais ir garbingais lietuvių karių nuveiktų darbų paveikslais. Apie radijo tuomet nė galvoti nebuvo galima. O dabar jau šis viskas yra. Kareivinėse linksma. Griežia muzika, galima pasiskaityti įvairiausių laikraščių, žodžių, net namuose ne visi šiuos patogum gali turėti. Kiek šlubuoja statutų, ginklų rūšių ir jų dalių žinojimas, nes per šį laiką daug kas pasikeitė, bet vadovybė atsarginiais nesiskundžia, nes po vieno kito paaiškinimo, vienos kitos rikiuotės, pastebi tikrą norą ir sugebėjimą viską tinkamai atlikti.

Ats. gr. Alf. Jakas

8 pėst. K. K. Vaidoto pulko I-mo bataliono karių biblioteka paskutiniaisiais metais praturtėjo. Jau yra apie 3000 tomų knygų. Gaunama iš Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus ir perkama iš ekonominių sumų. Aktingiausi skaitytojai — tikrosios tarnybos kariai. Kiek pastebima, labiausiai gaudomos savų autorių knygos, tos, kuriose nėra primikšta tarptautinių ir kitų nesuprantamų žodžių.

Dabar išvykusiųjų atsargon karių laidoj perskaitė per savo tarnybą daugiausia knygų — eil. S. Niklošas 470.

Gr. 13-tas

ŠAKIAI. Spalį 16 d. Kidulių rajone buvo rinktinės rajoniniai lauko pratimai-manevrai. Dalyvavo 12 šaulių būrių ir 2 moterų būriai. Nors oras buvo neperpuikusias, bet visi manevrų dalyviai pratimus vykdė pakelta nuotaika. Kidulių dvare šaulys rėmėjas agr. Mulevičius Petras pavaišino skaniais pietumis.

ATLIKI TAKTIŠKI LAUKO PRATIMAI. Spalį 16 d. Zarasų šaulių rinkt. Antalieptės ir Dusėtų šaulių būriai atliko tarpusavių lauko pratimus. Pasibaigus pratimams, buvo prarvestas jų nagrinėjimas ir nurodyti visi neaiškumai su kuriais vykdant pratimus buvo tekę susidurti. Reikia pažymėti, kad nors pratimų dieną lijo ir buvo šaltoka, vis dėlto pratimuose dalyvavo gana gausingas šaulių kiekis. Ypačiai gausingai dalyvavo Antalieptės šaulių būrys.

ŠAULIŲ KARINIO PARENGIMO KURSAI ZARASUOSE. Nuo š. m. spalį 18 d. Zarasuose prasidėjo šaulių karinio parengimo kursai, kurie tęsis 7 dienas. Į kursus atvyko keliasdešimt šaulių. Kursantų maitinimas vykdomas iš lauko virtuvės. Tai duos progos visiems šauliams kursantams, kurie nėra tarnavę kariuomenėje, susipažinti su kariniu maistu, nes ir pats maisto gamintojas yra prikandiruotas iš pėst. pulko.

Pr. Kunca

SUSIDĖJĘ IŠSIRASYS „KARI“. Kavalieriai (Rokiškio aps.). Šio kaimo jaunimas jau seniai pamiršo kartavimo ir patamsiais pakaušų skaldymo „meną“. Šventadienių vakarais susirinkę skaito laikraščius bei knygas. Tik tarp laikraščių dar vis nebuvo „Kario“. Dabar daugeliui jaunuolių parūpo

Šaulių iškilmės Jonavoje: kalba plk. Bobelis

„Karys“. Taigi, jie nusprendė susidėjus išsirašyti minėtąjį žurnalą, kad dar prieš karo tarnybą gerai nusimanytų apie karinį gyvenimą, o tai pasiekama tik skaitant „Kari“. Tai gražus ir sektingas pavyzdys. **B. Gurblys**

DIDELĖS JONAVOS ŠAULIŲ IŠKILMĖS. Spalių 23 d. Jonavos miesto šauliai iškilmingai atšventė 18 m. sukaktuves ir pašventino namų pamatus. Iškilmėse dalyvavo Kauno rinktinės šaulių vadas komendantas plk. J. Bobelis, rinktinės vado padėjėjas kpt. Zaborskas. Šventė prasidėjo pamaldomis. Namų pamatus pašventino kun. Grušas. Į šaulius ir visuomenę kalbą pasakė plk. J. Bobelis. Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai ir tautinei vyriausybei sukeltos ovacijos. Iškilmės baigėsi paradu, po kurio buvo vaišės vietos igulos kareivinėse. Vakare šaulių artistai suvaidino „Laisvės kovotojus“.

LAKŪNO ŠALTENIO IŠLEISTUVĖS. Karo aviacijos puskarininkių ramovėje spalių 22 d. Amerikos lietuvių lakūnų Šaltenį, lydima vald. pirmininko kpt. Tupčiausko ir šaulių aviacijos būrio vado kpt. Krasnicko, salė sutiko plojimu. Būrio vadas kpt. Krasnickas, atidaręs išleistuves, tarė padėkos žodį ir įteikė Amerikos lietuvių aviacijos klubui dovaną — lietuvišką albumą.

Lak. Šaltenis, padėkojęs už dovaną, trumpai apibūdino amerikiečių lietuvių aviacijos klubo išsikūrimą ir kaip jie, ruošdami aviacijos dienas, taupė pinigus, kad galėtų Lietuvus šauliams nupirkti lėktuvą. Prašė nenutrūkstamu ryšiu bendradarbiauti su užjūrio broliais.

Po lakūno Šaltenio žodžio prasidėjo meninė programa. Šaulys Pūras padeklamavo eilėraštį, skirtą atsisveikinant su svečiu. Šaulys psk. Seliokas ir šaulys Paketūra, šauliui Mikalauskiui akompanuojant, padainavo aviacinius kupletus. Be to, šaul. psk. Seliokas padainavo solo: tango „Anbo“ ir kit. Šaulys Ripskis padeklamavo Lauciaus eilėraštį „Sparnuoti lietuviai“.

Nemaža įdomumo sukėlė lakūnų pasakojami savo skraidymų ir sklandymų išpūdžiai. Šiuos išpūdžius papasakojo: šaul. sklandytoja plė Leonavičiūtė, skland. ats. j. ltn. Simaitis, šaul. Paketūras, psk. Goberis ir j. psk. Sendžikas. Tenka pabrėžti, kad sklandytojas j. psk. Sendžikas savo išpūdžius pasakodamas komiškais gestais ir humoristine kalba svetį ir kitus dalyvius juokino iki ašarų.

Pasibaigus meninei daliai, visi su svečiu nusifotografavo, sugiedojo „Ilgiausių metų“ ir grausminga plojimų banga išlydėjo lakūnų Šaltenį į užjūrį.

ILGŲ METŲ KOVAS DĖL MŪSŲ TEISIŲ

bei nepriklausomybės pažinsime iš P. Rusecko knygu: „Mūsų ižymieji žmonės“ (3 lt.), „Baudžiava“ (6 lt.), „Knygnešys“ I ir II t., „Išniekintos Vėliavos“ (2 lt. 50 ct.), „Savanorių Žygiai“ I ir II t. (po 5 lt.), „S. Ž.“ gaunami savanorių skyriuose, šaulių būriuose ir knygynuose.

Lakūno P. Šaltenio išleistuvių dalyviai karo aviacijos puskarininkių ramovėje

PASKELBTAS PAVYZDINIŲ ŠAULIŲ NAMŲ PROJEKTUI GAMINTI KONKURŠAS. Šaulių Sąjunga, norėdama sukurti vienodą mūrinių šaulių namų tipą, paskelbė konkursą eskiziniams pavyzdiniams šaulių namų projektui paruošti. Už geriausią projektą bus duota 1.000 litų premija ir antra premija — 500 litų. Konkursui projektai turi būti pateikti iki gruodžio 19 d.

KAS NAUJA LIETUVOJE

PEREITŲ METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO apyskaitą Seimo posėdyje spalių 25 d. referavo Valstybės kontrolierius inž. K. Šakenis. Pereiti metai baigti su 11.787.000 Lt pertekliumi. Beveik visos ministerijos nėra joms skirtų sumų išleidusios, ir susidarę likučiai grąžinti valstybės išdui. Seimas 1937 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitą patvirtino.

ORO PUOLIMŲ PRATIMAI KAUNE. Spalių 20 d. 21,30 val. elektros stotis ir fabriku sirenos paskelbė oro pavojų. Tuoju buvo visur užgesintos šviesos ir sustabdytas judėjimas susisiekimu priemonių. Pratimo metu pasirodė, kad dar daug viešų vakarinių poilsio vietų neturi pritaikintų užuolaidų ir todėl žmonės turėjo sėdėti visiškoje tamsoje. Tatai yra savininkų nesupratimas ir apsilaidimas. Pratimas truko pusę valandos. Jo metu dėmesys buvo kreipiamas tik į šviesų užtemdymą. Tuo atžvilgiu pratimas, bendrai imant, pavyko.

PRIIMTAS VETERINARIJOS AKADEMIJOS PERSONALUI ATLYGINTI IŠTATYMA. Spalių 20 d. posėdyje Seimas priėmė Veterinarijos Akademijos personalui atlyginti įstatymą, kurį referavo veterinarijos departamento dir. Dr. Jankauskas. Referentas pažymėjo, kad 1936 m. įsteigus Veterinarijos Institutą, suaktyvėjo ir pažengė veterinarijos reikalų tvarkymas Lietuvoje. Siūlydamas projektą, pabrėžė, kad šiuo įstatymu išdas valstybės neapsunkinamas, nes įvairios akademijos įstaigos valstybės išdui uždirbta, o be to, išlaidos kompensuojamos ir kitais būdais.

NUSTATYTAS ALAUS STIPRUMAS. Kainų Tvarkytojas šiomis dienomis paskelbė įsakymą, kuriuo nustatytas alaus stiprumas. Normalus alus turės būti nemažiau 3,5 laipsnių stiprumo, o stiprusis alus — 5 laipsnių. Įsakymas įsigalios nuo 1939 m. sausio 1 d.

SUSISIEKIMO MINISTRAS INŽ. STANIŠAUSKIS, vicemistro inž. Jankevičiaus ir Kelių Valdybos vyr. dir. inž. Tuskenio lydima, apžiūrėjo Prienų tilto statybą. Tiltas statyba jau baigiama. Tikimasi, kad jau gruodžio mėnesį tiltas bus atidarytas judėjimui. Tai bus dar vienas grandiozinis mūsų statybos laimėjimas.

KAUNE VIEŠĖJO LATVIJOS LIGONIŲ KASŲ DARBUOTOJAI. Šiomis dienomis Kaune viešėjo Latvijos tautos gerovės ministerijos ligonių kasų skyriaus viršininkas A. Veinbergas ir tos ministerijos įgaliotinis Latvijos mokytojų ligonių kasos viršininkas N. Ošinis. Jie lankėsi darbo ir socialės apsaugos departamente, ligonių kasoje ir kitose įstaigose.

VALSTYBINĖS PREMIJOS LAUREATĖ IEVA SIMONAITYTĖ, gydytojų nurodymais, spalių 21 d. išvyko į Šveicariją pasigydyti. Gydytojų manymu ji turėsianti užsienyje pasigydyti kiek ilgiau, nes paskutiniu laiku rašytojos sveikata buvo labai pašlijusi.

LAKŪNAS POVILAS ŠALTENIS GRĮŽTA Į AMERIKĄ. Atvežęs šaulių Sąjungai Dariaus ir Girėno aero klubo Amerikoje dovanotą lėktuvą ir susipažinęs su Tėvynės gyvenimu, šiomis dienomis išvyksta atgal. Ta proga spalių 21 d. per šaulių radijo pusvalandį lakūnas atsisveikino su Lietuva,

papasakodamas savo gražius išpūdžius iš viešėjimo Lietuvoje ir visiems tautiečiams padėkodamas. Kaip ir daugelis kitų Amerikos lietuvių, lakūnas P. Šaltenis, vykdamas į Lietuvą kaip jis pabrėžė, nesitikėjo ją rasti tokią gražią. Ta proga patikrino, kad, grįžęs, su Tėvynės gyvenimu supažindins, kur tik galės, Amerikos lietuvius.

POLITIKOS APZYVALGA

LIETUVOS PASIUNTINIŲ KONFERENCIJA KAUNE. Spalių 20 d. Kaune, ministrų tarybos patalpose, prasidėjo Lietuvos pasiuntinių konferencija, kuri pasibaigė spalį 22 d. Konferencijai pirmininkavo užsienių reikalų ministras St. Lorzaitis. Dalyvavo: užsienių reikalų ministerijos generalinis sekretorius įgaliotas ministras J. Urbšys ir Lietuvos pasiuntiniai: J. Baltrušaitis — Sovietų Rusijoje, B. K. Balutis — Didžiojoje Britanijoje, V. Čarneckis — Italijoje, B. Dailidė — Estijoje, V. Gylis — Švedijoje, P. Klimas — Prancūzijoje, J. Savickis — Latvijoje, J. Saulys — Vokietijoje, K. Skirpa — Lenkijoje, E. Turauskas — Čekoslovakijoje, užsienių reikalų ministerijos direktoriai — įgaliotas ministras K. Bizauskas, J. Norkaitis ir P. Dailidė.

Konferencijos uždavinys buvo išsiaiškinti, kaip kurios valstybės politika buvo paveikta paskutiniųjų tarptautinių įvykių ir kokios įtakos šie įvykiai gali turėti tolimesnei tarpvalstybinio bendradarbiavimo raidai.

Konferencijai pasibaigus pasitvirtino žinios, kad įvairūs gandai bei spėliojimai apie tariamus tarptautinius pavojus nėra pagrįsti ir kad Lietuvos tarptautinė padėtis pasilieka tokia pat pastovi, kaip ji buvo ligi šiol. Neutralumo politika, kurią Lietuvos vyriausybė veda sutartinai su draugingomis Lietuvai Estija bei Latvija, yra laikoma tinkama tolimesniam Lietuvos tarptautinės padėties stiprinimui. Tos politikos pagrindur numatoma daryti naujų pastangų palaikyti ir dar labiau gerinti santykius su visomis valstybėmis, ypač su Lietuvos netarpiškais kaimynais.

Ši Lietuvos pasiuntinių konferencija yra jau trečia iš eilės. Pirmoji yra įvykusi 1923 m., o antroji — 1935 metais.

LENKIJOS MINISTRAS APIE SUSIARTINIMĄ SU LIETUVA. Lenkijos darbo ir socialinės apsaugos ministras M. Z. Kosciolkowski savo priešrinkiminėje kalboje, neseniai pasakyoje Trakuose, tarp kita ko pasakė: „Prašau neužmiršti, kad šituose štai rūmuose vyko didžiausios istorinės permainos ne tik Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijos, bet ir Rzeczpospolitos, kad šituose, būtent Trakų rūmuose, mirė Didysis Lietuvos Kunigaikštis Vytautas, kurs tikrai buvo didis kaip žmogus, kaip vadas, kaip didvyris, buvo visų gerbiamas anuo metu ir yra tinkamai vertinamas istorijos šiandien“. Toliau ministras pažymėjo: „Trakai yra beveik ant Kauno — Vilniaus linijos ašies. Dabar statome didelį plentą, jungiantį Lenkijos Respubliką su Lietuvos Valstybe. Šiais metais buvo užmiršti ginčai, užmiršti seni nesupratimai. Abi valstybės užmezgė viena su kita reikiamus kaimyninius santykius. Kelias Kaunas — Vilnius jungia Lenkiją ir Lietuvą. Tas kelias eina čia pat pro Trakus. Be tų dešimčių ir šimtų tūkstančių Lenkijos piliečių, kurie vyks į Trakus, kaip į vieną gražiausių turistinių vietų, į tą Vytauto Didžiojo miestą, taip pat plauks į Vilnių, užsuks čia pas jus lietuviai iš Lietuvos. Norėčiau, kad jų čia kuo daugiau atvyktų, kad Trakai taptų tarp Kauno ir Vilniaus, tarp Lietuvos ir Lenkijos, — tiltu, per kurį pasiektume amžino ir nuosirdaus draugiškumo, kurs padėtų abiem valstybėms stiprėti ir klestėti“.

VOKIETIJA AIŠKIAI REIKALAUJA ATIMTŲ KOLONIJŲ. Vokietija savo nusistatymą kolonijų atžvilgiu aiškiai apibūdina laikraštyje „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz“. Visai neseniai šis laikraštis rašė: „Vokietija reikalauja nuosavybių, kurios buvo iš jos atimtos. Tačiau ne Vokietijos reikalas imtis šiuo klausimu iniciatyvos, o tų kurie yra atsakingi už Vokietijos atžvilgiu padarytą neteisybę“.

Laikraštis „Hamburger Fremdenblatt“ nurodo, kad kasdien Vokietijoje rengiamos manifestacijos už kolonijų sugrąžinimą, rodo Vokietijos susidomėjimą tuo klausimu. Vokietija savo propagandos metodais stengiasi įtikinti vokiečių ir užsienių viešąją nuomonę, kad kolonijų klausimą reikia kuo greičiausiai išspręsti.

Apskritai, Berlyne manoma, kad kolonijų klausimo išsprendimas Vokietijai nesąs derybų, bet lygių teisių klausimas, tai garbės klausimas Vokietijai.

UKRAINIEČIŲ MANIFESTACIJOS LENKIJOJE. Spalių 23 d. Struje buvo surengtos didelės ukrainiečių manifestacijos. Apie 800 žmonių įžengė į miestą, norėdami manifestuoti už Ukrainos nepriklausomybę. Policija manifestantus išsklaidė, dalį jų suimdama. Panaši manifestacija taip pat įvyko ir Lubaczowe, Rytų Galicijoje.

DIDŽIOJI BRITANIJA APIE MANDATŲ PERLEIDIMĄ VOKIETIJAI NEGALINTI NĖ GALVOTI. Spalių 25 d. prancūzų laikraštis „Figaro“ pažymi, kad Prancūzijos saugumui patikrinti reikia trijų pagrindinių veiksnių: Prancūzija turi būti galinga ir gerai apsiginklavusi. Neturi būti mėginama Prancūziją skirti nuo Anglijos ar Angliją nuo Prancūzijos. Vokietijos galingumas neturi būti panaudotas atviram ar slaptam spaudimui prieš Prancūziją. Toliau laikraštis pabrėžia, kad Didžiosios Britanijos vyriausybė dabar negali nė galvoti apie bent kokių mandatų perleidimą Vokietijai, nerizikuodama susidurti su kategorišku dominijų pasipriešinimu, kuris galėtų pavirsti tikru sukilimu.

PRANCŪZIJA GAMINSIS 5000 NAUJŲ KARO LĒKTUVŲ IR 12.000 LĒKTUVŲ MOTORŲ. Prancūzijos aviacijos ministras Grey la Chambre savo pasikalbėjime, įdėtame „Petit Parisien“ laikraštyje, pažymi, kad rugsėjo mėn. prancūzų karo aviacija, iš tikrųjų, nebuvo tinkamoje aukštumoje. Ministras nurodė, kad jau nuo vasario mėn. pradėta lėktuvų statybos programa, pagal kurią artimiausiu laiku turi būti pastatyta 5.000 lėktuvų ir 12.000 lėktuvų motorų. Dabar viskas bus daroma naujais metodais ir pagal pagreitinto spartumo planą. Mėnesinė Prancūzijos lėktuvų pagaminimo norma iš 38 būsianti pakelta iki 200 aparatų. Šiam reikalui būtinai dviem metams 16 milijardų frankų kreditas. Lėktuvai būsiai gaminami serijomis nuo 100 iki 150 aparatų ir nuo 800 iki 1000 aparatų. Ministras tikės, kad naujųjų tipų Amiot 340 ir Bloch 151 serijomis gaminimas bus galima pabaigti per dešimtį mėnesių.

RUSINAI REIKALAUJA SAVO VALSTYBĖS. Pakarpačio rusinų tautos taryba paskelbė atsisaukimą, kuriam sakoma, kad sena rusinų svajonė turėti savo valstybę yra išsipildžiusi: „Mes organizuosime savo valstybę pagal savo nuožūrą. Mes reikalaujame išsaugoti dabartines sienas ir prijungti prie mūsų valstybės rytinės Slovakijos sritis, kur gyvena rusinai“. Toliau reikalaujama ukrainiečių parlamento rinkimų. Pareiškama, kad oficiali kalba bus ukrainiečių kalba. Valstybinėje tarnyboje turi dirbti tik ukrainiečiai. Reikalaujama sudaryti vieną tautinę ukrainiečių partiją.

ANGLIJA PRIEŠINGA KARUI. Spalių 24 d. britų užsienių reikalų ministras Halifaxas Eidinburge pasakė kalbą, pabrėždamas, kad paskutinieji įvykiai rodo visų tautų vienbalsį pasisakymą prieš karą. Anglų tauta yra priešinga karui. Europos padėtis buvo paaštrėjusi dėl praleistų progų. Daugiau tokių progų pakartoti nereikia. Halifaxas pažymėjo, kad jei Vokietija ir Didžioji Britanija sudarytų sutartį, tai ji būtų geriausia garantija prieš pavojus, kurie dabar gresia pasauliui. Dabar vyksta Versalio sutarties revizija, kuri buvo Tautų Sąjungos punkte numatyta, bet neįvykdėta.

Toliau britų ministras pareiškė, kad jei Didžioji Britanija nori suvaidinti savo vaidmenį taikos išlaikyme, tai ji turi būti tokiame stovyje, kad galėtų kalbėti su tinkamu svoriu. Vienšališkas ginklavimasis ar nusiginklavimas yra negalimas ir taikai naudos neatneša. Todėl Didžioji Britanija visomis priemonėmis turi patikrinti savo galybę ir saugumą. Ateityje yra galimos trys perspektyvos: karas, ginkluota taika ir taika, pagrįsta susitarimu. Didžioji Britanija stengiasi išvengti pirmojo galimumo ir siekia trečiojo.

SPĖJAMOS JAPONŲ KINŲ TAIKOS DERYBOS. Paskutinėmis dienomis japonai visai lengvai užėmė didžiulį pietų Kinijos centrą Kantoną. Gaunama žinių, kad Hongkonge prasidėjusios taikos derybos tarp japonų ir Kwangšikvėjo atstovų. Ešą pasitarimuose dalyvauja kinų užsienių reikalų ministras ir viceministras. Pasitarimai ešą laikoma didelėje paslapyje. Taip pat pranešama, kad Čiangkaiškas rengiasi trauktis į krašto gilumą. Gandai apie Čiangkaišeko atsistatydinimą paneigiami. Japonai puola Hankavą.

ISPANIJOS FRONTUOSE. Vyriausybinių kariuomenės vadovybės žiniomis, spalį 24 d. nacionalistai labai smarkiai puolė vyriausybinių pozicijas Jaramos upės dešiniajam krante tarp Ciempoznelos ir Senenos. Nacionalistams pavyko užimti vyriausybinių pozicijas, iš kurių netrukus buvo vėl išmušti ir pasitraukė su dideliais nuostoliais. Tą pačią dieną nacionalistai smarkiai puolė prie Aranjuezo Madrido kelio ir Suesta de la Reinos srityje.

KINAI TRAUKIASI. Esamomis žiniomis kinų kariuomenė traukiasi iš visų Jangcė frontų. Strateginiais sumetimais kinų kariuomenės dalys pasitraukė ir iš Uhano.

Japonų užimtame Kantone dvi dienas siautė milžiniški gaisrai, kurie pradėjo kiek mažėti. Sunaikinti ištisi miesto kvartalai. Gatvėse guli šimtai apdegusių žmonių.

BECKAS VYKSIAS Į VOKIETIJĄ. Lenkų spaudos žiniomis, Beckas netrukus turės vykti į Vokietiją susitikti su Hitleriu. Laikraščių nurodymu, diplomatiniai sluoksniai šiam susitikimui skiria didelę reikšmę. Per pasimatymą būsiai apsvaistyti visi vokiečių lenkų santykių atžvilgiai.

Nauji įrankiai. Karo butų kariuomenės valdyba jau pasikirstė dalių ir dalinių ugniagesių komandoms artilerijos dirbtuvėse padarytas geležines statines, varinius deglus ir samčius, o taip pat užpirkto tryškinės (paprastos ir putoms), žarnos ir cheminiai gesintuvai.

Motosiurblininkų kursai. Karo butų valdyba rūpinasi surengti pirmuosius motosiurblininkų kursus. Kursai numatoma surengti Kaune kitais metais. Į juos būtų siunčiami puskarininkiai ir civ. tarnautojai.

Nauji šalmi. Kariuomenės intendantūra užpirkė kariuomenės ugniagesių komandoms 85 odinius šalmus komandų viršininkams, brandmeisteriams bei skyrininkams ir 220 varinių šalmų eiliniams ugniagesiams. Naujus šalmus gaus: Kauno įgulos ugniagesių komandos — 85 št., kitos II pėst. divizijos provincijos įgulų komandos — 63, I pėst. divizijos komandos — 64 ir III pėst. divizijos — 90 št. Visose kariuomenės dalių ugniagesių komandose šalmi eiliniams ugniagesiams buvo vienodi — variniai (geltonos spalvos). Juodos spalvos šalmi ugniagesiams bus: plieniniai — K.A.M. įmonėse, odiniai — Karo ligoninėje. Komandų viršininkų, brandmeisterių ir skyrininkų šalmi visose komandose bus juodos spalvos, odiniai, su geltonos spalvos metalinėmis dalimis ir kariuomenės kokardomis. Kariuomenės dalys, kurios turėjo juodos spalvos šalmus eiliniams, perduos šiuos šalmus atitinkamoms įmonėms (įstaigoms). Vietoje juodų šalmų šios dalys gaus atitinkamą (kai kur daugiau, kai kur mažiau) kiekį naujų varinių šalmų.

Ugniagesių kampelis. 2 inžinerijos bataliono ugniagesių komandoje yra įrengtas „Ugniagesių kampelis“, t. y. vitrinėlė, kurioje norima išstatyti kariuomenės ugniagesių viršininkų fotografijas, įvairūs vaizdai iš komandos darbuotės ir t. t.

Ugniagesybos reikmenų sandėlis. Iki šiol mūsų krašte ugniagesybos reikmenimis prekiaavo atskiri pirkliai ir firmos Kaune, Šiauliuose ir Klaipėdoje. Buvo laikai, kai Lietuvoje buvo sunku pirkti motosiurblių kitokios sistemos, negu „Koebe“ ar „Flader“, kuriuos atstovavo du konkurentai. Maždaug prieš 9 metus Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjunga ketino įsteigti ugniagesybos sandėlį. Tačiau pirmas bandymas nepasisekė. Dabar, po 1936 m. ugniagesių suvažiavimo, kuris nutarė būtina įsteigti sandėlį, ugniagesių sąjungos valdyba įsteigė naują ugniagesybos reikmenų sandėlį, kuriame galima nusipirkti prieinamomis kainomis ir patogiomis išsimokėjimo sąlygomis visus reikalingus įrankius ir reikmenis, pav. motorinius siurblius ir jų dalis, žarnas, jungtuvus, švirkslius, chem. gesintuvus ir jų užtaisus, šalmus, kirvius, dujokaukes, sirenas, trimitus, gelbėjimo virves, tryškynes, be to, dar įvairius ugniagesių uniformos bei garbės ženklus. Jei užsakymo metu kurių nors įrankių ar reikmenų sandėlyje nebūtų, tai ugniagesių sąjunga, turėdama tiesioginius ryšius su įvairiomis užsienio firmomis, gali išsirašyti reikalingus daiktus.

Ugnaatsparus betonas. „Technikos ir Ūkio“ žurnale Nr. 3 aprašytas ugnaatsparus betonas, kurį neseniai užsieniuose imta gaminti iš aluminijaus oksido cemento su atitinkamu balastu. Šios rūšies betonas vartojamas krosnims, kuriose būna aukšta temperatūra, iš jo daroma pakūros, durielių įtvirtinimai ir kit. Betonas išlaiko temperatūrą apie 1300°C ir tirpsta prie 1450°C. Primališius gi į balastą chromo arba chromo magnezijos, betonas išlaiko 1600°C. Betonas greit kietėja ir po 24 val. jau tinka vartoti. Prie didelių temperatūros pasikeitimų suskyla.

Be to, tame pačiame n-ryje aprašytas dar ir vandens nepralaidžias betonas. Šis išradimas svarbus statybai. Per gaisrus dažnai paprasto betono perdengimai praleidžia vandenį. Tuo būdu pridaroma daug nuostolių.

Šarvuočių rinktinė. Spalių 19 d. šarvuočių rinktinės kareivių klasėje buvo sušauktas susirinkimas naujai perorganizuoti karių ugniagesių komandą. Į komandą įstojo naujų narių likt. psk. ir kareivių, kurie pareiškė norą patys dirbti ugniagesyboje. Komandos dauguma sudaryta iš mokomojo būrio. Tuo tikslu norima sudaryti iš būsimųjų psk. ne tik kariuomenės gerą komandą, bet kad ir išvykus į kaimą galėtų organizuoti ugniagesių komandas ir joms vadovauti.

J. psk. Namajūnas

IŠ LIETUVOS FUTBOLO PIRMENYBIŲ. Spalių 19 d. Kaune, valstybiniame stadione, buvusiose futbolo pirmenybių rungtynėse LGSF nugalėjo LFLS 2:1 (2:1). Spalių 22 d. Kaune valstybiniame stadione buvo futbolo pirmenybių rungtynės tarp ŠMSK ir Tauro. Rungtynės buvo vertos didesnio dėmesio, nes buvo geros spartos, o ypač gerai techniškai pasirodė pasirodė ŠMSK žaidikai, kurių gynimas buvo visai nepralaužiamas, bet už tai puolimas savęs nesurado ir rungtynės telaimėjo 1:0.

Spalių 23 d. Kaune buvusiose futbolo pirmenybių rungtynėse CJSO laimėjo prieš Švyturį 5:1 (1:0).

I-JE ZONOJE II L. KL. FUTBOLO PIREMNYBIŲ BAIGTAS PIRMASIS RATAS. Spalių 23 d. Kaune buvo II L klasės futbolo pirmenybių rungtynės tarp Makabi ir Ukmėrgės Šaulio. Rungtynės laimėjo Makabi 5:1 (4:1). Šiomis rungtynėmis buvo baigtos I-jo zonoje pirmojo rato rungtynės. Pirmam ratui pasibaigus komandos rikiuojasi tokia eilė:

I Kauno Makabi iš 5 rungt. 9 taškai	19:6	įvarč.
II Marj. Šaulys iš 5 rungt. 8 taškai	11:5	„
III Kauno Hapoel iš 5 rungt. 5 taškai	11:9	„
IV Vilk. Sūdavija iš 5 rungt. 4 taškai	7:12	„
V Kyb. JSO iš 5 rungt. 3 taškai	4:9	„
VI Ukm. Šaulys iš 5 rungt. 1 taškas	5:15	„

IŠ KREPŠINIO PIRMENYBIŲ. Spalių 19 d. K. K. Rūmų salėje buvusiose pirmenybių rungtynėse naujasis vvyru L klasės narys Karo Mokykla laimėjo ir antras pirmenybių rungtynes prieš Aušrą 22:16 (10:6). Spalių 20 d. K. K. Rūmų salėje krepšinio pirmenybių rungtynėse meisteris CJSO nugalėjo LGSF 29:14 (13:8). Spalių 21 d. K. K. Rūmų salėje buvo krepšinio pirmenybių rungtynės tarp dviejų naujųjų vvyru L klasės narių Karo Mokykla ir ŠŠ Kovo. Rungtynės laimėjo Karo Mokykla 32:9 (17:2). Spalių 23 d. buvusiose vvyru krepšinio pirmenybių rungtynėse Taurus nugalėjo LGSF 22:17 (9:4).

PASIEKTAS PASAULINIS ŠAUDYMO REKORDAS. Spalių 21 d. Tauragėje per 3 dragūnų pulko prizinius šaudymus vrš. Balčiūnas pasiekė pasaulio rekordą, 9 mm pistoletu iš 5 šūvių išmušė visus galimus 120 taškus. Reikia pažymėti, kad šį pasekmę Lietuvoje pasiekta pirmą kartą.

BĖGIMĄ PER LAUKUS LAIMĖJO LGSF. Spalių 23 d. Kaune komandinį bėgimą per laukus laimėjo LGSF. Vyrų individualiniame bėgime pirmą vietą laimėjo Vietrinys (LGSF). Jis 3—4 km atstumą prabėgo per 13:47,4 min. Ant-rasis Šimanas (LGSF) per 13:47,5 min. ir trečiasis Petraitis (LFLS). Jaunių individualiniame bėgime 2 km atstumą pirmasis prabėgo Severinas (Fr. JSO) per 10:35,0 min., antrasis Gandrimas (LGSF) per 10:40,8 min ir trečiasis Pakalanka (LGSF). LGSF, laimėjęs komandinį bėgimą, gavo pereinamąją dovaną — Atletikos S-gos pirmininko. Pirmųjų vietų laimėtojas buvo įteiktos asmeninės dovanos.

GRĮŽO IŠ ROMOS MŪSŲ KREPŠININKĖS. Spalių 23 d. buvo gražiai sutikta mūsų moterų krepšinio komanda, grįžusi iš pirmųjų Europos moterų krepšinio rungtynių. Į stotį sutikti buvo atvykęs K. K. Rūmų dir. Augustauskas, LKŽS pirmininkas dr. Navakas, sporto klubų vadovybės ir gausus būrys sportininkų ir šiaip žmonių. Geriausiaji Europoje krepšininke Miuleraitė entuziastiškai buvo į svečių kambarį atnešta ant rankų. Po dir. Augustausko ir dr. Navako sveikinimų, buvo išeita į aikštę prieš stotį, kur taip pat buvo keltos karštos ovacijos mūsų krepšininkems. garbingai gynsioms mūsų vėliavą Romoje, pirmosiose Europos moterų krepšinio pirmenybėse.

LATVIJA LAIMĖJO TARPTAUTINĮ KREPŠINIO TURNYRĄ. Spalių 22 ir 23 d. d. Berlyne buvo tarptautinis vyrų krepšinio turnyras. Turnyre dalyvavo: Latvija, Italija, Prancūzija, Vokietija, Anglija ir Šveicarija.

VAITONIS — LIETUVOS ŠACHMATŲ PIRMENYBIŲ NUGALĖTOJAS. Spalių 24 d. pasibaigė Lietuvos šachmatų pirmenybių rungtynės. Pirmenybių nugalėtoju išėjo Vaitonis, surinkęs 9 taškus iš galimų 11. Antrąją ir trečiąją vietą pasidalino Arlauskas su Disleriu, surinkę po 7,5 taško. Vaitonis, laimėjęs pirmenybių rungtynes, turi teisę žaisti mačą dėl meisterio titulo su dabartiniu meisteriu Mikėnu.

PASTATYTAS PAMINKLAS BUVUSIEMS LATGALIJS PARTIZANAMS. Latgaliečiams partizanams, žuvusiems nepriklausomybės kovose Balvoje, pastatytas paminklas, kurį statyti sumanė partizanai, o aukomis prisidėjo Latgalijos valsčiai, miestų savivaldybės, organizacijos ir atskiri piliečiai. Paminklui projektą paruošė dailininkas Jansonas. Paminkle atvaizduotas karys-partizanas. Biustas bronzinis ir kledintas Suomijoje. Jis sveria apie 3 tonus. Biusto aukštis 9 metrai, o su pamatu apie 16 metrų. Pamatas iš granito. Visas paminklas kainavo apie 3200 latų.

Latgaliečių pulkas nepriklausomybės kovų metu turėjo apie 4500 vyrų, iš jų kovose žuvo 200.

VOKIEČIŲ JŪRŲ LAIVYNAS. Viceadmirolas Guse paskelbė „Die Wehrmacht“ žurnale straipsnį apie vokiečių jūrų laivyną. Jo suteiktomis žiniomis šiuo laiku jau baigiama 2 šarvuotųjų (po 35.000 t talpos), vieno 26.000 t talpos šarvuotžio, 3 kreiserių (po 10.000 t talpos), 2 lengvųjų kreiserių (po 10.000 t talpos), 6 kontrtorpedininkų (po 1.810 t talpos) 18 torpedininkų (po 600 t talpos), 11 mažųjų torpedininkų, 24 minų gaudytojų ir daug kitų padedamųjų laivų. Projektuojama statyti dar 3 šarvuotuosius (po 7.000 t talpos) ir 4 kontrtorpedininkus (po 1.810 t talpos).

Dėl povandeninių laivų statybos iš straipsnio tenka padaryti tokią išvadą: tokių laivų statoma ar projektuojama statyti 31. Baigiamas statyti „Scharnhorst“ 26.000 t talpos šarvuotis yra tokio pat tipo, kaip ir „Gneisenau“ šarvuotis, kuris pastatytas ir rikiuotės š. m. gegužės mėn.

Toliau autorius mini, kad šiuo laiku laivyne yra 16 kontrtorpedininkų po 1.625 t talpos, 24 povandeniniai laivai po 250 t talpos, o taip pat 13 — po 500—700 t talpos. Įvykdytas jūrų laivyno statybos projektas pilnai atitinka angli-vokiečių sutarčiai, kuri numato, kad vokiečių laivynas turi sudaryti 35% angli laivyno.

NAUJI SOVIETŲ MEDALIAI. Spalio 17 d. Sovietų Respublikų Sąjungos vyriausioji taryba įsteigė 2 naujus medalius „už narsumą“ ir „už kautynių nuopelnus“. Medaliai sidabriniai, pirmame atvaizduota tankas ir lėktuvai, antrame sukryžiuoti šautuvas ir kardas, su atitinkamais parašais. Apdovanoti medaliais gauna: pirmuoju medaliu — po 10 rublių per mėnesį, antruoju — po 5 rub. Tiek pirmojo, tiek antrojo medalio kavalieriai turi teisę nemokamai važinėti tramvajais visuose Sovietų miestuose. Pirmasis medalis 37 mm skersmens, antrasis kiek mažesnis — 31 mm.

AUGA AUTOMOBILIŲ SKAIČIUS. Per 11 metų (nuo 1926 iki 1937 metų) automobilių skaičius pasaulyje smarkiai padidėjo. Tačiau automobilių skaičius auga nelygiai: vienur daugiau, kitur mažiau.

Palyginimas tų metų atrodo taip:

Valstybės	Automobilių skaičius	
	1926 m.	1937 m.
Ž. Amerikos J. V.	22.137.000	28.221.000
Anglija	1.024.000	2.242.000
Prancūzija	891.000	2.167.000
Vokietija	319.000	1.447.000
Kanada	829.000	1.234.000
Italija	138.000	341.000
Pietų Afrika	77.000	282.000
Belgija	97.000	202.000

POLICIJOS KARO REZERVAS. Karo metu policijos pareigos bus labai svarbios ir atsakingos, ypačiai orinio puolimo metu ir po jo. Todėl būtų reikalinga iš anksto sudaryti policijos rezervus karo metu. Anglai jau tai ir padarė. Į policijos karo rezervą priimami 30—60 metų amžiaus savanoriai. Taikos metu jiems tenka išeiti trumpą mokymo programą (nemokamai). Pirmais metais mokoma 20 val., vėliau kasmet po 12 val. Taikos metu viešajai policijai sustiprinti policijos karo rezervo vyrai nėra šaukiami. Karo metu jie turi būti pakaitomis po 12 val., už tai gauna atlyginimą.

LENKAI RENKA SENĄ GELEŽĮ. Pr. metais lenkų kariuomenės laikraštyje „Polska Zbrojna“ buvo įdėtas inž. L. Krauzo straipsnis „Ar turite geležies lūžgalių?“, kuriuo lenkų visuomenė buvo raginama rinkti seną geležį ginklų fondui. Į iškeltas straipsnyje mintis ypačiai karštai atsiliepė Krokuvos rajono šauliai. Prasidėjo smarki agitacija, buvo išleisti atsišaukimai, visur iškabinti sūkiai: Propaganda pasisėkė. Krokuvos rajone buvo surinkta 75.000 kg geležies lūžgalių. Jie buvo perduoti karo pramonės fabrikams.

SOVIETŲ KAVALERIJA. Bulgarių kariuomenės laikraščio „Narodna Otrbrana“ žiniomis Sovietų Respublikų Sąjungos kariuomenė turi 34—36 kavalerijos divizijas, iš kurių: kadro — 18, kadro kalniečių — 7, kadro kazokų — 2, teritorialinių kazokų — 3, atskirų — 2. Prie jų tektų priskaityti dar 3 vietines kavalerijos divizijas Mongolijoje, kuri kad ir neoficialiai laikoma Sąjungos dalimi. Apie ⅓ kavalerijos laikoma Europoje, apie ⅓ — Azijoje.

Prieš Suomiją, Estiją ir Latviją Leningrado karo apygardoje laikoma: V kavalerijos korpas, iš jo 25 divizija — Pskove ir 30. divizija — Ostrove.

Gudijos karo apygardoje yra: III kavalerijos korpas 10. (23) divizija — Borisove, 7. divizija — Minske, 11. divizija — Puchovičiuose; VI kavalerijos korpas — 4. kazokų divizija — Slucke, 6. kazokų divizija — Rogačeve ir 29. kavalerijos divizija — Bobrinske.

Kijevo karo apygardoje laikomi VII, I ir II kavalerijos korpai, Maskvos karo apygardoje — 24. kavalerijos divizija, Kaukaze — IV kavalerijos korpas ir 17. kalniečių divizija.

BUS DAUGIAU AUTOMOBILIŲ

Karo metu kariuomenei ir Raud. Kryžiui reikia turėti daug sanitarinių automobilių sužeistoms ir ligoniams vežti. Taikos metu šių automobilių vartojimas yra apribotas, todėl tenka laikyti didesnę sanitarinių automobilių skaičių sandėliuose arba ieškoti kito sprendimo. Žemių Amerikos Jungtinėse Valstybėse jau išrastas būdas paversti kiekvieną lengvą automobilį sanitariniu. Sėdinių nugaros pakeliamos ir viršų, o ant sėdinių padedami neštuvai (neštuvai laikomi po sėdynėmis, jie yra sudedami ir užima mažai vietos). Per 2 minutes kiekvienas automobilis gali būti pritaikintas sanitarijos reikalams; juo galima vežti 1 žmogų.

VIRĖJŲ MOKYKLA. Prancūzų jūrų laivyno ministerija numato įsteigti mokyklą laivų virėjams rengti. Žygyje laivai kartais išbūna ilgesnį laiką jūroje ar vandenynne, nežeidami j uostus. Todėl tenka ypač rūpintis jūreivių maistu, jis turi būti ne tik gausingas, bet ir skanus. Be to, tokiais atvejais tenka vartoti valgiams paruošti gana daug konservų. Naujai steigiamojėje mokykloje kandidatams į virėjus bus suteikta atitinkamų žinių valgio gaminimo srityje. Ta proga lenkų žurnalas „Przełgląd Morski“ primena, kad seniau Rusijos laivyne dėl blogo maisto kartais kildavo net riaušės. Neseniai tas pat pasikartojė ir kai kuriuose Anglijos jūrų laivuose.

ARKLIŲ PATVARUMO BANDYMAS. Vokiečių kariuomenėje artilerijos dalyje yra daug naujų arklių, kai kurios artilerijos arklių veislės pakeistos kitomis veislėmis. Žurnalas „Artilleristische Rundschau“ praneša apie naujų arklių patvarumo bandymus, atliktus pr. m. rudėnį. Arklių buvo išbandyti sunkiųjų 10 cm patrankų baterijoje ir sunkiųjų lauko haubicų baterijoje. Baterijos atliko 543 ir 511 km žygi. Vidutiniai per dieną žygiavo 20 km. Tačiau, jei atmeti poilsio dieną tai vidutinis dienos žygis bus atitinkamai 27 ir 25,5 km. Didžiausias įtempimas buvo pasiektas 10-ą žygio dieną ir 6 dienas po jos. Per tą laiką baterijos nužygiavo 209 ir 202 km, t. y. vidutiniškai 35 km per vieną dieną. Baterijose buvo po 3 pabūklus, 2 šaudmenų dėžių, 2 maisto vežimų, lauko virtuvės, vadovavimo grandies ir ryšių skyriaus. Oras pasitaikė geras, bet žygis buvo atliekamas lauko keliais.

Baterijos arkliai parodė tinkamą patvarumą. Krito tik vienas arklys, o 4 susirgo ir buvo pasiūti į veterinarijos ligoninę. Žurnalo teigimu, baterijų vadai tvirtina, kad arklių traukos sunkios artilerijos žygio greitis gali būti dar padidintas. Bandymai parodė, kad arklių traukos sunkioji artilerija neatšiekia žygyje nuo savo pėstininkų.

PERTVARKYTA PORTUGALIJOS KARIUOMENĖ. Kariuomenės dalių skaičius kiek sumažintas, bet užtat jos vertė pakilo. Naują Portugalijos kariuomenę sudaro: 16 pėstininkų pulkų, 10 šaulių batalionų, 3 sunk. kulkosvaidžių batalionai, 3 atskiri pėstininkų batalionai (Madeiros ir Azorų salose), 1 tankų batalionas, 3 lentigosios artilerijos pulkai (arklių traukos), 1 lengvosios motorizuotos artilerijos pulkas, 1 kalnų artilerijos pulkas, 1 atskira kalnų artilerijos grupė, 1 krantų artilerijos pulkas, 2 sunkiosios artilerijos pulkai, 1 krantų artilerijos kilnojamoji grupė ir 2 atskiros baterijos, 3 priešlėktuvinės artilerijos grupės, 2 kavalerijos brigados (4 pulkai), 3 atskiri kavalerijos pulkai ir 1 motorizuotas pulkas, be to, tarnybos: ryšių, inžinerijos, intendantiūros, sanitarijos ir kit.

Kariuomenė turės 18 generolų. Kariuomenės štabo etatai: 12 pulkininkų, 12 plk. ltn., 20 majorų ir 40 kapitonų.

NAUJIEJI LEIDINIAI

Louis Boussemer LEDU PRAGARAS. Vertė Celest. Petrikas. Kalbą žiūrėjo Vikt. Miliūnas. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas-Marijampolė 1937 m. 277 psl. Kaina Lt 2,50.

Knygos autorius yra žinomas jaunimo labai mėgstamų nuotykių romanų rašytojas. Šioj knygoj, kaip ir kituose jo romanuose, aprašomi nuotykių kelionių po tolimus, necivilizuotus kraštus. Bet čia dar yra įdėta didelė priemaša ir kriminalinio pobūdžio nuotykių. Užtat šio veikalas vertė mažesnė, negu grynų kelionių aprašymų bei romanų. Šiaip knyga galima laikyti gana įdomia. Vaizdingi, ne per daug ištiesi gamtos aprašymai. Gyvi dialogai. Visa tai, ypačiai jauniems skaitytojams, be abejo patiks.

Vertimo kalba prasta, gausu stambių rašybos klaidų. Čia, matyt, mažai padėjo ir atskiras kalbos žiūrėtojas.

J. W. N. Sullivan MOKSLAS: NAUJA APŽVALGA. Vertė iš anglų kalbos prof. V. Čepinskis. Išleido Spaudos Fondas. „Jaunimo skaitymai“. Nr. 2, 293 psl. Kaina Lt 2,50.

Šis anglų mokslininkų veikalas, išverstas į mūsų kalbą, yra vertingas indėlis į populiariąją mokslinę literatūrą. Tokią knygą vertėtų perskaityti visiems, vidutinio išsilavinimo kariaus, kurie tokių žinių nepasisėmė mokyklos suole.

Čia skaitytojas ras suprantamai išdėstytus fizikos, chemijos ir biologijos mokslus ir naujausias teorijas: atominė materijos teorija, atomų elektrinė teorija, reliatyvumo teorija, ir, pagaliau, evoliucijos teorijos apžvalga. Pabaigoje autorius pateikia skaitytojui vadinamo gyvybės ciklo ir gamtos pusiausvyros aprašymą. Knygos tekstas pajavirintas moksliniais brėžiniais bei iliustracijomis. Knygos gale yra įdėta elementų ir iš jų atominų svorių lentelė.

MĖNESINIS TAUTINĖS MOKSLEIVIJOS ŽURNALAS „JAUNOJI LIETUVA“. Nr. 9. 1938 m. spalio mėn.

Šis numeris skirtas 15 metų „Jaunosios Lietuvos“ gyvenimui paminėti. Mat, 1923 m. rugsėjo 23 d. korporacija „Neo-Lithuania“ išleido pirmąjį akademinių laikraštį-žurnalą „Jaunąją Lietuvą“, kuri, tautiškajam sąjūdžiui gimnazijose gana smarkiai pradėjus plėstis, 1929 m. kovo mėnesį pradėta leisti kaip „Mėnesinis Tautiškosios Moksleivijos žurnalas“ — vadinasi, liko skirtas vien tik moksleivijai. Pirmojo numerio atsakomuoju redaktorium pasirašė Kazys Marciulionis, pirmo perreformuoto (jau vien moksleiviško) — Vincas Vileišis ir dabar jį redaguoja Stasys Jakštas. Per tą 15 metų nors ir neįteisai dėl įvairių sunkumų ėjusi „Jaunoji Lietuva“, telkdama gausų bendradarbių būrį, yra daug davusi mūsų tautai ir puikių plunksnos darbininkų.

Šiame numery, be „J. Lietuvos“ istorijos, jos redaktorių bei bendradarbių atvaizdų ir ypačiai gausios moksleivių kūrybos — novelių, feljtonų, eilėraščių, pažymėtina L. Vainikonio „Vilnius poeto lūpomis“ ir B. Vosylius „Kariai ir mes“ L. Vainikonis, prisimindamas liūdningas šiu metų kovo 19 ir 1920 m. spalio 9 dienas, ragina savyje ugdyti dar didesnes pasiryžimo galias. Cituodamas mūsų žymiųjų poetų — L. Giros, Maironio, P. Vaičiūno, L. Kuodžio ir Vyt. Siritijos-Giros eilėraščių ištraukas, jis visur mato, kad Vilnius kiekvienam lietuviui taip mielas ir artimas. B. Vosylius paima porą vaizdėlių iš grįžtančių po manevrų karių susitikimo: vieną, kur moksleiviai didžiausiu entuziazmu sveikina grįžtančius brolius karius, ir kitą vaizdėlį, kur N. mieste vieno moksleivio sušuktas begrįžtančiams kariaus valio nerado aplink stovėjusių pritarimo. Todėl ragina moksleivius kuo arčiau susidraugauti su kariais, steigiant mokyklose karinius būrelius (kur jų dar nėra), lankyti karius ir kviesti juos pas save, drauge atliekant pasirinktą meninę programą, vakarą, drauge pašokant, padainuojant, pasilinksminant ir, apamai, pasistengiant pažinti vieni kitų gyvenimą. Be to, moksleivių pareiga įtikinti senesniuosius žmones, kad kariu būti yra ne vargas, bet garbė ir tuo panaikinti iš rusų laikų užsilikusią nuomonę.

Tektų „Jaunajai Lietuvai“ tik palinkėti, kad ji, pasirinkusi tokią gražią kryptį moksleivijos auklėjime, ir toliau sėkmingai dirbtų savo užsibrėžtą kilnų darbą.

J. Zonys

SV. KAZIMIERO DRAUGIJOS KNYGŲ NAUJIENOS VAIZGANTO RAŠTŲ XVIII TOMAS. Mišrieji vaizdai. Šiame pomirtiniame Vaizganto raštų tome išspausdinta didesnė jo apysaka — romanai „Nebyls“. Kaimo buities ir kultūros vaizdai aprašyti talentinga J. Tumo-Vaizganto plunksna buvo ir bus aktualūs kiekvienam Lietuvos inteligentui, besirūpinančiam šviesesne tautos ateitimi. 320 pusl. 5 lt.

J. Rimošius, KELIONĖS. I tomas. Prancūzija, Italija, Juodkalnija, Jugoslavija ir Graikija. Žinomo mūsų rašytojo nuotykių ir pergyvenimų keliaujant automobiliu per Vidurio Europos valstybes. Knyga gausiai iliustruota paties autoriaus fotografuotomis nuotraukomis. Viršelis dail. J. Firinausko. 240 pusl. 3 lt.

J. Marcinkevičiaus, SIDABRINIAI VARPAI. Apysakos. Žinomas romanų autorius J. Marcinkevičius šiame apysakų rinkinyje vaizduoja mūsų kaimo ir miesto gyvenimą. Valdinkas, mokytojas, kunigas, moksleivis, ūkininkas, paprastas darbininkas ir kalėjimo gyventojas čia ras savo gyvenimo nuotrūpas, pakreipusias jo likimą viena ar kita linkme. Viršelių piešė dail. J. Firinauskas. 200 pusl. 2 lt. 20 ct.

V. Valsiūnienės, TĖVIŠKĖLE, TU GRAŽI. Eilėraščių vaikams. Tai naujos autorės pirmasis rinkinėlis, kuriame yra gamtos, vaikų žaidimų, Tėvynės meilės eilių, parodytųjų dail. J. Firinausko tušu pieštomis iliustracijomis. Knygelė tinka pradžios mokyklos mokiniams. 60 psl. 1 lt. 75 ct.

Kun. St. Railios, MONSTRANCIJOS SPINDULIUOS. Pamaldos ir apeigos. Religiniai veiksmai, ženklai ir jų prasmė. Liturginiai daiktai ir drabužiai. Maldos rūšys. Katalikiškos draugijos. Bendrai, žinios religiniam džiaugsmui padidinti, sielai pakelti, geriau suprasti mūsų pamaldoms ir išmokti jose dalyvauti. Knyga gausiai iliustruota. 280 psl. 3 lt.

ĮVAIRUMAI

RAUDONASIS KRYŽIUS IR AVIACIJA. Karo metu karo aviacijai kartais tenka sunaikinti ir ligonines bei kitas sanitarines įstaigas, kurios turėjo raudonojo kryžiaus ženklus. Pagal tarptautines sutartis tas ženklas saugoja sanitarijos įstaigas nuo priešų puolimų ir sunaikinimo. Per karą Etiopijoje kai kurių kraštų laikraščiai smarkiai puldavo italų lakūnus, kurie bombardavo etiopų pusėje lauko ligonines.

Olandų kariuomenėje 1935 metais tuo reikalu buvo labai susirūpinta. Per bandymus paaiškėjo, kad 6 m skersmens raudonasis kryžius baltame keturkampyje iš 3500 m aukščio matomas tik kaip balta dėmė, iš 2500 m aukščio kryžius matomas silpnokai, tik iš 1500 m aukščio pavyko gerai įžiūrėti raudonojo kryžiaus ženklą. Bandymai buvo atlikti vidudienį, kai oras buvo ypatingai geras. Pasirodė, kad iš 4000 m aukščio galima pastebėti tik 50 m skersmens kryžių. Tokius pat bandymus 1936 m. atliko ir Šveicarijos karo aviacija. Olandų bandymų išvados pasitvirtino. Be to, buvo pastebėta, kad kryžius ant namų stogo matosi blogiau, negu padarytas ant žemės (aikštelėje tarp namų). Šveicarai taip pat rado, kad sanitarinių vežimų bei automobilių raudonojo kryžiaus ženklai, padaryti ant vežimų stogelių, yra matomi tik iš 200—300 m aukštumo.

Pagaliau, šiemet Bulgarijos kariuomenės didžiųjų manevrų metu, tarp lauko liginės palapinių 50 m skersmens baltame rate buvo išklotas 45 m skersmens kryžius, 15 m pločio. Bulgarijų karo lakūnai nustatė, kad šis kryžius gerai matomas ir iš 4000 m aukščio. Tačiau tokį kryžiaus ženklą sunku padaryti net ir taikos metu, ir tai brangiai kaštuoja. Kryžius užima 1125 m² plotą, o baltas rato paviršius sudaro dar 837 m² plotą. Bulgarijai stengiasi surasti tinkamų Raudonojo Kryžiaus ženklams medžiagų, pigesnių ir patvaresnių.

RAIDJO KLAUSYTOJAI EUROPOJE. Visoje Europoje yra apie 30.000.000 radijo klausytojų. Tačiau tenka prisiminti, kad vieną radijo priėmtuvą paprastai klauso visa radijo klausytojų šeima, t. y. vidutiniškai 4 žmonės. Taigi reikėtų laikyti, kad iš 400.000.000 Europos gyventojų radijo klausosi net 120.000.000 žmonių.

Daugiausia radijo klausytojų turi Vokietija, net 9.202.468. Toliau seka Anglija — 8.347.800 ir Prancūzija — 4.018.992 radijo klausytojai.

Daugiau kaip vieną milijoną klausytojų turi Švedija — 1.041.737, prie to skaičiaus tik dar artinasi: Čekoslovakija — 985.500, Belgija — 976.343, Lenkija — 800.000 ir Italija — 746.850 radijo klausytojų.

Apie pusę milijono radijo klausytojų turi šios valstybės: Danija: 689.389; Šveicarija — 483.837.

Vengrija turi 372.240 radijo klausytojų, Suomija — 208.358.

Tarp likusių kitų valstybių Lietuva užima garbingą vietą turėdama 139.840 radijo klausytojų. Mažiau turi: Airija — 110.190, Latvija — 103.372, Jugoslavija — 103.372, Estija — 42.397, Dancigas — 33.922, Bulgarija tik 29.000 klausytojų, o Graikija vos 10.000.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Kpt. J. Škui. 1. a) Pagal Valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų įstatymą kareivio tarnautas laikas kariuomenėje įskaitomas civiliniam valstybės tarnautojui į pensijos išsitarnavimo laiką, jeigu jis kariuomenėje tarnavo savanoriu (kūrėju) ar mobilizuotu. Tamstos klausime nurodytas asmuo tarnavo kariuomenėje pašauktu neliktinio kareivio sąlygomis, atlikdamas karinę prievolę, todėl šitas laikas civiliniam valstybės tarnautojui į pensijos išsitarnavimo laiką negali būti įskaitytas. b) Tarnybos laikas, kuris buvo įskaitytas, skiriamas pašalpa, nemažina jo išsitarnavimo laiko pensijai gauti, jei gavęs pašalpą buvęs valstybės tarnautojas vėl įstoja į valstybės tarnybą. Karių pensijų įstatyme nurodyta, kad išstarnavus ir paskyrus tokiam kariui vėliau pensiją, jo gautoji pašalpa išlaikoma iš paskirtos pensijos ir gražinama pensijų fondui kas mėnuo ne mažiau kaip po ketvirtadalį tos pensijos. Valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų įstatyme tokios anksčiau gautos pašalpos gražinimo tvarkos nenurodyta. Todėl atsakyti į klausimą ar gautoji pašalpa bus išlaikyta ir jei bus, tai kuria tvarka, negalima. Šį klausimą spręsti yra kompetentinga Valstybės tarnautojų pensijos ir pašalpoms skirti komisija, kurios kompetencijoje yra spręsti visi civilinių valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų bei pensijos išstarnauto laiko nustatymo klausimai.

2. Į pensijos išsitarnavimo laiką karininkui įskaitomas visas jo kariuomenėje tarnautas laikas, neišskiriant ir kareivio laipsnyje tarnauto laiko. Taip pat įskaitomas ir kariūnu išbūtas karo mokykloje laikas. Kareivio laipsnyje tarnautas laikas ligi 1935 m. liepos mėn. 1 d. įskaitomas karininkui ar liktiniui puskarininkui į pensijos išsitarnavimo laiką be įmokėjimų pensijų fondui, o toks laikas, tarnautas po 1935 m. liepos mėn. 1 d., privalomai apmokamas įnašais į pensijų fondą po 6% už kiekvieną mėnesį. Vadinasi, išėjus Tamstai iš tarnybos neištarnavus pensijos, nustatant Tamstai pašalpą už išstarnautą laiką, bus įskaitytas ir Tamstos karo mokykloje kariūnu išbūtas laikas.

Ats. vrš. Pranui Liutkaičiui. Jau seniai Tamstos atsiųstas nutraukias panaudosime. Vieną šiame numery, o kitą truputį vėliau. Praneškite savo dabartinį adresą, kad žinotumėm kur gražinti šias nutraukias. Kadangi Tamsta esi Vyčio kryžiaus kavalerius, tai prašome atsiųsti savo atsiminimus, ypačiai iš tų kovų, už kurias gavai kryžių. Taip pat atsiųskite ir savo atvaizdą.

Drobei. Atsiųstos karikatūros netinka.

Asp. Sirpučiui. Tamsta, kaip buvęs valstybės tarnautojas, pašauktas atlikti karinę prievolę, galėjai gauti pašalpą už išstarnautą prieš tai valstybės tarnyboje laiką. Prašymą pašalpai gauti išėjęs iš tarnybos valstybės tarnautojas turi paduoti ne vėliau kaip per 3 mėnesius. Kadangi įstatymu nurodytas 3 mėnesių terminas paduoti prašymą pašalpai gauti, kaip matyti iš Tamstos klausimo, jau yra praėjęs, tai šitoji aplinkybė gali būti kliūtimi skirti Tamstai šią pašalpą. Pašalpos reikalui Tamsta, kaip buvęs civilinis valstybės tarnautojas, turi kreiptis per savo viršininkus į Valstybės tarnautojų pensijoms ir pašalpoms skirti komisiją.

Vytautui Orintui. Valstybės biudžetui subalansuoti įstatymo pakeitime (Vyr. Ž. Nr. 413, eil. 2854) pasakyta: „Nevedusių norma taikoma vienam iš vedusių tarnautojų, kai jie turi vaikų ir abu tarnauja valstybės tarnyboje“. Ir toliau dar pasakyta: „Iš katro tarnautojo atlyginimo, jeigu abu yra valstybės tarnyboje, išskaitoma nevedusių norma, pasirenka patys tarnautojai“. Nors įstatyme nėra tiesioginio nurodymo, kaip pasielgti tokiu atveju, kai tokių tarnautojų viena pusė užlaiko vaikus, o kita — tėvus, tačiau praktikoje iki šiol vedusių norma taikoma tik vienai pusei, nes aiškinaama taip, jog užlaikyti beturčius tėvus yra kiekvieno prievolė ir tik kai vaikų nėra, bet išlaikomi tėvai, tai vienai pusei (bet kuriai) taip pat taikoma vedusių norma. Žinoma, šie samprotavimai nėra 100% teisingi, todėl patartina klausimą kelti oficialiai — komandos keliu.

Puskarininkui. Tamstos klausimas nevisai aiškiai suformuluotas. „Kario“ 29 n-ry, atsakyme psk. J. P-sui paaiškinta, kaip prilyginamos karininkų ir liktinių puskarininkų tarnybos vietos prie valstybės tarnautojų kategorijų ir nurodyta, jog tas prilyginimas nustatytas trijų metų priedų reikalu, kai karys pereina į civilinę tarnybą. Todėl, jei puskarininkis, kurio vieta etatuose pažymėta VI-tos kategorijos („raštin. mašin. VI-tos kat., civ. tarn. arba puskarininkis“), pereitų į

tą pačią vietą civiliniu tarnautoju, tai ir gautų, žinoma, VI kategorijos atlyginimą. Čia jokių abejonių būti negali. Tačiau Tamstai sukelia, tur būt, abejonių trijų metų priedo reikalas. Iš tikrųjų, čia nevisai aiški būklė: iš vienos pusės, aukščiau paminėtoji konkreiti puskarininkio vieta etatuose prilyginta VI kategorijai, o iš kitos pusės — Ministerių Kabineto 1927 m. lapkričio 27 d. nutarimu (1928 m. įsak. kar. Nr. 3 § 3) trijų metų priedų reikalą puskarininkis prilygintas prie V valstybės tarnautojų kategorijos. Čia ir kyla neaiškumų, kaip toji pati vieta gali būti dviejų kategorijų. Tačiau, deja, taip yra. Ir yra taip todėl, kad minėtas Ministerių Kabineto nutarimas yra pasenęs: jis buvo taikomas tuo laiku mokamiems atlyginimams ir dabar, atlyginimams padidėjus, faktiškai būklei, žinoma, neatitinka. Bet kadangi kito, naujo, nutarimo nėra, tai iki šiol vadovaujamas esamu, nors gyvenimui ir neatitinkančiu, nuostatu. Patartina šį klausimą kelti oficialiai — komandos keliu, kad tuo būdu būtų galima pajudinti jį iš mirties taško.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIS Nr. 44 (Vert. 3 tšk.)

1; 3; 6; 3; 4; 7; 9; 8 / 2; 10; 11 / 7; 10; 2; 12 / 1; 10; 4; 11; 9; 13; 15; 19 / 14; 4; 10; 16; 17; 13, —
7; 10; 11 / 7; 4; 9; 8; 18 / 7; 18; 6; 18; 15 / 8; 9; 3 / 14; 9; 14; 6; 19; 4; 9; 10; 9.
7; 9; 3; 7; 6; 9; 3; 1; 10 / 7; 18; 6; 10 / 4; 3; 9; 7; 18; 20; 9; 1; 17; 10 / 10; 16; 7; 13 —
20; 10; 9; 22; 9; 1; 17; 9 / 16; 5 / 20; 10; 9; 11; 6; 23 / 1; 16; 22; 9; 4; 23.

24. 24; 10; 1; 18; 1; 9; 11

2; 4; 9; 3; 25; 18 / 15; 26; 17; 13 / 17; 10; 16; 11; 16; 22; 10; 11 / 14; 10; 4 / 1; 26; 4; 10 / 27; 4; 18; 14; 19; 22; 10; 11 / 7; 10; 14 / 15; 9; 11 / 19; 4; 10 / 11; 8; 9; 2; 4; 16; 11.
20; 10; 9; 22; 9 / 8; 10; 11 / 7; 16; 4; 9; 11 / 19; 4; 10 / 2; 10; 11; 9 / 4; 19; 5; 23; 11 / 20; 10; 9; 22; 26; 8; 9 / 10; 4 / 22; 9; 4; 8; 9.

14. 20. 7. 6; 19; 8; 10; 16; 8; 10; 11.

Raktas: 1) 2; 10; 11; 9; 4; 19; 5; 9; 22; 10; 11 (didvyrio ypt).

2) 10; 3; 4; 18; 14; 4; 18; 22; 10; 11 (lėktuvams reikalingas).

3) 14; 16; 4; 8; 16; 6; 10; 11 (ginklas).

Kriauciūnas

GALVOSŪKIO NR. 41 SPRENDIMAS

32	23	18	9	34	25	2	11
17	8	33	24	19	10	35	26
22	31			38	1	12	3
7	16	29	20	5	14	27	36
30	21	6	15	28	37	4	13

Kelsim kardą į padangę už Tėvynę savo brangią.

Išsprendė: 1) A. Gruodis (A. Pn.), 2) St. Laukšas (A. Pn.), 3) K. Biežytė (Pn.), 4) psk. M. Antaniškis (4. PP), 5) Č. Kriauciūnas (Žsl.), 6) St. Skerys (Pn.), 7) Alf. Markevičius (Vlmp.), 8) psk. Kelmelis (2. AP).

GALVOSŪKIO NR. 42 SPRENDIMAS

1) Į Merkinę ėjo tik kareivis-Kelmutis, nes jis merginas ne pasivijo, bet susitiko, 2) 35 lt. 3) 23 uždaviniai buvo padaryti gerai.

Išsprendė: 1) Č. Kriauciūnas (Žs.), Nastė Krivickaitė (Pn.), 3) psk. Zapkus (1 P. P.), 4) St. Laukšas (A. Pn.), 5) gr. A. Rauzukas, 6) psk. Kelmelis (2 A. P.), 7) A. Gruodis (A. Pn.), 8) psk. M. Antaniškis (4 P. P.), 9) St. Skerys (Pn.). Šie išsprendė visus tris ir įskaitoma jiems po du taškus. B. Fridmanas (Vdk.) išsprendė tik du ir įskaitoma jam vienas taškas.

Ruduo be pasigailėjimo skynė gelstančius lapus. Vėjo sūkūriai žarstė juos visai vartydami, kilnodami ir tēkėdami į patvorius. Laukai buvo kaip nukirpta naujoko galva. Nei paukščiui nutūpus pasislėpti, nei žaliai daigui pasidžiaugti draugų pavėsyje. O ir miškai ėmė plikti, tarsi dujų atakon pakliuvę. Saulė vogčiomis žvalgėsi į skurstančią žemę pro lekiančius tirštus debesis. Tarpais nežinia iš kur imdavo kristi smulkučiai lietaus lašeliai, ir paniurusi gamta atrodė, kaip nuskriausta mergaitė.

Vienas, kaip kalėjime apleistas Vytautas, sužinojęs apie savo tėvo — Kęstučio mirtį, tame rudens raudomis šnarantiame miške stovėjo susimąstęs kareivis. Į jo veidą plakėsi vėjo draskomi medžių lapai, o medžių šakos braškėdamos lenkėsi į jį, lyg norėdamos pasiekti ir negailestingai smogti.

Kareivis stovėjo susimąstęs apie dalykus, milijardą kartų didesnius už tuos dūkstančius vėjo siautėjime medžius, darganas. To kareivio krūtinėje siuto tokia audra, kad ir devyni tūkstančiai vėjų nebūtų galėję sukelti didesnio siautėjimo. Visą savo amžių jis laukė tos dienos, kada galės prie šono ant kareivio dirzo prisijuosti plieninį durtuvą, o į rankas paimti nerimtančio kulkosvaidžio rankenas. Nuo pat kūdikystės metų jo širdyje augo tas baisus ryžtingumas už padarytą skriaudą. Jo negalėjo numalšyti nei gražiausių merginų juokas, nei jų saldžių žvilgsnių kerėjimai. Nes dar nebuvo gyvenime nieko, kas būtų galėjęs iš jo minčių išbraukti tą baisią skriaudą, kurią žiaurus priešas jam padarė.

Eilinis Lietuvėnas žino, kad jau daug praslinko metų nuo ano įvykio, bet jam rodos, kad nei šimtas, nei tūkstantis metų tos atvertos žaizdos neužgydys. Dieną naktį jį persekioja anas kruvinas vaizdas — girtas svetimšalis, nuo dantų iki kojų apsiginklavęs, nakties metu su keliais savo draugais išlaužė jo tėviškės namo duris ir žiauriai kankindamas niekuo nekaltą jo motiną, visai iš jos tyčiojosi, o pamatęs nelaimingąjį berniuką, kuris tada tebuvo tik kelių metų, visa gerkle nusikvatojo ir laikydamas rankose durtuvą, palengva ėmė artintis į jį, sakydamas:

— Na eikš, aš ir tave paglostysiu, cha cha cha...

Matydamas, kad savo vienintelei motinai nieko negalės padėti ir pajutęs mirtimi dvelkiantį nakčia įsi-brovusio budelio žvilgsnį, jis — eilinis Lietuvėnas, tada dar tik silpnas berniūkštis, pusnuogis šoko pro langą. Kruvinasis plėšikas griebė jį, bet nespėjo. Jo kojos susipynė, ir gargaliuodamas sukniubo palangėje. O visa tai matydama sukruvinta motina dar suriko:

— Petreli, Petreli... gelbėkis... bėk...

Ir niekada neužmirš Petras, kaip jis, išgąščio iki siaubo pagautas, klykdamas bėgo per daržus, sodus, lindo pro tvoras, nakties tamsoje nejausdamas nei į akmenis užgaunamų kojų, nei į spygliuotas vielas užkliūvančių šonų. Kiek atsipeikėjęs nuo išgąščio ir nebegirdėdamas, kad jį kas nors būtų dar vijęs, mažasis Petriukas išdrįso pagalvoti apie tai, kas atsitiko. Ir jau tada, dar tik kelių metų vaikas, suprato, kad jo motiną tie žiaurūs plėšikai nužudė. Neapsakomai di-

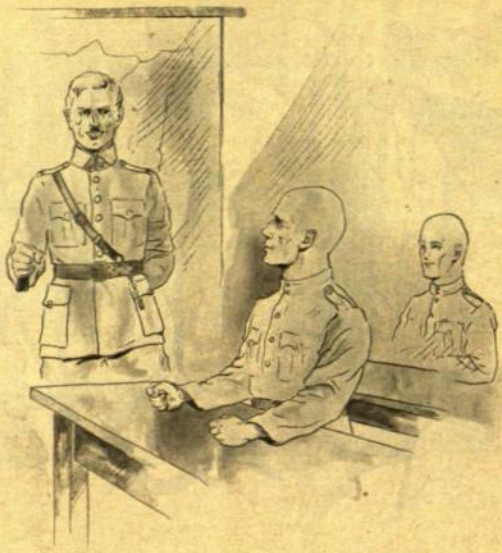
— Na, eikš, aš ir tave paglostysiu...

delis skausmas suspaudė jo krūtinę ir nebeturėdamas jėgų jis susmuko vietoje, kruvinai nubraižytais rankutėmis uždengdamas ašarose pasruvusį veidą. Ruduo, kaip ir šiandien, blaškėsi po žemę, žvarbiais vėjais grieždamas liūdnas melodijas. . .

Nuo anos nakties praėjo daug dienų. Daug tokių dienų, kaip ši. Ne vienas ruduo draskė medžių lapus ir ne vienas pavasaris ant plikų šakų išaugino dar gražesnius pumpurus. Bet, kad ir keitėsi laikai, kad ir visokie vėjai pūtė, o tačiau Petruui padaryta kruvina žaizda negijo. Kur eidamas ir ką bedirbdamas, jis vis matė tą žiaurų plėšiką ir visomis jo kūno gyslomis ėjo keršto šaukimas. Jei Petras būtų žinojęs, kur galėtų surasti motinos žudiką — tris kartus apie pasaulį pėsčias būtų apėjęs, kad akis į akį susitikęs galėtų tam niekšui atiduoti užtarnautą dalį. Bet likimas buvo piktas ir neleido Petruui sužinoti kur, iš tikrųjų, slepiasi jo motinos nužudytojas. Iš kaimynų ir šiaip iš prašalaičių jis daug kartų girdėjo, kad tasai plėšikas paspruko į priešų žemę. . .

Štai kodėl to vienišo kareivio veidas buvo toks rūstus. Nes jo skausmas buvo didesnis už saulę ir gilesnis už jūras. Jam mirtis kovos lauke būtų saldžiausia mirtis, kad tik priešų eilėse galėtų išskirti tą, kurs kankino ir nužudė niekuo nekaltą jo motiną, kuris mažąjį Petruką norėjo pasiukti savo žibančiu plieno durtuvu. Kad galėtų atmokėti už motinos mirtį ir savo viso gyvenimo vargą. Už tą vargą, kurį turėjo pakelti gyvendamas našlaičio dienas ir naktis. Už tą skriaudą, kurią turėjo iškentėti vien dėl to, kad motinos ranka niekada neužstojo nuo svetimųjų smūgių. Už tas liūdesio pilnas valandas, kurių tiek daug, tiek daug prabėgo prisiminimuose apie anas laimingas dienas, kai sėdėdamas ant motinos kelių klausėsi jos gražių pasakų apie turtingus karalius, apie jų vienturtes dukteris aukso rūmuose, apie užburtas pilies, apie užkastus turtus ir dar daug apie ką. Vietoje tų gražių pasakų, kurių tiek daug mokėjo savo vieninteliam sūnui pasakoti Petro motina, jam teko už akmenį kietesnis likimas. . .

Bet. . . Jei gudrus vyras gerai įsižiūrėtų į rūstų eilinio Lietuvosėno veidą, jis tuojau pastebėtų jame dar

... Būrio vadas iš pirmo žvilgsnio pastebėjo, kad šis kareivis nepaprastas. . .

kažką nepaprasto. Tai pavojingo kovotojo veidas. Tai veidas karžygio, kuris niekada nenusimena ir nė dešimteriopai tvirtesniai priešui nenusileidžia. Tame veide daug paslaptingumo ir gudrumo. Taip, tas veidas primena Didžiojo Vytauto veidą jo keršto išvakarėse, kai rūstus ir susimąstęs jis sėdėjo kalėjime, ruošdamas planus atsiskaityti su visais Tėvynės skriaudėjais. Didžiausias kerštas yra tas, kurio niekas negali nei numatyti, nei atspėti, kurio pašalinė akis nemato. Nė geriausiai draugai nežino, kokia didelė, kokia skaudi žaizda kareivio krūtinėje. Vienas tik būrio vadas, nors ir jis nieko nežino, bet kažkaip lyg ir nujaučia, kad eilinis Lietuvosėnas kiekvieną valandą kaip žaibas pultų Tėvynės priešą. Nes būrio vadas žino, kad ir Tėvynės priešas ir eilinio Lietuvosėno priešas yra

vienas ir tas pats. O būrio vadui niekas nieko nepasakojo apie Lietuvėną. Jis iš pirmo žvilgsnio pastebėjo, kad šis kareivis nepaprastas. Jis liepsnote liepsnoja nuo kiekvienos mažiausios naujos karo mokslo žinios. Ar tai statutus aiškinant, ar dėstant ginklus ar, pagaliau, ir per rikiuotės pratimus, būrio vadas matė, kad eilinio Lietuvosėno visos jėgos taip įtemptos, kad pro jo ausis nė vienas žodis neprabėga. Kiekvieną veiksmą Lietuvosėnas atlieka kaip elektrinis ir į kiekvieną klausimą atsakinėja kaip iš rašto. O kada klasėje būrio vadas imdavo pasakoti apie nepaprastus atgijusios Lietuvos kariuomenės karo žygius ir apie negirdėtus priešų žiaurumus mūsų Tėvynėje — eilinio Lietuvosėno tvirtos rankos nejučiomis susigniauzdavo į geležines kumštis, kaktoje ryškėdavo verdančio kraujo pilnos gyslos, o jo akyse žėrėjo baisus ryžtingumas, tiesos šaukimas. Ir kai pirmą kartą būrio vadas pastebėjo tą ugningą savo valdinio žvilgsnį,

Prie visuomenės padovanoto ginklo

Vrš. J. Ašmena

Psk. J. Urbanavičius

Psk. V. Stasenis

Psk. P. Kalvelis

Psk. Prišmantas

Psk. A. Makarskas

Saul. A. Kalimavičius

J. psk. Sadeckas

J. psk. Cibulskis

Saul. P. Paulauskas

Mūsų šių metų „Kario“ laimėjimo talkininkai

jis tuojau suprato, kad toje širdyje Lietuvos priešas nei meilės nei užuojautos sau niekada tikrai neras. . .

Tai buvo jau seniai; greitai po to, kai naujokai, vietoje pilkų sėmėgų, apsvilko žalsvais mundurais, o pilvus kietai suveržė šikšniniais diržais. Būrio vadas atėjo į klasę ir ėmė pasakoti apie kautynes su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Staiga jo žodžiai nutrūko, o per visą jo kūną perbėgo nepaprasto jausmo srovė. Tai nuo sutikto Lietuvėno žvilgsnio. Tas akių spindėjimas ir veide matomas minčių sukaupimas priverstė būrio vadą sustoti pasakojus. Jis nustebo. Jis buvo priverstas nustepti, nes stebėtis tikrai buvo kuo. Tos akys deginančiai skatino — „pasakok, pasakok, pasakok. . . aš kiekvieną žodį dedu į širdį ir kiekvieną priešą padarytą skriaudą aš atsiminsiu šimtą kartų.“ Ir nuo tos sekundės būrio vadas pamilo Lietuvėną. Pamilo taip, kaip griežtas vadas myli kareivį, visomis jėgomis atsidadusį pareigoms. Toji meilė pastovesnė už daugelį kitokių meilių. Niekada apie tą meilę vadas su kareiviu nekalba, bet jie vienas kitą be žodžių daug geriau supranta. . .

Eilinis Lietuvėnas susikaupęs, rūstus, viskam pasiryžęs nuėjo kareivinių link. Kaip ir iki šiol savo skausme jis girdėjo tuos pačius likimo žodžius:

— Visi turime be sustojimo rengtis didžiausiu ryžtumu. Niekomet niekas lai neišdrįsta skriausti mūsų visų motinos — Tėvynės. Kiekvienas tavo geriausiai atliekamas darbas, geriausiai įvykdoma pareiga yra nematomi smūgiai tavo didžiausiam priešui. Nes jeigu jis nepadaro to, ką tu padarai, jei jis nėra dvasioje toks, koks tu esi — jau tu galingesnis už jį. Tik toki eiliniai Lietuvėnai, tik narsūs jų vadai didžia dvasios ir ginklo jėga išsaugos ir apgins laisvą Lietuvos žemę.

J. Nr.

GARBĒ ŽUVUSIENS
DĒL TĒVYNĒS

ATA
MĒVĒJIŅU DĒL
PETRAS VILKENS
1887 VIII 20

ATA
MĒVĒJIŅU DĒL
STASIS ŽILKAITIS
1887 VIII 20

89.391316

KRAVĀ

Spindulio giliaspau